

IDENTITET

EU 2 €; BIH 4 KM; SRB 150 DIN

» » ljudska prava » » politika » » društvo » » ekonomija » » kultura » » sport

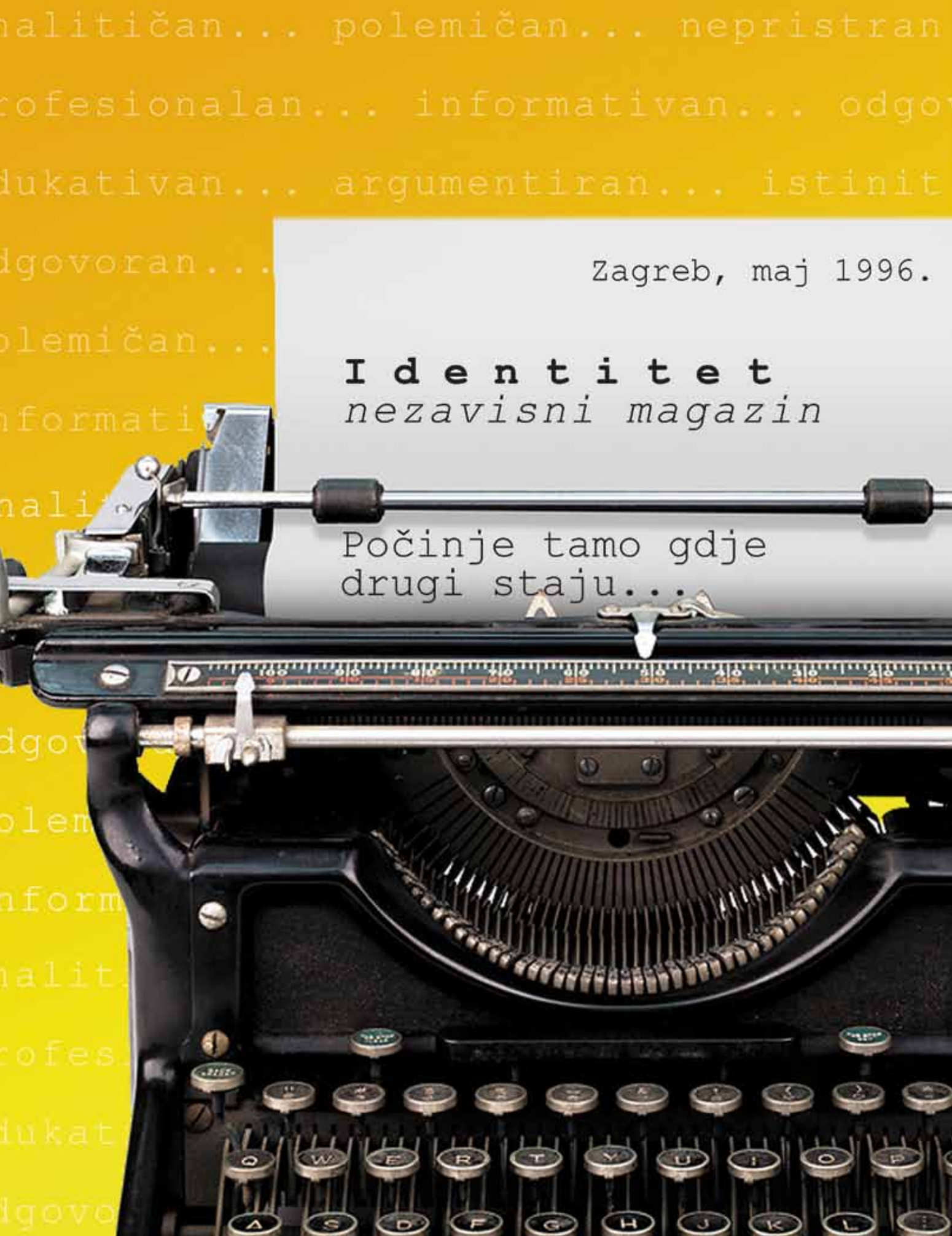

10 **Zašto
Ovčara
treba biti
i na ćirilici**

Intervju: 22
**SLOBODAN
UZELAC**

ŠTO ĆE BITI S NAMA?

Egzistencijalna tjeskoba zavladała Hrvatskom

nalitičan... polemičan... nepristran
rofesionalan... informativan... odgo
dukativan... argumentiran... istinit
dgovor...
plemičan...
nformativ
nalit
dgov
blem
nform
nalit
cofes
dukat
dgovo

Zagreb, maj 1996.

I d e n t i t e t
nezavisni magazin

Počinje tamo gdje
drugi staju...

4 SPEKTAR

10 OVČARA I ĆIRILICA ... Igor Palija

12 UPOTREBA MANJINSKOG JEZIKA ... Davor Gjenero

14 STRAH OD BUDUĆNOSTI ... Dražen Lalić

17 ODLAZAK PAPE ... Drago Pilsel

18 ISTINA I INTERES CRKVE ... Drago Pilsel

20 PRAVA I MANJINE ... Antonija Petričević

Pontifikat propuštenih prilika ... str. 17

Intervju: Slobodan Uzelac ... str. 22

38 ŽENSKI NERED ... Đurđa Knežević

41 PRIČE S ISTOKA ... Dragana Zečević

44 URBANA LOBOTOMIJA ... Dunja Novosel

46 EU ZA POČETNIKE ... Igor Palija

48 REAGIRANJE ČITATELJA

50 OPROŠTAJ: ĐURO UTJEŠANOVIĆ

52 PANORAMA

22 INTERVJU: SLOBODAN UZELAC ... Ninoslav Kopač

27 PRIVILEGIJE U SRPSKOJ ZAJEDNICI ... Milan Jakšić

28 DISKRIMINACIJA U ZAPOSŁJAVANJU ... Igor Palija

30 PLATFORMA O DEMOGRAFSKOJ OBNOVI SRBA

32 INVENTURA ... Ninoslav Kopač

34 GRANIČNI SLUČAJEVI ... Hrvoje Prnjak

36 infoREGION

Milan Lukić žrtva govora mržnje u Vukovaru ... str. 41

In memoriam: Rade Bulat ... str. 58

54 IZ SVIJETA ... Goran Mrdaković

57 POBRKANI LONČIĆI ... Radoje Arsenić

58 IN MEMORIAM: RADE BULAT ... Nikola Cetina

60 NASTRANI KUT ... Jovan Hovan

62 SATIRA ... Milan Jakšić

64 TREĆE POLUVRIJEME ... Hrvoje Prnjak

www.identitet.info

nezavisni magazin
IDENTITET

Adresa redakcije:
Ilica 16, Zagreb
tel: +385 1 4921 862
fax: +385 1 4921 827
zagreb-sdf@sdf.hr

IMPRESUM

Glavni i odgovorni urednik:

Igor Palija

Zamjenik urednika:

Ljubo Manojlović

Grafička urednica:

Nevenka Pezerović Maksimović

Izdavač:

Srpski demokratski forum

Za izdavača: Veljko Džakula

Suradnici:

Davor Gjenero, Drago Pilsel,
Dražen Lalić, Srđan Dvornik,
Hrvoje Prnjak, Ninoslav Kopač,
Dunja Novosel, Dragana
Zečević, Nikola Cetina, Milan
Jakšić, Goran Mrdaković, Marko
Roknić, Radoje Arsenić, Đurđa
Knežević, Antonija Petričević

Štampa:

Alfacommerce
Zagreb

Tiraž:

5.000 primjeraka

List izlazi mjesečno i financiran
je sredstvima Savjeta za
nacionalne manjine Republike
Hrvatske.

Na financijskoj podršci
zahvaljujemo Nacionalnoj
zakladi za razvoj civilnog
društva i Gradu Zagrebu

Tražimo olakšice za zapošljavanje Srba na područjima povratka

Svjesni smo da i Hrvati teško žive i da nemaju posla, ali ovo čemu su Srbi u RH izloženi, traži hitnu akciju, ciljano smo dovedeni u situaciju u kojoj nemamo budućnosti – kazao je Veljko Džakula, lider Srpskog Demokratskog foruma. SDF je napravio "Platformu za demografsku obnovu Srba u Hrvatskoj". Džakula je svjestan da bi Hrvati mogli biti iziritirani temom jer za pripadnike svoje manjine sada traži tzv. pozitivnu diskriminaciju, dakle novac koji bi država trebala investirati u zapošljavanje radno sposobnih Srba u RH. Moramo nešto poduzeti jer premda je cijela RH izložena negativnim demografskim pokazateljima, Srbi su u najnepovoljnijem položaju, oni su "najstariji" u RH, Hrvati su prosječno stari 41 godinu, a Srbi 53 – istaknuo je Džakula. Spas je, prema Platformi SDF-a, u ekonomskoj i socijalnoj integraciji povratnika, uklanjanju zapreka povratku te stvaranje ekonomskih pretpostavki za povratak radno-aktivnog dijela Srba u RH.

TREĆINA RADNIH MJESTA

Vezano uz održivost zajednice, važno je reći da su Srbi u Hrvatskoj, prema statističkim podacima i siromašniji i slabije obrazovani od nacionalne većine. Dakle, nužno je provesti snažne mjere ekonomskog osnaženja zajednice, snažne mjere poticaja povratka mlađih pripadnika izbjegličke zajednice - smatra Džakula.

SDF svojom Platformom sada "stišće" i hrvatske vlasti jer važno im je da država usvoji neka rješenja do ulaska RH u EU. Najgore je, kažu u SDF-u, u "povratničkim" krajevima RH. "Danas je tu manje od polovine predratnoga stanovništva, a samo je trećina predratnoga broja radnih mjesta. Srbi su od nastajanja RH, a posebno nakon

"Oluje" bili izloženi zakonskim i drugim ograničenjima u ostvarivanju prava na održiv povratak, na imovinu, na novu kuća, na stanove u društvenom vlasništvu", stoji u Platformi. Prema službenim podacima vratilo se u RH oko 140.000 srpskih izbjeglica, a prema podacima UNHCR-a i Filozofskog fakulteta u Zagrebu samo ih se 60.000 zadržalo u Hrvatskoj nakon povratka.

OLAKŠICE POSLODAVCIMA

U prošlih 10 godina Srba je u RH 75.000 manje. Jedan dio radno sposobnih morao je napustiti Hrvatsku, a drugi je prirodno odumro. Prema crkvenim izvorima s tzv. povratničkih područja na 50 karmina samo je jedno krštenje - kaže Džakula. Predlaže tri nova stupa ekonomske i socijalne integracije pripadnika srpske manjine: subvencioniranje zapošljavanja u poduzetničkom sektoru. Država bi morala poticati poslodavce da u nerazvijenim dijelovima RH otvaraju proizvodnju i zapošljavaju lokalno "ranjivo" stanovništvo. Slijedi zapošljavanje u sklopu projekata socijalnog poduzetništva, da lokalne samouprave organiziraju otvaranje radnih mjesta koja nisu profitno usmjerena, poput nekadašnjih "zaštitnih radionica" za invalide i druge teško zaposlive. Treće, vlada bi zajamčila okretanje strukturnih europskih fondova prema srpskoj manjinskoj zajednici na područjima povratka kako bi demografski i ekonomski revitalizirali zajednicu. Za platformu SDF je već dobio potporu gotovo svih srpskih institucija u RH, od Zajednice općina u Vukovaru, Prosvjete, Privrednika te svih, čak i SDSS-ovih načelnika općina u tim dijelovima. Platformu SDF-a podržava i Ivo Josipović, a Džakula očekuje potporu i premijera te njegovih ministarstava. ■

Za obranu Merčepa, Sačića i Milankovića 1,5 milijuna kuna

Do kraja 2012. Ministarstvo unutarnjih poslova za troškove obrane trojice bivših pripadnika redovnog i rezervnog sastava MUP-a Tomislava Merčepa, Željka Čačića i Vladimira Milankovića, optuženih ili osumnjičenih za ratne zločine nad srpskim civilima, njihovim advokatima je isplatilo milijun i pol kuna. Najveći iznos MUP je isplatio zagrebačkom advokatu Milenku Umičeviću i sisačkoj advokatici Nataši Čučić koji brane Vladimira Milankovića, ratnog zamjenika načelnika sisačke policije, koji je optužen za ratne zločine nad sisačkim civilima srpske nacionalnosti. Predmetni dvojac je zaradio gotovo 100.000 eura u samo osamnaest mjeseci, što znači da je Milankovićeva obrana koštala porezne obveznike u prosjeku 40.000 kuna mjesečno. Suđenje Milankoviću se vodi pred Županijskim sudom u Osijeku, budući je Županijsko državno odvjetništvo u Sisku godinama izbjegavalo podići optužnicu za ratne zločine protiv Milankovića. Za sudsku obranu Tomislava Merčepa, koji je optužen za ratne zločine nad Srbima u Zagrebu i Pakračkoj Poljani, MUP je do kraja 2012. godine uplatio 672.836

kuna, za što je njegov advokat Ujević u razdoblju od dvije godine prosječno mjesečno uprihodio 28.000 kuna. Za zastupanje Željka Sačića, MUP je njegovom advokatu Zvonimiru Hodaku do kraja 2012. isplatio 143.925 kuna. Sačić je optužen za zataškavanje zločina nad srpskim civilima u selu Grubori nakon Oluje. Objašnjavajući zbog čega su u dvije godine potrošili milijun i pol kuna za financiranje obrane trojice optuženika ili osumnjičenika za ratne zločine, u MUP-u se pozivaju na članak 98. Zakona o policijskim poslovima u kojem stoji: „U slučaju kada se protiv policijskog službenika zbog upotreba sredstava prisile i drugih radnji u obavljanju policijskog posla pokrene kazneni postupak ili postupak za naknadu štete, MUP je optuženom dužan osigurati pravnu pomoć. Na tu pomoć, a to znači plaćanje odvjetničkih i ostalih sudskih troškova, mogu računati ne samo aktivni policajci, već i oni kojima je prestao radni odnos u policiji“. Zbog čega ovu odredbu u MUP-u primjenjuju i na optužene za protuzakonito privođenje, mučenje i ubijanje civila, dakle za radnje koje bi policija trebala sprečavati a ne činiti, do sada iz MUP-a nisu objasnili građanima, točnije poreznim obveznicima čiji novac troše. ■

ŽRTVE RATA:

Identificirano 18 žrtava rata u Hrvatskoj

UZagrebu su identificirani posmrtni ostaci 18 osoba stradalih u ratu 1991 – 1995. U preko 90 posto radi se o osobama srpske nacionalnosti stradalim 1991., odnosno 1995. godine u akcijama „Bljesak“ i „Oluja“. Osamnaest osoba ekshumirano je iz zajedničkih, masovnih i pojedinačnih grobnica u pet županija koje su bile zahvaćene ratom. Željka Carević došla je iz Srbije na identifikaciju svekrve. „Ekshumacijom je pronađena. Ona je

ubijena u dvorištu vatrenim oružjem. Svekar je navodno zaklan u kući, i do njega još nismo došli. To se dogodilo u Vučjaku Čečavačkom, općina Slavon-ska Požega, 10.12.1991. godine“, priča Carević. Milenko Ostojić došao je iz jednog sela pored Osijeka zbog bratića, koji je stradao u „Bljesku“. „Došao sam ovdje na identifikaciju posmrtnih ostataka svoga bratića, koji je poginuo 1. maja 1995. kao civil u selu Ratkovci, općina Gornji Bogičevci. Nesposoban je bio - nije imao ni bubrega - tako da nije bio

vojno aktivan, nego je stradao kao civil“, kaže Ostojić. Dragica i Dragan Orlić nakon 17 godina našli su oca Nikolu, poginulog u „Oluji“ nedaleko svog doma u Ličkom Petrovom Selu. „Ima' je vene i nije mog'a da stigne do kuće i do kolone“. „Uzrok smrti je...“ priča Dragan, „udarac u glavu, ne znaju šta je tačno, ali uglavnom – na glavi je povreda.“ Nakon ovih 18 identifikacija, još se 1704 osobe vode kao nestale u Hrvatskoj, njih 968 iz 1991-92., i njih 736 iz 1995. godine. ■

Srđanu Aleksiću ulica u Beogradu

Simbol ljudskosti, tako rijetke u ratnim vremenima

i ulica u Beogradu dobije njegovo ime, pridružila se ekipa sada već poznatog i priznatog filma „Krugovi“, inspiriranog Aleksićevim herojskim činom. Jedan od četvorice vojnika koji su Aleksića pretukli na smrt, poginuo je tokom rata, dok su ostali osuđeni na 28 mjeseci zatvora. Alen Glavović, čiji je život Srđan spasio, danas živi u Švedskoj, oženjen je i ima dvoje djece. Svake godine posjećuje Trebinje, Srđanov grob i njegovog oca. Srđanov otac kaže, da kada pomiluje Alenovu djecu, ima osjećaj da je pomilovao svog sina. U Trebinju danas, jedan sportski centar nosi ime „Srđan Aleksić“, kao i memorijalni plivački miting, a Srđan je posthumno odlikovan znamenjem Srbije i Republike Srpske. ■

Dvadeset godina nakon smrti hrabrog Trebinjca Srđana Aleksića, 26-ogodišnjeg amaterskog glumca i juniorskog plivačkog prvaka, koji je život izgubio samo zato što je od pripadnika Vojske Republike Srpske branio svog sugrađanina, Bošnjaka, Alena Glavovića, jedna ulica u Beogradu mogla bi da ponese njegovo ime. Inicijativu grupe Beograđana, prvo je podržao grad Beograd, a potom i gradska Komisija za spomenike i nazive ulica i trgova. Srđan Aleksić je bio 26-ogodišnji Srbin iz Trebinja, kojeg su ubili vojnici Vojske Republike Srpske jer im se suprotstavio dok su batinali i maltretirali njegovog sugrađanina, Bošnjaka, Alena Glavovića. Vojnici su tog dana legitimirali ljude na trebinjskoj pijaci, a kada su utvrdili da je jedan od njih Bošnjak, počeli su da ga tuku. Srđan je priskočio svom sugrađaninu u pomoć, nakon čega su ga četvorica vojnika krvnički pretukla kundacima pušaka. Od zadobi-

jenih povreda pao je u komu, a nekoliko dana kasnije, 27. januara, i preminuo. Srđanov otac Rade Aleksić kaže da bi, dodjeljivanje ulice u Beogradu njegovom sinu, bilo značajno i za njega kao oca, ali i za društvo uopšte. „Normalno je da je meni kao ocu jako drago... Mislim da će to još više da zaintrigira ljude da se zainteresiraju za Srđanovo djelo i da ga, što se ja nadam, usvoje kao nešto svoje... To će im u životu pomoći da imaju prijatelja, druga i da im život bude puniji i izražajniji. Osnovno u svemu ovome je što iz nekih mutnih vremena, kada je zaboravljen čovjek, preko tijela Srđanovog i usvajanjem Srđana rađa se potreba za čovjekom i čovjek se rađa ponovo na ovim prostorima Balkana kao univerzalna ličnost koja ne priznaje granice ni bilo kakve druge podjele među ljudima“, kaže otac Srđana Aleksića. Ime tragično preminulog junaka, u proteklih dvije decenije već su ponijele ulice ili prolazi u mnogim gradovima poput Sarajeva, Tuzle, Prijedora, Novog Sada i Pančeva. Inicijativi da

KRŠENJE LJUDSKIH PRAVA:

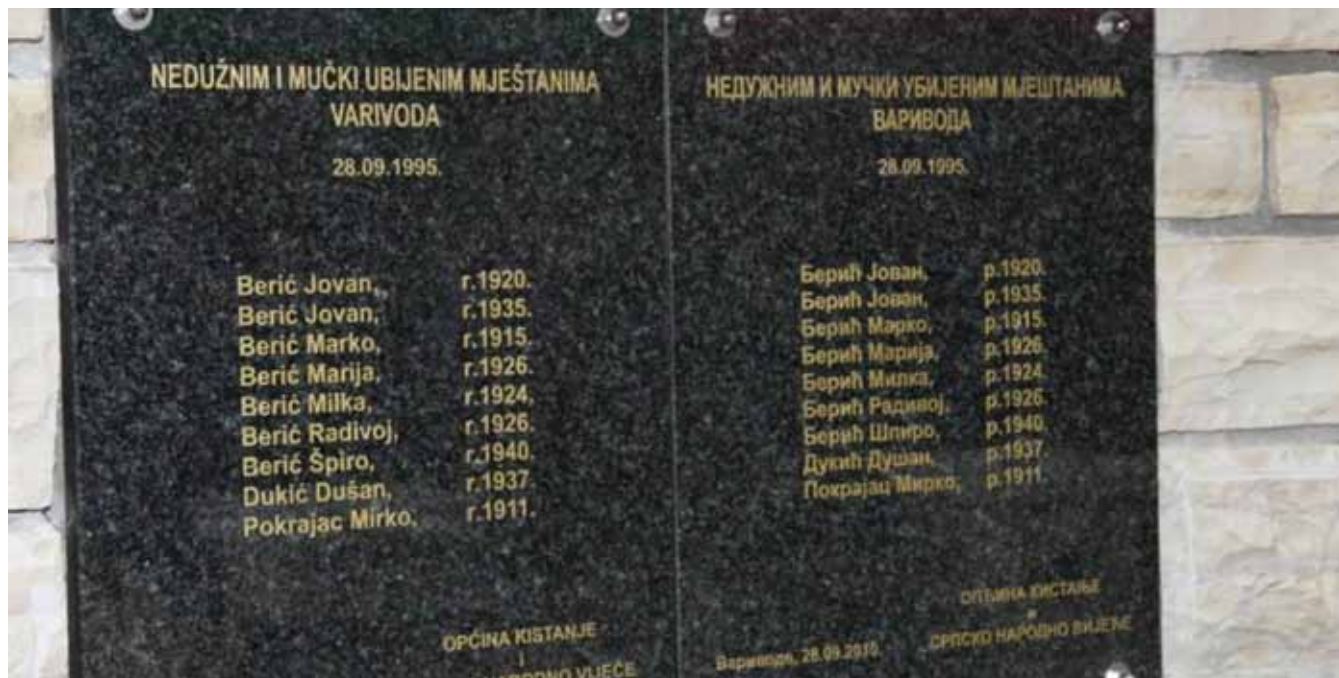
Hrvatska treća po broju tužbi u Strasbourgu

Hrvatska se nalazi na neslavnom trećem mjestu po broju tužbi u odnosu na broj stanovnika podnesenih pred Evropskim sudom za ljudska prava, koje su državu od 2001. stajale više od 2,5 milijuna eura. Prema podacima Ureda zastupnika RH pred Evropskim sudom za ljudska prava koji je stručna služba Vlade koja zastupa državne interese u svim postupcima u kojima je Hrvatska tužena pred tim sudom, od 2001. do

kraja 2012. Evropski sud za ljudska prava donio je 239 presuda, dok su u 179 slučajeva postignute nagodbe. Novčane naknade isplaćene temeljem tih presuda, nagodbi i unilateralne deklaracije iznosile su 2.582.235 eura. No, uz financijske, povrede konvencija stvaraju pravne i političke posljedice za Hrvatsku. Zaštita ljudskih prava najučinkovitija i najjeftinija je onda kad je provode domaća tijela jer će građani, ako nemaju zaštitu u Hrvatskoj pravdu tražiti pred Evropskim sudom. Hrvatska

ima sve više predmeta pred Evropskim sudom za ljudska prava jer su građani sve više svjesni svojih prava, a sustav nije dovoljno upoznat s konvencijskim pravom kako bi ga mogao primjenjivati na način da se u Hrvatskoj uklone povrede prava. Evropski sud putem svojih presuda i odluka tumači Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda i uspostavlja konvencijske standarde koje sva tijela državne vlasti trebaju poštovati. ■

Napokon odšteta obitelji žrtava iz Varivoda

„Zločin počinjen izvan radnog vremena, pa država ne može snositi odgovornost za njega“ bilo je jedno od skandaloznih tumačenja sudova

Hrvatska je odgovorna za zločin nad srpskim civilima u Varivodama, gdje je u septembru 1995. pobijeno devetero starijih osoba od 60 do 85 godina, među njima Radivoj i Marija Berić. Njihova djeca Jovan Berić, Branka Kovač i Nevenka Stipišić tužili su 2005. godine Republiku Hrvatsku i nakon sedam godina mukotrpnog parničenja dobili presudu, zasad nepravomoćnu, ali važnu ne samo za Beriće nego i za hrvatsko pravosuđe budući je ovo prva presuda koja predstavlja iskorak u odnosu na tumačenje koje je prethodno bilo primjenjivano u ovim okolnostima kad se tražila naknada štete uslijed terorističkog akta, a tužitelji su uglavnom bili odbijani u svojim zahtjevima te su trebali plaćati i sudske troškove kao stranke koje su izgubile u sporu. Radivoj i Marija Berić povjerovali su pozivu hrvatskog predsjednika Franje

Tuđmana da će im biti zajamčena sigurnost, pa su ostali u svom selu, gdje su, sa još sedmero staraca, skoro dva mjeseca nakon Oluje okrutno pobijeni od strane pripadnika hrvatskih snaga. U sedam godina parničenja niži sudovi u Kninu i Šibeniku odbijali su zahtjev obitelji Berić za odštetom. U jednoj od tih građanskih parnica čak je i procijenjeno da su pripadnici hrvatske vojske počinili zločin, ali „izvan radnog vremena, pa država ne može snositi odgovornost za njega“. Prekretnicu u procesu donosi Vrhovni sud RH prije godinu dana, koji je potvrdio da se radilo o terorističkom činu i ubojstvima iz političkih pobuda radi izazivanja straha i nesigurnosti građana. Jovan Berić i njegove sestre tražili su 900 hiljada kuna odštete. Općinski sud u Kninu dosudio je 540 tisuća, oko 72 tisuće eura. Za zločin u Varivodama dva puta se sudilo šestorici pripadnika hrvatske vojske, ali su 2002. pušteni zbog ne-

dostatka dokaza. Optužnica je podignuta, ali do danas nitko nije odgovarao za taj teroristički akt, što ga čini identičnim slučaju obitelji Zec, koja je pobijena u Zagrebu, država je isplatila odštetu, ali nitko nije kažnjen niti za taj zločin. U Hrvatskoj postoji još 118 slučajeva sličnih slučaju Jovana Berića. Procjenjuje se da ih je i puno više, ali obitelji žrtava nisu podnijele sudsku tužbu za naknadu štete uslijed terorističkog čina na temelju zakona donesenog 2003. godine, koji je u svojoj naravi sačinjen tako da obitelji žrtava nemaju velikih šansi za uspjeh prilikom podnošenja tužbi. Iako u hrvatskom pravosudnom sustavu ne postoji presedanski sustav, odnosno ne može se na temelju odluke u jednom predmetu zahtijevati istu odluku u drugom predmetu, Vrhovni sud je svojim stavom proširio pogled gledanja na okolnosti sličnih događaja i dao nadu obiteljima žrtava za kakvu-takvu satisfakciju. ■

Na korak do prvog Povjerenika za informacije

Hrvatski sabor donio je i s evropskom pravnom stečevinom uskladio novi Zakon o pravu na pristup informacijama, koji predviđa uspostavu povjerenika ili povjerenice za informiranje kao nezavisnog tijela. Zakonom o pravu na pristup informacijama prihvaćeni su dugogodišnji zahtjevi zainteresirane javnosti za osnivanjem jakog i nezavisnog tijela koje bi trebalo imati sve potrebne resurse za kontrolu i promociju pristupa informacijama. Povjerenik će imati žalbenu funk-

ciju (ni jedno tijelo javne vlasti neće biti izuzeto od provjere povjerenika u drugostupanjskom postupku bez obzira jesu li podaci klasificirani ili ne), savjetodavnu (usmjeravao bi one koji će primjenjivati zakon) te nadzornu i inspekcijsku ulogu. Imat će i prekršajne ovlasti, a jednom godišnje izvještavat će Sabor o svemu što je uočio u realizaciji prava na pristup informacijama. Zakonom je određena i mogućnost potpunog provođenja testa razmjernosti i javnog interesa u svim slučajevima u kojima je propisano da ti-

jela javne vlasti mogu ograničiti pristup informacijama. Uspostava povjerenika za informiranje predstavlja prvi korak u redefiniranju transparentnosti u Hrvatskoj, te značajan iskorak u borbi protiv korupcije. Antikorupcijski potencijal Zakona o pravu na pristup informacijama biti će u potpunosti ispunjen tek kada Vlada i Sabor osiguraju adekvatne uvjete za nezavisan i učinkovit rad Povjerenika za informiranje, sredstva za edukaciju građana i tijela javne vlasti te promociju kulture transparentnosti. ■

MEĐUETNIČKI ODNOSI MLADIH:

Škola prostor za socijalnu integraciju

Na poziv predsjednika Republike Hrvatske, u Uredu predsjednika RH predstavljeni su rezultati desetogodišnjeg istraživanja „Škola i socijalna integracija mladih u Vukovaru - Praćenje promjena 2001.-2011.“, koje su proveli profesori Dinka Čorkalo Biruški i Dean Ajduković s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu sa svojim suradnicima. Ovo istraživanje pratilo je integracijske procese djece i mladih u Vukovaru od 2001. do 2011. godine. Autori istraživanja su u desetogodišnjem razdoblju pratili promjene stavova prema školovanju, te međuetnička ponašanja djece i odraslih. U istraživanju je sudjelovalo 4.800 ispitanika, učenika osnovnih i srednjih škola u kojima se nastava odvija na hrvatskom i na srpskom jeziku i pismu te njihovih roditelja. Rezultati su pokazali da su tokom vremena stavovi prema nekim oblicima školovanja kao i međuetnički stavovi postali pozitivniji. Međutim, te su promjene vrlo male, što upućuje na sporu socijalnu obnovu zajednice nakon rata i složene poslijeratne okolnosti odnosa većine i manjine. Također se pokazalo da su međuetnički stavovi i ponašanja roditelja pozitivniji od onih u djece. Rezultati upućuju, prema mišljenju autora istraživanja, na to da se škola, ne dovodeći u pitanje manjinska prava na posebne oblike obrazovanja,

Predsjednik Josipović : „Moramo učiniti sve da život Hrvata i Srba u svakom kraju Hrvatske bude život ravnopravnih ljudi koji se međusobno uvažavaju i poštuju“

može kreativno iskoristiti kao prostor za socijalnu integraciju mladih u čemu treba aktivna podrška i zalaganje odraslih. Otvarajući skup predsjednik Josipović je pozvao na „uvažavanje specifičnosti i poštivanje prava nacionalnih manjina, ali i na zajednički život - ne jednih pored drugih, nego zajedno rješavajući probleme“. Dodao je kako „nas možda neki od podataka iz istraživanja ne mogu razveseliti, ali se moramo s njima suočiti. Iznimno je važno da oni koji nose odgovornost za odluke učine sve da život

Hrvata i Srba u svakom kraju Hrvatske bude život ravnopravnih ljudi koji se međusobno uvažavaju i poštuju“. Hrvatski predsjednik na skup je pozvao ministra znanosti, obrazovanja i sporta Željka Jovanovića, ministra branitelja Predraga Matića, gradonačelnika Vukovara Željka Sabu, predstavnika srpskih manjinskih udruga, veleposlanike Republike Srbije, Norveške i SAD-a te ravnatelje osnovnih i srednjih škola u Vukovaru od kojih su mnogi sudjelovali u raspravi nakon predstavljanja istraživanja. ■

Hrvat kojeg je odlikovao srpski patrijarh

Profesor Ivan Hiti iz Varaždina, kojeg je patrijarh Irinej odlikovao ordenom svetog cara Konstantina, kaže da je prije 20 godina u Pakracu spašavao crkveno blago Srpske pravoslavne crkve, jer je smatrao da je to ljudska gesta i da nije spašavao srpsko, već svjetsko blago. Profesor Hiti je 1992. godine bio na dužnosti pomoćnika zapovjednika operativne zone Bjelovar kada je ušao u Pakrac i vidio oštećenu srpsku crkvu Vladičin dvor, a knjižno i umjetničko blago razbacano u dvorištu, dok je na stare knjige i slike padao snijeg. „I crkva je bila minirana. Međutim, kada sam pogledao prekrasne knjige i umjetničke slike okolo i u crkvi zaboravio sam na opasnost i ušao unutra“, kaže Hiti, koji je zbog spašavanja srp-

skog crkvenog blaga potom u Varaždinu doživio golgotu i idućih 16 godina, sve do mirovine, nigdje se nije mogao zaposliti. „Taj nesretni rat zovem ‘građanski’, iako ga ovdje zovu ‘domovinski’“, kaže Hiti i objašnjava da je mobiliziran i postavljen za pomoćnika operativne zone koja je pokrivala područje Virovitice, Pakraca, Daruvara, Bjelovara i da je svega 45 dana bio u ratu, jer su ga otjerali. On kaže da se ni s jedne strane, ni sa srpske ni s hrvatske, nije vodilo računa o ženevskim propisima, a priča i kako je zapovjednik operativne zone, pukovnik Jerzečić, na njegov zahtjev da treba spašavati umjetničko blago SPC-a rekao da ima važnijih poslova. Hiti navodi da je zajedno s dvoje ljudi iz Sveučilišne knjižnice u Zagrebu pošao za Pakrac. „Nismo imali vozilo za transport, pa sam

angažirao vojne i civilne kamione. Moji momci iz brigade su skupljali spise po ulici i dvorištima i tovarili u kamione“, priča bivši profesor o operaciji koja je trajala nekoliko dana. Nekoliko kamiona je prevezlo dragocjenosti SPC-a u Sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, a on je dobio pismenu potvrdu da se blago tamo nalazi. „I danas posjedujem taj dokument. Fotokopiju sam poslao patrijarhu Pavlu poštom, ali nikada nisam saznao da li je on to pismo dobio“, kaže Hiti, koji je odmah poslije te operacije istjeran iz hrvatske vojske i proglašen izdajnikom. Hiti kaže da je prehranjivao obitelj radeći na građevini, orao je i kopao, ali ga je najviše zaboljelo što mu Hrvatska nije zahvalila na podvigu koji je učinio i to što je čekao dva desetljeća da njegovu ljudsku gestu netko primijeti. ■

Zašto Ovčara treba biti i na ćirilici

Prijedlozi da se Spomen područje Ovčara i Memorijalno groblje žrtava rata u Vukovaru izuzmu od dvojezičnosti su društveno opasni i demokratsko nezreli pokušaji koji pretpostavljaju ekskluzivno pravo na žrtvu te unaprijed diskreditiraju onog drugog da se s njom identificira. Ovčara nije ničija privatna tapija i mjesto za stvaranje mitova, već ishodišna točka društvene integracije, pijeteta prema brutalno ubijenim ljudima i stapanja s boli i patnjom obitelji žrtava koju bi svi trebali osjećati kao svoju bez obzira pišu li latinicom ili ćirilicom

Piše:
IGOR
PALIJA

Niti jedan zakon u Hrvatskoj nije prouzrokovao toliko reakcija, frustracija i polemika kao što je to slučaj s Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina. Taj zakon posljednjih 10 godina stvara tolike opstrukcije u provođenju te javne polemike oko gotovo svakog manjinskog standarda iz njega, da se čovjek s pravom pita: nismo li taj zakon donijeli s namjerom da ga nikada ne provodimo? Zašto danas, u demokratskoj Hrvatskoj teško provodimo zakone koji manjinama, znači onima kojih ima malo i koji su u indiferentnom položaju i kao takvi ne mogu ugroziti hrvatski nacionalni identitet, daju određena prava koja velike (većinski narod) čine još većima, a male (nacionalne manjine) manje malima. Zašto ne možemo implementirati zakonski i civilizacijski standard dvojezičnosti koji je jedan od temeljnih manjinskih prava reguliranih čak i dokumentima OEES-a i međunarodnim konvencijama. Pitanje dvojezičnosti nije samo pitanje poštivanje zakona

ove zemlje. Ono je civilizacijska stečevina kojoj bi trebalo težiti svako napredno društvo koje svoju demokratičnost, otvorenost i pravednost testira upravo na ovakvim standardima. Pitanje dvojezičnosti je pitanje tolerancije i pravednosti, pitanje demokratskog potencijala Hrvatske, njezine vjerodostojnosti, političke zrelosti te kredibiliteta kao članice Evropske unije.

Sve teze koje smo mogli čuti posljednjih mjeseci; da je ćirilica, također, hrvatsko pismo, da je Hrvatska pravna država koja mora provoditi vlastite zakone, da nas gledaju iz Unije i prate što ćemo učiniti, te slična opravdanja za uvođenje dvojezičnosti uopće nisu bitna. Nije niti važno da li je prošlo deset, dvadeset ili sto godina od rata, nevažna je i politizacija ovog pitanja pred predstojeće lokalne izbore, manipulacije s kolektivnim sjećanjima, ljudskim patnjama i zloupotreba ratnih strahota za vlastitu političku i društvenu promociju. Nije važna niti banalizacija dvojezičnosti od nekih pripadnika srpske nacionalne manjine koji smatraju da postoje važnija

pitanja za rješavanje kao što su posao ili egzistencija. Ono što je uistinu važno je demokratski odgovor koji kao društvo trebamo dati kada pred nama stoje izazovi u stvaranju naprednog, demokratskog i pravednog društva. Imamo li kao društvo, ali i kao pojedinci snage za tolerantno prihvatanje drugog i drugačijeg. Možemo li implementirati standard koji napredno društvo diferencira od nazadnog. Idemo li na Gaussovoj krivulji demokracije prema gore ili se strmoglavljujemo tamo gdje bi ratni i društveni profiteri, povlaštene kaste licemjernih kvazimoralnih vertikala željeli da budemo, tako da na miru mogu nastaviti da glođu kost, jer meso su odavno požderali. Oglodali su Hrvatsku svojim skupo naplaćenim patriotizmom, čiju primitivnu verziju serviraju društvu kada god smatraju da je njihovo „pravo korištenja“ Hrvatske ugroženo. I konačno, želi li Hrvatska uistinu biti slobodna, napredna, evropska država koja dopušta svim svojim građanima da pišu vlastitim pismom i slobodno se služe vlastitim jezikom u javnoj i službenoj komunikaciji

ili će biti talac samoproглаšenih „stvaraoca nacije“.

Uvođenje dvojezičnosti, pa čak i u Vukovaru, nije provokacija kao što se to želi prikazati, niti pitanje dvojezičnosti u demokratskoj i pravnoj državi može biti provokativna radnja, isto kao što provođenje hrvatskih zakona ne može biti provokacija. Upravo suprotno, sprečavanje dvojezičnosti, traženje moratorija za njezino provođenje ili zahtjevi za postupno ili selektivno uvođenje dvojezičnosti u Vukovaru, grube su provokacije spram temeljnih vrijednosti demokratske Hrvatske. Tolerirajući takve stavove pravnu državu dovodimo do karikature te hranimo stvaranje teze da Domovinski rat nije bio rat za slobodu i nezavisnost, već sukob koji je imao za cilj da u Hrvatskoj nema ćirilice, pa shodno tome niti Srba. Treba otvoreno reći, da onima koji se protive dvojezičnosti u Vukovaru, ali i drugim mjestima gdje Srbi na to imaju zakonsko pravo, ne smeta ćirilica jer se mnogi od njih slabo služe i latinicom, već im smetaju Srbi. Ako pristanemo na izgradnju društva vodeći se antagonizmom prema Srbima, razvijamo bolesno društvo koje će se ugušiti u vlastitoj bljuvotini. Sva ta količina nacionalne energije usmjerene protiv Srba zapravo je destrukcija moderne evropske Hrvatske bez koje bilo kakva druga - mračna i crna Hrvatska - ne može postojati. Naivno je za očekivati da država članica Evropske unije može sebi dozvoliti luksuz da gazi elementarna prava nacionalnih manjina te gradi društvo na antagonizmu i mržnji prema drugom i drugačijem. Ako bi, možda, neki činovnik u Briselu to i progledao kroz prste, mi sami ne bismo smjeli. Takva država rušila bi osnovne postulate svog nastanka. Bila bi kontradikcija samoj sebi, a ideja moderne demokratske države bila bi neodrživa i potpuno zgažena. Pojavljuju se i kompromisni stavovi da se Spomen područje Ovčara i Memorijalno

grobље žrtava rata u Vukovaru izuzmu od dvojezičnosti. Ovakve konformističke teze su još više društveno opasne i demokratski nezrele, jer pretpostavljaju ekskluzivno pravo na žrtvu te unaprijed diskreditiraju onog drugog da se identifikira s žrtvom. Oba spomen područja trebaju biti univerzalna mjesta pijeteta prema žrtvi i ljudskoj patnji, te između ostalog, služiti kao mjesta sjećanja, ali i opomene za sve građane Vukovara, Hrvatske i šire. Svi trebaju biti upoznati s tragičnom sudbinom ljudi koji su završili na Ovčari i od toga ne bi trebala biti izuzeta bilo čija kolektivna svijest. Žrtva ljudi pobijenih na Ovčari nije ničija privatna tapija i mjesto za stvaranje mitova, već točka integracije, pijeteta i stapanja s boli i patnjom koju svi trebaju osjećati kao svoju. Bez izuzetka da li se služe latinicom ili ćirilicom. Upravo zbog toga, takva mjesta u kojima je čovjek pokazao svu svoju životinjsku narav, a rat besmisao i bestijalnost, trebaju biti obilježena na što više jezika i pisama. To nisu stratišta na koja samo Hrvati imaju pravo sjećanja. To su mjesta univerzalne boli onoliko koliko je čovjek univerzalno biće koje može osjećati empatiju prema drugom čovjeku kojeg nije niti poznavao, koji mu nije bio netko blizak ili koji mu je čak bio i neprijatelj, ali čiju žrtvu i patnju poštuje i zbog koje suosjeća i iskreno žali. O ljudskim sudbinama koje su tragično završile na stratištima, gdje god se ona nalazila, i čije god kosti bile u njima, treba govoriti na što više jezika. Niti jedan nije manje važan, nepotreban ili nepoželjan. Upravo suprotno. I zbog toga je ćirilica mjesto na Ovčari, jer ćirilica nije sinonim za zločin. Nije poanta u slovima, već uvijek u ljudima. Za dobro, ali i zlo - krivi su ljudi. Pa počnimo činiti dobro, a dvojezičnost je, bez obzira na sve prijeopore, ratna iskustva ili osobne traume, dobra i ispravna stvar. Ona je zalag ispravne sadašnjosti i bolje budućnosti.■

DVOJEZIČNOST U ZAKONU:

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina propisuje što sve spada pod dvojezičnost:

- uključuje sve akte predstavničkih i izvršnih tijela lokalne samouprave
- postupke pred tijelima državne uprave prvog stupnja i pred ustrojstvenim jedinicama središnjih tijela
- ispisivanje teksta žigova i pečata manjinskim jezikom
- ispisivanje natpisnih ploča predstavničkih, izvršnih i upravnih tijela općina, gradova ili županija
- ispisivanje akata
- ispisivanje prometnih znakova, naziva mjesta, ulica, trgova i geografskih lokaliteta
- osiguranje izdavanja javnih isprava (osobne iskaznice), kao i korištenje određenih obrazaca na manjinskom jeziku.

DVOJEZIČNOST U PRAKSI:

Od 120 jedinica lokalne samouprave koje imaju pravo na dvojezičnost prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina jer imaju udjel nacionalne manjine iznad 33 posto ili stečena prava, svega njih 60 trenutno ostvaruje dvojezičnost tj. službenu upotrebu manjinskog jezika.

Zadovoljavajuća je situacija samo kao **talijanske** nacionalne manjine u Istri gdje je talijanski jezik u službenoj upotrebi u 45 jedinica lokalne samouprave od 47 mogućih.

Srbi imaju pravo na službenu upotrebu manjinskog jezika u 21 jedinici lokalne samouprave (gradovi Vukovar i Vrbovsko, te općine Plaški, Krnjak, Vojnić, Vrginmost, Donji Lapac, Vrhovine, Udbina, Šodolovci, Jagodnjak, Erdut, Dvor, Donji Kukuruzari, Biskupija, Civiljane, Kistanje, Markušica, Trpinja i Gračac), a to pravo je ugrađeno u statute općina i gradova samo u 11 slučajeva, a tek se u njih 7 primjenjuje i to samo djelomično na razini natpisa na zgradama općina, ali ne na pločama s imenima naselja, ulica ili trgova.

Mađarska nacionalne manjina temeljem stečenih prava ima pravo na službenu upotrebu svog jezika i pisma u 36 općina i gradova, te još u dvije jedinice lokalne samouprave temeljem udjela u broju stanovnika, što znači ukupno 38 jedinica. To pravo se primjenjuje u općini Kneževi vinogradi u Baranji.

Češka nacionalne manjina na osnovu stečenih prava ima pravo upotrebe svog jezika i pisma u 9 jedinica lokalne samouprave, a to pravo se koristi samo u dvije jedinice lokalne samouprave na području Daruvara i okolice.

Slovaci imaju pravo na dvojezičnost temelju stečenih prava u 5 jedinica lokalne samouprave, te u još jednoj na osnovi broja stanovnika – ukupno 6. Ovdje je ovo pravo svedeno samo na dvojezične natpise naziva naselja.

Rusini imaju pravo na četiri jedinice, a **Ukrajinci** na dvije, ali se dvojezičnost uopće ne primjenjuje...

JAVNA UPOTREBA MANJINSKOG JEZIKA I PISMA

Od manifestativnog korištenja manjinskim jezikom i pismom koji se sastoji u pločama na kojima je na ulazu i izlazu iz mjesta „poštovana dvojezičnost“, daleko je važnije da pripadnici manjina imaju pravo s tijelima javnih vlasti komunicirati na svom jeziku i pismu, što pretpostavlja činjenicu i da se svi službenici moraju znati služiti manjinskim jezikom

Piše:
DAVOR
GJENERO

Manjinska politička klasa u Hrvatskoj odavno je koncentrirana samo na manifestativno ostvarivanje manjinskih prava, a poštivanju realnih interesa pripadnika manjinskih nacionalnih zajednica gotovo da se ne pridaje nikakva pažnja. Tako je ostvarivanje prava na parlamentarnu zastupljenost, što je snažan manifestativni pokazatelj stanja manjinske zajednice, ali ujedno i ispunjenje interesa pripadnika manjinske političke klase, godinama bila tema na kojoj se iscrpljivala rasprava o političkim pravima manjinskih zajednica. Paradoksalno, daleko važnije pravo - ono na zastupljenost, odnosno razmjernu zastupljenost, u tijelima jedinica lokalne i regionalne samouprave, koje je bilo regulirano i onim prvim Ustavnim zakonom, Ustavnim zakonom o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u Republici Hrvatskoj iz 1991. godine (a taj dio nije bio suspendiran 1995) - godinama se nije ostvarivalo, a da o tome nije bilo mnogo rasprave. Tek poslije, nakon stupanja na snagu novoga Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine, kad se to pravo

konačno počelo ostvarivati, manjinska je politička klasa u tome našla svoj interes. Ustavni zakon iz 2002. godine određuje da u onim jedinicama lokalne samouprave, u kojima manjina čini najmanje trećinu stanovništva, manjinski jezik i pismo moraju biti u ravnopravnoj javnoj upotrebi s hrvatskim jezikom i latiničkim pismom. Osim toga, taj zakon određuje da je uvjete ravnopravne upotrebe manjinskog jezika i pisma moguće ostvariti i na druge načine: međunarodnim ugovorima koji čine dio unutarnjega prava Republike Hrvatske ili statutima jedinica lokalne ili regionalne samouprave. Dakle, suspendiranje ostvarivanja prava na službenu upotrebu manjinskog jezika i pisma, samo zato što pripadnici manjine u nekoj jedinici lokalne samouprave čine 30 ili 31 posto stanovništva, a ne zakonski propisanih 33 % nije opravdano, jer se problem može riješiti odredbom u statutu grada ili općine.

MANIFESTATIVNO KORIŠTENJE

Pravo na ravnopravnu javnu upotrebu manjinskoga jezika i pisma moguće je ostvarivati na dva načina: manifestativno ili tako da to bude na korist pri-

padnicima manjinske zajednice. Politička klasa rado se koncentrira na manifestativno korištenje manjinskim jezikom i pismom,

Suspendiranje ostvarivanja prava na službenu upotrebu manjinskog jezika i pisma, samo zato što pripadnici manjine u nekoj jedinici lokalne samouprave čine 30 ili 31 posto stanovništva, a ne zakonski propisanih 33 % nije opravdano, jer se problem može riješiti odredbom u statutu grada ili općine

pa se smatra da je to pravo uglavnom iscrpljeno pločama na kojima je na ulazu i izlazu iz mjesta „poštovana dvojezičnost“, a „maksimalistički“ se zahtjevi vezuju uz isticanje svih javnih oznaka i na manjinskom jeziku i pismu. Od tih javnih oznaka pripadnici manjine imaju rela-

tivno malo. One tek simbolično izražavaju da na tom prostoru živi manjina, da je njena prisutnost konstitutivna za lokalnu zajednicu i da je javno prepoznata i priznata kao vrlina te sredine. Manifestativno ostvarivanje prava je dobro, ali od toga se ne živi. Daleko važniji aspekt prava na javnu upotrebu manjinskog jezika i pisma pravo je pripadnika manjine da s tijelima javne vlasti komuniciraju na svom manjinskom jeziku i pismu. Pritom je važno da u sredinama gdje manjina čini više od trećine stanovništva ili tamo gdje je to definirano lokalnim ili regionalnim statutima, odnosno međunarodnim ugovorima, pripadnici manjine mogu dobiti osobne dokumente na manjinskom jeziku i pismu. Ali i to je tek manifestativno pravo. Najvažnije je, dakle, da pripadnici manjine u sredinama, u kojima je regulirano pravo na javnu upotrebu manjinskog jezika i pisma, imaju pravo s tijelima javnih vlasti komunicirati na svom jeziku i pismu. Ostvari li se ovaj aspekt prava na upotrebu manjinskog jezika i pisma, svi javni službenici obvezno ih moraju poznavati. To znači da se pripadnicima manjine više ne smije događati da im javni službenici odbijaju prihvatiti dokument na srpskom, pisan ćirilicom i uputiti ih da ga daju na prijevod ovlaštenom sudskom tumaču.

JEZIČNA POLICIJA

Istra je odavno u svoj županijski Statut uvela dvojezičnost, i pritom nije najvažnije to što su sve službene oznake u Istri osim na hrvatskom i na talijanskom jeziku. Daleko je važnije da je županija propisala da svaki zaposleni u njenim tijelima mora moći komunicirati na talijanskom i da se pripadnici talijanske manjine u cijeloj županiji tijelima javnih vlasti mogu obraćati na talijanskom jeziku. To pravo „ne bode oči“ i nije nekakvo manifestativno pravo, jer pripadnicima manjine olakšava svakodnevnu komunikaciju s javnom

Istra je odavno u svoj županijski Statut uvela dvojezičnost, i pritom nije najvažnije to što su sve službene oznake u Istri osim na hrvatskom i na talijanskom jeziku. Daleko je važnije da je županija propisala da svaki zaposleni u njenim tijelima mora moći komunicirati na talijanskom i da se pripadnici talijanske manjine u cijeloj županiji tijelima javnih vlasti mogu obraćati na talijanskom jeziku

upravom. Naravno da većina pripadnika manjine vlada službenim jezikom i da se uglavnom mogu na hrvatskome obratiti javnim službama, ali dokumenti na osnovu kojih žele ostvariti neko svoje pravo često nisu pisani na hrvatskom jeziku. Kad je riječ o položaju pripadnika srpske manjinske zajednice, njihovu komunikaciju s javnim vlastima dodatno otežava činjenica da se javni službenici, bez obzira na to što se uglavnom radi o šalterskim službenicima krajnje skromnog obrazovanja, u komunikaciji s njima postavljaju u poziciju svojevrzne „jezične policije“. Tko od hrvatskih građana, bez obzira bio on hrvatske ili srpske nacionalnosti, barem jednom na

pitanje, na primjer o legitimaciji, nije doživio prijekoran pogled službenika i upozorenje kako se hrvatski kaže osobna iskaznica, a ne lična legitimacija. Ozbiljni hrvatski lingvisti, uostalom, napisali su brojne zanimljive tekstove o tome kako se u Hrvatskoj, zbog takva odnosa politike i nosilaca javnih vlasti, ljudi počinju bojati slobodno govoriti vlastitim jezikom. Takvi prijekori službenika, u onim dijelovima Hrvatske u kojima je srpski u službenoj upotrebi usporedo s hrvatskim, postaju protuzakonitima i moguće ih je tumačiti onako kako su oni zapravo i mišljeni: kao pokušaj ograničavanja ravnopravnosti pripadnika manjinske nacionalne zajednice.■

ŠTO ĆE BITI S NAMA?

Ovo pitanje se i danas dramatično postavlja, ali više nije označeno strahom od nasilja i rata nego egzistencijalnom tjeskobom. Mnogi građani svoju budućnost doživljavaju kao mučnu i prijetecu. Anksioznost od sadašnjosti i strah od budućnosti blokiraju i unazađuju životne prakse kod nas, dok dramatične promjene sudbina „običnih“ ljudi najautentičniji su pokazatelji udara krize po Hrvatskoj. Stoga se građani s pravom pitaju - zaslužujemo li doista živjeti, a ne samo preživljavati

Piše:
DRAŽEN
LALIĆ

Što će biti s nama – zbirka je eseja koju je Aleksandar Tijanić objavio 1988. godine. Srbijski publicist, tada toliko zapažen suradnik Nedjeljne Dalmacije da je nazivan „gigantom hrvatskog novinarstva“, u naslovu je te knjige izrazio kolektivnu tjeskobu najviše vezanu za „antibirokratsku revoluciju“ i sukobe između političkih elita jugoslavenskih republika. Ti su sukobi putem masovnih medija i na druge načine krajem osamdesetih sve više uznemiravali, pa i trovali umove i duše običnih ljudi u različitim krajevima socijalističke Jugoslavije. Zdjelno Tijanićevo pitanje zapravo je najavilo ratove u bivšoj federaciji koji su na posljetku rezultirali osamostaljenjem njenih sastavnica. Međutim, kao svojevrstne „pogube ljudske naravi“ (Marin Držić), dodao bih i pogube društva, ti su ratovi doveli do sunovrata duhovnoga

i materijalnoga života građana Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i drugih postjugoslavenskih država. Pitanje „Što će biti s nama?“ i danas se dramatično postavlja, ali više nije označeno strahom od nasilja i rata nego egzistencijalnom tjeskobom; četvrt stoljeća nakon objavljivanja Tijanićeve knjige mnogi građani budućnost sebe osobno i svojih obitelji, te mjesta i država u kojima žive, doživljavaju kao mučnu i prijetecu.

Raspolažem mnoštvom pokazatelja rečenoga straha od budućnosti koji ne samo blokira, nego i unazađuje, životne prakse kod nas danas. Kao društvenom znanstveniku koji se svojim analizama razmjerno često javlja u medijima mi gotovo svakodnevno, naročito u posljednje vrijeme, prilaze ljudi, poznati i oni koje prvi puta srećem, izričući zapravo isto zabrinuto pitanje. Moji odgovori (uvijek iskreni, ali i različito in-

PORAZNI REZULTATI ISTRAŽIVANJA JAVNOGA MNIJENJA

Prema siječanjskom istraživanju Crobarometer Ipsos Pulsa čak 72 posto anketiranih građana smatra da zemlja ide u lošem smjeru (22 posto je suprotnoga mišljenja), a osjetno je u razdoblju od prosinca do siječnja porastao (s trećine na 41 posto) i broj pesimista među biračima SDP-a

tonirani shodno dojmu o sugovornici ili sugovorniku) svakako su manje važni od samoga pitanja koje „u stopu“ prati ne samo mene i druge „intelektualce“. Pitanje je to tako intenzivno prisutno u privatnosti i javnosti da je postalo ili pak postaje svojevrsni biljeg duha ovoga vremena. Taj je biljeg često toliko tegoban da ga se isključivo znanošću i drugim instrumentima razuma teško može razumjeti, nego u tom nastojanju da se dokuči njegovo značenje treba posegnuti i za doprinosima umjetnosti. Primjerice za mišlju genijalnoga, ali zlosretnoga - nacistički oficir ga je ubio na ulici njegova rodnoga Drohobycza - Bruna Schulza. Židovsko-poljski pisac i slikar reagirao je na mučnu ekonomsku i drugu krizu tridesetih godina u Europi konstatacijom da se svijet „istrošio i propao“, pa se zapitao: „Što se može početi u takvu svijetu? Kako da čovjek ne posumnja, kako da ne padne duhom, kad je sve čvrsto zazidano nad svojim smislom, i svuda samo udaraš o ciglu, kao u zid tamnice“.

DRAMATIČNE PROMJENE SUDBINA

Kako da duhom ne padnu i mnogi suvremenici: oni koji su u posljednje vrijeme izgubili posao ili su već dulje vrijeme nezaposleni, umirovljenici s mirovinama nedostatkima za plaćanje nužnih namirnica i računa, „korisnici“ (kakva je to korist?!) kredita u švicarskim francima kojima je slijedom financijske „prevare desetljeća“ mjesečna rata za stanove toliko povećana da zapravo više i nisu drugo do robovi banaka, mladi s diplomom koji nemaju baš ikoje šanse da normalnim putevima nađu posao, te mnogi drugi gubitnici kapitalizma i na ovaj izvitopereni način? Mučne posljedice ekonomske i društvene krize vezane za meni poznate osobe svaki mi dan dolaze pred oči, a pripadajuće obavijesti hrpuje u moje uši: vijesti o slomovima ranije stabilnih brakova i obitelji izloženih udarima besparice i besperspektivnosti; saznanja o malignim i drugim bolestima razmjerno mladih ljudi koje su vjerojatno često uzrokovane (i) dugotrajnom izloženošću egzistencijalnim teškoćama pojedinih mojih znanaca; glasovi o odlascima bistrh i marljivih mladih ljudi (čak i mojih

bivših studenata, „društvenjaka“: tako mi je nedavno jedan nadareni diplomirani politolog elektronskom poštom javio kako je dobio posao pomoćnoga građevinskog radnika u Torontu); prizori nezaposlenih prijatelja i poznanika koji doslovce nemaju za kavu (pri našim susretima u kafićima uvijek plaćam račune za piće) i za troškove mobitela (nazovu me i odmah prekinu, pa im „vratim poziv“), i slično.

Dramatične promjene sudbina stvarnih osoba najautentičniji su pokazatelji udara krize u Hrvatskoj koji se u medijima uglavnom prezentiraju apstraktnim statističkim pokazateljima. Te statistike ne razotkrivaju nedaće i tragedije zbiljskih ljudi, ali ih zbog uvida u „cijelu sliku“ treba isticati. Uz ostale, sljedeće: broj nezaposlenih građana Hrvatske (sada ih je 370.000) raste prema vjerojatno socijalno neizdržljivom mnoštvu od 400.000 i više od toga, prošle godine je 218.000 osoba izgubilo posao, omjer umirovljenika i zaposlenih „klizi“ prema izjednačenosti (na jednoga u mirovini dolazi samo 1,18 onih koji uplaćuju doprinose), samo polovina radno sposobnoga stanovništva je zaposleno (od toga tek petina posto radi u privatnom sektoru i zapravo uzdržava ostale), za vrijeme krize 100.000 građana Hrvatske je postalo siromašno, svaka peta osoba 2011. nije mogla pokriti osnovne mjesečne troškove života (posljednja dva podatka dolaze iz izvora Državnog zavoda za statistiku) što znači da je stanje sada i nepovoljnije od toga... Rezultati istraživanja javnoga mnijenja su također sve porazniji: primjerice, prema siječanjskom istraživanju Crobarometar Ipsos Pulsa sve više, u tom mjesecu čak 72 posto anketiranih građana, smatra da zemlja ide u lošem smjeru (22 posto je suprotnoga mišljenja), a osjetno je u razdoblju od prosinca do siječnja porastao (s trećine na 41 posto) i broj pesimista među biračima SDP-a.

NA RUBU SOCIJALNE KATASTROFE

Vezano za anksioznost od sadašnjosti i strah od budućnosti (ta su dva snažna osjećaja jako povezana) imam više loših vijest i jednu dobru. Loše vijesti sam uglavnom sažeto opisao u prvom dijelu ovoga teksta, a

Prošle godine je 218.000
osoba izgubilo posao,
omjer umirovljenika i
zaposlenih „klizi“ prema
izjednačenosti (na jednoga
u mirovini dolazi samo
1,18 onih koji uplaćuju
doprinos), samo polovi-
na radno sposobnoga
stanovništva je zaposleno
(od toga tek petina radi
u privatnom sektoru i
zapravo uzdržava ostale),
za vrijeme krize 100.000
građana Hrvatske je postalo
siromašno, a svaka peta
osoba 2011. nije mogla
pokriti osnovne mjesečne
troškove života

SOCIJALNA AGONIJA

Stanje u kojemu je hrvatsko društvo već četvrtu godinu (kriza je ovdje počela 2009. godine) primjereno je označiti pojmom socijalna agonija. Zapravo se radi o „propadanju na rate“, odnosno razmjerno postupnom gubljenju funkcija društvenoga organizma koje možda nije jako vidljivo u kraćem razdoblju, ali kad se usporedi ekonomska i druga situacija prije četiri godine sa sadašnjom situacijom, onda je jasno da u mnogočemu svjedočimo nečemu barem sličnom agoniji u smislu „odumiranja neke društvene pojave ili povijesnoga razdoblja“

pridodao bih jednu koja ima „krovni“ karakter. Zapravo se radi o općoj oznaci nepovoljnoga ekonomskog i socijalnog stanja uslijed kojega se ova zemlja već četvrtu godinu guši. Baš zbog duljine trajanja to stanje više ne treba isključivo ili dominantno označavati pojmom kriza, s obzirom da kriza „po definiciji“ ne traje dugo: ona je trenutak odnosno kratko razdoblje u kojem se ovako ili onako (oporavkom ili propašću) razrješavaju poremećaji u funkcioniranju nekoga individualnoga ili kolektivnoga organizma. Ekonomski i drugi poremećaji funkcioniranja društvenoga „organizma“ očito se već dulje vrijeme ne razrješavaju (nije došlo do oporavka), a još nismo u socijalnoj katastrofi budući da nema gladnih, devijantna ponašanja nisu izrazito raširena, institucije funkcioniraju, socijalni bunt se ne izražava na ulicama i trgovima... Posljednje je naročito važno: Ivan Šiber je nedavno Hrvatsku usporedio s bojerom koji nema ispušni ventil, pa upozorio: „Ako se akumulirano nezadovoljstvo skuplja dulje vrijeme, može eksplodirati i na marginalne povode“.

Najvjerodostojniji pokazatelj kako se hrvatsko društvo nalazi u stanju agonije moguće je sagledati u prevladavajućim načinima reagiranja građana na non-stop krizu. Kod nas danas je posebno raširena socijalna apatija, dakle bezvoljnost praćena gubljenjem nade u iznalaženje nekoga povoljnog rješenja. Da mnogi građani ne vide ikoji način da u dogledno vrijeme kao društvo (vjerojatno je nešto drugačije s individualnim strategijama sučeljavanja s ekonomskim i drugim teškoćama) izađemo iz krize, te ne prepoznaju ni aktere koji bi nas u takvom izlasku predvodili, potvrđuje niz pokazatelja, uz ostale rezultati anketa prema kojima političke stranke i institucije (s izuzetkom predsjednika Republike) imaju jako nizak rejting u javnosti. Nepovjerenje većine čeljadi u različite političke aktere i ne treba čuditi, s obzirom na niz ne samo neznalačkih, nego i nemoralnih odluka koje su donosile posljednje državne vlasti. Mirjana Krizmanić je s tim u vezi sredinom veljače, iznoseći primjer istovremenoga smanjivanja plaće učiteljima, javno upozorila: „Dakle, najvažnijim ljudima u državi, koji izravno utječu na formiranje ličnosti mladih, vlast sman-

juje ionako bijedne plaće od pet tisuća kuna, a samo tjedan kasnije nekim birokratima u agencijama podiže plaće s 12 na 15 tisuća“. Političku apatiju, kao ključni sastojak socijalne, posebno će zorno pokazati vrlo nizak odaziv na nastupajuće izbore za lokalnu vlast i posebno za zastupnike u Europskom parlamentu.

JAČANJE SOCIJALNOG KAPITALA

Naposljetku – nije sve tako crno - dobra vijest: socijalni organizam na ovu krizu ili agoniju u ponečemu dobro reagira. To se ponajviše odnosi na izvjesno jačanje socijalnoga kapitala, koje je u javnosti razglašeno kroz uspješne akcije pružanja financijske pomoći pojedinoj teško bolesnoj djeci, a u stvarnosti se kapilarno izražava u različitoj pomoći koju svojim nezaposlenošću, siromaštvu i drugim teškoćama pogođenim prijateljima, poznanicima, susjedima i članovima obitelji pružaju građani koji (još uvijek) raspolažu materijalnim resursima. Pojavljuju se i neki heroji krize, poput radnice iz Vinkovaca koja je prepustila svoje radno mjesto otpuštenoj kolegici, samohranom majci. Neke mreže solidarnosti su sada vjerojatno snažnije nego što su bile prije izbijanja krize, čemu pridonosi i još uvijek razmjerno snažna prisutnost tradicionalne kulture kod nas, koja uključuje visoko vrednovanje vrijednosti obitelji, prijateljstva i sličnih. I u tome se vidi kako je društvo po mnogo čemu dijalektički fenomen: neki neuspjesi modernizacije (razvoj Hrvatske u razdoblju od kraja rata do 2009. godine moguće je motriti kao izraz kapitalističke modernizacije) ublažavaju se na razini svakodnevnoga života mehanizmima tradicionalnog načina življenja.

Što će biti s nama? Odgovor na to pitanje štetno je tražiti u poruci poznatih stihova Miroslava Krleže „nigdar ni tak bilo da ni nekad bilo/pak ni vezda ne bu da nam nekad ne bu“. „Nekad“ u smislu bilo kako samo da preživimo, nipošto nas ne bi smjelo zadovoljiti. Unatoč svih naših nedostataka zaslužujemo bolje, zaslužujemo doista živjeti, a ne samo preživljavati. Mi koji smo prije posljednjega rata uglavnom živjeli bolje i dostojanstvenije; mi koji za nekoliko mjeseci postajemo građani Europske Unije.■

Pontifikat propuštenih prilika

Papa Benedikt XVI. je svoje svakodnevne papinske obveze savjesno ispunjavao, darovavši nam i tri korisne enciklike o vjeri, nadi i ljubavi. Ali što se tiče velikih izazova našeg vremena, njegov se pontifikat sve više pokazao kao pontifikat propuštenih prilika i neiskorištenih šansi

Piše: Drago Pilsel

Papa Benedikt XVI. – brojni promašaji na ekumenskom planu

Odabirom pape ne bira se toliko ime već profil i program. Ali Ratzinger je stigao bez programa, s toga nije jasno koje će biti alternative eventualnih kandidata da ga naslijede nakon što je objavio da abdicira, što se nije događalo od ostavke Grigura XII. 1415. Vatikan i Katolička crkva prolaze, već duže, duboku krizu koja je višeslojna. U prvom redu treba govoriti o lošoj geopolitičkoj viziji: Vatikan je izgubio znatnu težinu u međunarodnim odnosima. Dobro, što sada? Što se dogodilo, pitat ćete se? Kada je usred velikih skandala o curenju informacija iz Svete Stolicе postalo jasno da su frakcije počele divljati u bjesomučnom ratu za kontrolu kormila Katoličke crkve, vatikanski je dnevnik *L'Osservatore Romano* objavio komentar sugestivna naslova "Pastir među vukovima" a u kojem se željelo reagirati nakon što je samom Josephu Ratzingeru dozlogrdilo da ga se razvlači kao krpa u korespondenciji visokih prelata. Od tada je pitanje bilo samo jedno: koliko će još izdržati, zbog načetoga zdravlja, enormni pritisak na sebe pa, na kraju balade, pastir je rastrgan od vukova koji su bili bjesni što se Papa želi obračunati s pedofilijom ili pranjem crkvenoga novca. Čitajući iz nova što je Papa najavio na početku službe treba kazati da su mnoge nade angažiranih vjernika, nažalost, nisu ostvarile. Papa Benedikt XVI. je, nedvojbeno, svoje svakodnevne papinske obveze savjesno ispunjavao, darovavši nam i tri korisne enciklike o vjeri, nadi i ljubavi. Ali što se tiče velikih izazova našeg vremena, njegov se pontifikat sve više pokazivao kao pontifikat propuštenih prilika i neiskorištenih šansi. Ovdje ću ih, zbog kratkoće prostora, lapidarno istak-

nuti onako kako ih je enumerirao njegov koncilski kolega, prof. Hans Küng. Promašaj na ekumenskom planu. Naime, prokockano je približavanje evangeličkim i drugim kršćanskim crkvama: to uopće nisu crkve u pravom smislu riječi, kazao je Ratzinger, pa stoga nije moguće priznavanje njihovih službi i zajedničko euharistijsko slavlje. Tu treba spomenuti i to što je prokockana i dugotrajna akcija sporazumijevanja sa Židovima: Papa iznova je uveo pretkoncilsku molitvu za prosvjetljenje Židova i u Crkvu primio notorne antisemitske šizmatičke biskupe. Dalje, prokockan je dijalog, ispunjen povjerenjem, s muslimanima: simptomatičan je Benediktov "Regensburški govor", u kojemu je karikirao islam kao religiju nasilja i neljudskosti, uzrokujući na taj način trajno nepovjerenje među muslimanima. Prokockano je pomirenje s koloniziranim prastanovništvom Latinske Amerike: Papa najozbiljnije tvrdi da su oni "žarko žudili" za religijom svojih europskih osvajača. Prokockana je šansa da se pomogne afričkim narodima: afirmacijom kontracepcije u borbi protiv prenapučenosti, a u borbi protiv AIDS-a dopuštenjem uporabe kondoma. Prokockana je prigoda za sklapanje mira s modernim znanostima, itd. Ali napose, prokockana je šansa da se duh Drugoga vatikanskog koncila napokon i u Vatikanu učini kompasom Katoličke crkve i ubrza njezine reforme. Ovaj Papa neprestano je relativizirao koncilске tekstove, interpretirajući ih nazadnjački, protiv duha koncilskih otaca. Mislim da treba jasno i bez straha pozdraviti odluku Pape da se odrekne službe jer, nadajmo se, završava razdoblje negiranja toga novoga lica Crkve koje se najavljuje od 1965. godine. ■

PREZIR MODERNE I NESPOSO

Bitna pretpostavka reforme i oporavka jest moć suočavanja s istinom, a sadašnja istina Crkve jest njezina nemoć da spozna svoju istinu. Ona, nažalost, insistira na daljnji sablazan ljudi. Ja ne vidim ono što je potrebno: rastanak s, više ili manje, pritajenom žudnjom za političkom i ekonomskom moći koja je neprimjerena Crkvi koja se poziva na siromašnog i putujućeg galilejskog propovjednika Isusa iz Nazareta. Naprotiv, bježeći od svoje biti - nasljedovanja - nesposobne da u društvo unesu evanđeosku novost, kršćanske će crkve na našim područjima (u nas poglavito Katolička) sve više i to opravdano pogađati prezir i podsmijeh svijeta; opravdano jer ne konstituiraju Crkvu religiozne formule i dogme nego praktično vršenje zapovjednoga

Piše:
DRAGO
PILSEL

Umjesto da pogleda u oči činjenicama, da se suoči s istinom o sebi i svijetu, Crkva je radije insistirala na komotnim dogmatiziranim temama, u ovom slučaju nasrtaja novinara Ivana Miklenića, bibličara Adalberta Rebića, biskupa Valentina Pozaića, kardinala Josipa Bozanića i cijele ekipe kritičara programa zdravstvenog odgoja, na tezi o Crkvi koju neće nadvladati "vrata paklena". A ja želim danas ovdje progovoriti o jednoj običnoj istini: o neuvjerljivosti crkvenog govora i ponašanja i o modernom čovjeku koji se sve više udaljava prema nereligioznom shvaćanju svijeta i samoga sebe. Naime, mnogo je lakše zaobići pitanje vlastite nevjerodostojnosti i nemoći da se bude u funkciji čovjekova spasenja pa se brinuti za učvršćenje vlastitog sistema kao zadnje svrhe praktičnoga djelovanja i, dakako, na osobnom planu, što boljega mjesta u tom sistemu. Ponašanje crkvenih autoriteta, koje eskalira

od Božića naovamo u otvoreni rat s Vladom, ali i većinom građana koji podržavaju uvođenje seksualnog odgoja (zbog čega sam već napisao da je kardinal Bozanić u jurišu ostao bez vojske), u svojoj biti je neodgovorno. Crkveni moćnici imaju dva dominantna cilja: prema vani - pod svaku cijenu očuvati svoje mjesto među drugim moćnicima svijeta i društva, a prema unutra - zadržati privilegirano mjesto spram mnoštva crkvenih podložnika.

JEFTINO KRŠĆANSTVO

Ja ne vidim ono što je potrebno: rastanak s, više ili manje, pritajenom žudnjom za političkom i ekonomskom moći koja je neprimjerena Crkvi koja se poziva na siromašnog i putujućeg galilejskog propovjednika Isusa iz Nazareta. Naprotiv, bježeći od svoje biti - nasljedovanja - nesposobne da u društvo unesu evanđeosku novost, kršćanske će crkve na našim područjima (u nas poglavito Katolička) sve više

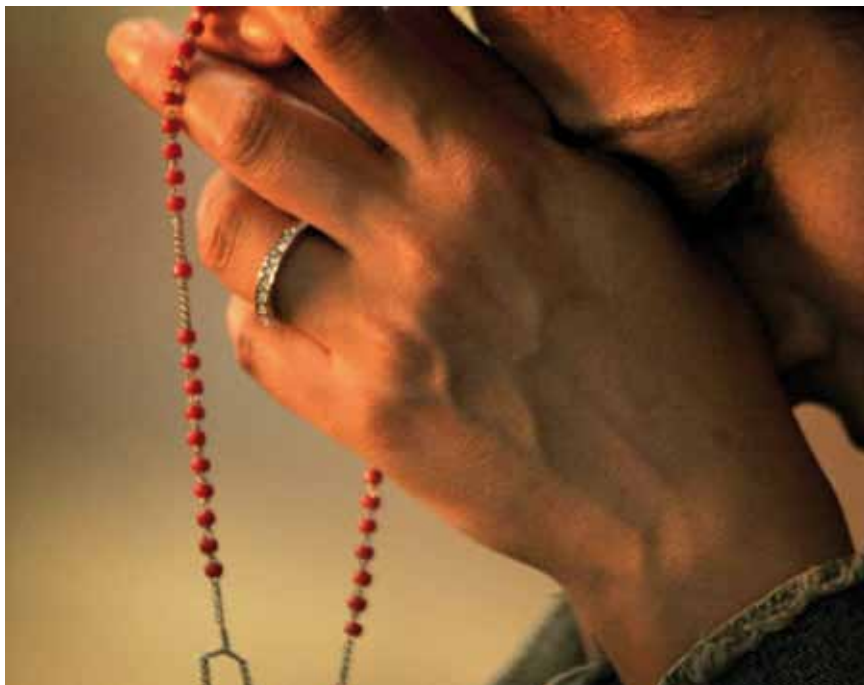
Nove generacije
hrvatskih katolika
i ostalih kršćana,
muslimana, Židova,
agnostika i ateista,
morat će biti drugačije
odgojene: skladno,
tolerantno i s puno
više povjerenja u
elementarno čovjekovo
poslanje: da bude mira
među ljudima i da
bude pravednosti

BNOST ZA KONKRETAN ŽIVOT

i to opravdano pogađati prezir i podsmijeh svijeta; opravdano jer ne konstituiraju Crkvu religiozne formule i dogme nego praktično vršenje zapovjednoga. A jeftino kršćanstvo, ono bez zapovjednog, odnosno nasljedovanja i pripravljanja puta kao konkretnog vršenja Božje volje da se ovdje i sada "postoji za druge", najučinkovitija je poruga Boga, učinkovitija od bilo koje "bezbožničke" navodne poruge Bogu od "komunjara na vlasti". Možda će naša budućnost biti kvalitetnija i određena time što ćemo pokazati umijemo li artikulirati adekvatnu politiku razlika, odnosno, politiku jednakog dostojanstva i poštivanja drugosti ili ćemo u tome promašiti naš poziv na slobodu stvaranja i stvaranja. Konačno, drugost je sinonim za solidarnost, a ovaj novinar i teolog zna da je vrhunac solidarnosti postignut u drami Velikog petka, na Golgoti, kada se Isus solidarizirao s ljudima, posebno onim siromašnim i slabim. Nove generacije hrvatskih katolika i ostalih kršćana, muslimana, Židova, agnostika i ateista, morat će biti drugačije odgojene: skladno, tolerantno i s puno više povjerenja u elementarno čovjekovo poslanje: da bude mira među ljudima i da bude pravednosti.

GORKA ISTINA

Naime, Crkva koja poprima oznake moralizatorske frustriranosti i mahnitosti ne može biti mjesto s kojeg će Bog govoriti u svijetu jer se iza recentnih pretjerivanja zapravo uvijek krije strah, prezir i nesposobnost za konkretan život. Ponašanje biskupa jest dijagnoza stanja Crkve. Istina Crkve u ovom je trenutku, gledano u cjelini, gorka, ako ne i porazna. I nije se bitno promijenila od, recimo, 1978. kada je bosanski franjevac dr. Ivan Bubalo ispisao dijagnozu koja stoji i danas, a ja je prenosim iz njegove knjige "Minima varia: mali razgovori s vremenom" koju je nedavno objavio odvažni riječki izdavač Ex Libris. Naime, tek nešto više od 13

Tek nešto više od 13 posto nominalnih katolika u Republici Hrvatskoj odista žive sakramentalno

posto nominalnih katolika u Republici Hrvatskoj odista žive sakramentalno, a ovdje imam prostora da tek letimično spomenem što je sve u igri u očitom procesu dekristijanizacije u kojoj sudjeluje samo crkveno vodstvo (prema navedenom fra Ivanu): birokratizacija i klerikalizacija, briga za očuvanje sistema umjesto da se služi čovjeku i svijetu, borba za moć i za dominaciju, sistem nejednakosti i privilegija umjesto poretka jednakosti i pravde, niska teološka kultura, neadekvatan odgoj i mistificirani ezoterični život klera, ometanje teološkog i drugog traženja istine, stvaranje crnih lista i žigosanje nepoćudnih novinara, ubijanje kritičke misli, favoriziranje oportunitizma i politronstva, šablonsko prakticiranje tradicionalne religioznosti, pogodovanje grešnim strukturama, mitologizacija, itd. Posve je sigurno da je Crkva nos-

iteljica religiozne i kršćanske poruke i da mnoštvo njezinih članova živi evanđelje na vlastito spasenje i spasenje drugih, ali ne treba zanemariti pitanje u kojoj mjeri Crkva objektivno pridonosi zamagljivanju i iskrivljavanju kršćanske poruke, u kojoj mjeri na pogrešan način reagira na bitne čovjekove potrebe, pa i govorom mržnje i pozivom na nasilno rušenje legitimne vlasti (biskup Pozaić), i u kojoj mjeri sama pridonosi iščezavanju kršćanskoga svijeta. Umjesto grčevitog držanja uz iluziju dobra i zla po sebi (što i jest bit svake ideologije), jedini kriterij kršćanske etike je "postojanje za druge" u svagdanjoj konkretnosti. Bitna pretpostavka reforme i oporavka jest moć suočavanja s istinom, a sadašnja istina Crkve jest njezina nemoć da spozna svoju istinu. Ona, nažalost, insistira na daljnji sablažan ljudi.■

PRAVA DRUGE GENERACIJE ZA GRAĐANE DRUGOG REDA

Dok je prvu generaciju ljudskih prava, koju čine građanska i politička prava, relativno lako osigurati jer ne zahtijevaju aktivno činjenje na strani države, ostvarivanje prava druge generacije - socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava, pretpostavlja financijski proaktivan angažman države koji još uvijek izostaje

Piše:
ANTONIJA
PETRIĆUŠIĆ

Statički su podaci obično egzaktni pokazatelji isključenosti ili participacije. Bez njih je gotovo nemoguće zagovarati uvođenje ili promjenu neke politike, ali je zato bez njih vlasti moguće braniti *status quo*, budući u njihovom izostanku mogu nalaziti isprike za neispunjavanje ili kršenje određenog prava. No, kada podaci plastično oslikavaju isključenost i(li) diskriminaciju nemoguće ih je ignorirati, već na temelju njih treba pristupiti osmišljavanju inkluzivne politike. Upravo to predstavlja "Platforma za demografsku obnovu Srba u Hrvatskoj". Unatoč tome što je u dijelu javnosti okarakterizirana kao sebičan zahtjev manjine koja na posebne ekonomske mjere nema pravo, Platforma je prvenstveno legitimni zahtjev konkretnih mjera i politika, a potom i alat za zagovaranje poboljšanja položaja srpske nacionalne manjine u hrvatskom društvu. Uostalom, raspršenosti resursa moći odlika je demokracije. U takvom političkom uređenju interesne skupine slobodne su utjecati na vlast i postojeće politike. Nisu Srbi u Hrvatskoj endemski promjer isključenosti iz tržišta rada. Nedovoljna zastupljenost manjina u ekonomskom sektoru je širokoprisutan fenomen, evidentiran kod nas,

u regiji, ali i na globalnoj razini. Razlog leži u činjenici da pravo na rad i na zaštitu od nezaposlenosti pripadaju u tzv. drugu generaciju ljudskih prava. Dok je prvu generaciju ljudskih prava, koju čine građanska i politička prava, relativno lako osigurati jer ne zahtijevaju aktivno činjenje na strani države, ostvarivanje prava druge generacije, socijalnih, ekonomskih i kulturnih prava, pretpostavlja financijski proaktivan angažman. Kako su sva ljudska prava jednaka i nedjeljiva, legitimno je zahtijevati njihovo ostvarenje, bez obzira na ekonomsku krizu, i neovisno o tome jesu li neka druga prava manjina već solidno osigurana i ostvarena.

STRUKTURALNA DISKRIMINACIJA MANJINA

Ozbiljne su posljedice nejednakost manjina na tržištu rada jer često dovode socijalne isključenosti i marginalizacije. No, čime, osim lošom ekonomskom situacijom i recesijom, objasniti isključenost manjina iz hrvatskog tržišta rada, posebice u područjima povratka? Osim očitih ekonomskih čimbenika, smatram da se u posljednjih dva desetljeća, posebice u područjima koja su bila izložena ratnom sukobu, diskriminacija manjina u pogledu pristupa tržištu rada društveno strukturirala. Ova strukturalna

diskriminacija je zapravo opasni čimbenik od diskriminatorne zakonske norme. Zakoni, pa i loši, mijenjaju se potezom pera, a mentalitet ili prevladavajući društveni stav mnogo je teže iskorijeniti. Naime, pojedinci i institucije djeluju u skladu s prevladavajućim idejama i normama društva. Strukturalna nejednakost nastaje kada određene skupine uživaju neravnopravan položaj u odnosu na druge skupine, koji je rezultat nejednakosti uloga, prava i mogućnosti. Do strukturalnih prepreka koja utječu na jednakost šansi na tržištu rada došlo je zbog načina na koji društvo, posebice u post-konfliktnom okružju, poima društvene odnose. U slučaju Srba, njihov dokazano lošiji ekonomski položaj većinska populacija ne doživljava nepravednima jer njih doživljavaju krivima za razaranja, ekonomsku stagnaciju gradova i regija, uopće za promjenu društvenih okolnosti koje su nastupile nakon rata. Posljedično, takav prevladavajući stav prema srpskoj manjini, i bez jasne diskriminatorne namjere u tekstovima zakona koji uređuju pitanje zapošljavanja ili manjinskih prava, dovodi Srbe u nepovoljni društveni položaj te ih diskriminira. Pripadnici nacionalnih manjina se u svakodnevici još uvijek susreću s problemima i poteškoćama vezanim za

provođenje dijela svojih prava propisanih Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina u dijelu lokalne i regionalne samouprave. Ovaj nedostatak političke volje da se dosljedno provode određene odredbe Ustavnog zakon velikim je dijelom posljedica strukturalne diskriminacije koja se ispoljava i kroz ponašanje pojedinaca koji, kao zaposlenici institucija, primjenjuju određenu politiku.

MANJINSKE ELITE I ETNOBIZNIS

Istraživanja na povratničkoj populaciji utvrdila su da je bolja ekonomska perspektiva, uz rješavanje stambenog zbrinjavanja koje je manje-više obnovom imovine osigurano, najsnažniji motivacijskog faktora za donošenje odluke o povratku. Kako je ekonomska situacija na područjima povratka u pravilu lošija nego u ostalim dijelovima Hrvatske, ne čudi da je povratak tek djelomičan, da je među povratničkom populacijom prosječna dob 59 godina, i da u ovakvim okolnostima i nema izgleda za eventualno novi i demografski produktivan povratnički val. Zapravo je izvjesno da je pitanje ostvarivanja ekonomskih i so-

Kvaliteta svakodnevnog života pripadnika manjinske zajednice manje je važno percipirana od pitanja političkog predstavljanja manjina. Takav fokus koristio je isključivo uskom sloju kako političkih manjinskih elita i ponekih etnobiznismena koji su putem zajamčenog proračunskog izvora novca namijenjenih manjinskim udrugama prepoznali priliku za materijalno zbrinjavanje sebe i sebi bliskih

cijalnih prava manjina do nedavno bilo u drugom planu, kako institucija tako i manjinskih zajednica. Kao da je važnijim bilo doživljavano pitanje političkog predstavljanja i očuvanja kulturno identiteta, nego kvaliteta svakodnevnog života pripadnika manjinske zajednice. Takav fokus koristio je isključivo uskom sloju kako

političkih manjinskih elita i ponekih etnobiznismena koji su putem zajamčenog proračunskog izvora novca namijenjenih manjinskim udrugama prepoznali priliku za materijalno zbrinjavanje sebe i sebi bliskih. Depopulacija dobrog dijela hrvatskog teritorija je problem ne samo Srba, nego svih hrvatskih državljana. Iako su Zakonom o područjima posebne državne skrbi predviđene poticajne mjere za njihovu obnovu i razvitak, rezultati su nezadovoljavajući, a njihov izostanak nameće potrebu mijenjanja trenutne razvojne politike. Smatram da je potrebno mnogo jasnije i odlučnije pitanje opstanka populacije u krajevima povratka koncipirati kao dugoročno razvojno pitanje. Povratak zavisi od socioekonomskih mogućnosti pa stoga treba stvarati ekonomske pretpostavke za povratak radno-aktivnog stanovništva. Konačno, kontinuirani ekonomska stagnacija povratničkih područja ne čini dobro niti političkoj zajednici niti demokraciji. Mnogstvo je politoloških i socioloških (dakle, ne isključivo ekonomskih) studija utvrdilo da je ekonomski razvoj jedan od indikatora, svojevrsna varijabla demokratizacije nekog društva. Teoretičari demokratske tranzicije svrstavaju tako loše gospodarske trendove među uzroke nastanka defekata u mladim demokracijama, a neki smatraju da razina ekonomskog razvoja pripada među društvene preduvjete demokracije. Florian Bieber i Vedran Džihic, politolozi koji trenutno djeluju na austrijskim sveučilištima s velikim znanjem o našoj regiji, u nedavno objavljenom članku o pravima manjina na Balkanu zaključili su kako nepovoljan socioekonomski status nije isključivo problem nacionalnih manjina, ali zasigurno doprinosi njihovom osjećaju isključenosti i marginalizacije. Korelirajući kvalitetu demokracije sa socioekonomskim statusom manjina, oni navode da i manjine, kao uostalom svi građani i građanke, u mladim demokracijama jugoistoka Europe očekuju bolji životni standard i profit od tržišne ekonomije. U izostanku realizacije takvih očekivanja javljaju se negativni trendovi koji slabe demokraciju: slabljenja političke participacije i smanjenje povjerenja u demokratske institucije.

OSNAŽIVANJE MANJINSKIH ZAJEDNICA

Potrebno je mnogo šire koncipirati manjinsku politiku kako bi se ostvarili planovi o poboljšanju socioekonomskog položaja

srpske manjinske zajednice, posebice u područjima povratka. Radi ostvarivanja ovog cilja manjine i njihovi politički predsjednici mogu čak i zahtijevati nove zakone i mjere te širi broj aktera provedbe manjinske politike. No, ovo neće biti dovoljno ako se ne bude istovremeno radilo

U posljednja dva desetljeća, posebice u područjima koja su bila izložena ratnom sukobu, diskriminacija manjina u pogledu pristupa tržištu rada je društveno strukturirana. Ova strukturalna diskriminacija je zapravo opasniji čimbenik od diskriminatornih zakonskih normi koje se mijenjaju potezom pera, ali mentalitet ili prevladavajući društveni stav mnogo je teže iskorijeniti

na unutrašnjim jačanjem manjinskih zajednica. Kako bi se osnažile i same bile u mogućnosti doprinositi gospodarskom rastu manjine trebaju istovremeno i sustavno osnaživati svoj ekonomski, kulturni i socijalni kapital. Naime, ako politiku shvatimo kao težnju za moći i nametanje svoje volje drugima, onda prema teoriji polja francuskog sociologa Pierra Bourdieua možemo zaključiti (i naučiti) da se borba oko raspodjele moći, pa i na lokalnom nivou, odvija uz pomoć nekoliko tipova kapitala. Ekonomski kapital čine ekonomski resursi, dok kulturni kapital čine intelektualne vještine i kulturna dobra. Snažnim i kontinuiranim poticanjem obrazovanja pripadnika srpske nacionalne zajednice, kako mladih tako i onih koji su još u radno-aktivnoj životnoj dobi, moguće je doprinijeti pretpostavke za ekonomske investicije i razvoj produktivnog zapošljavanja na područjima povratka. Socijalni kapital, koji se potencira članstvom u društvenim grupama (udrugama i političkim strankama) rezultira bogatstvom mreža povezanosti i međusobnog povjerenje građana. A upravo građanska suradnja omogućava uspješnije rješavanje problema svake zajednice pa tako i manjinske. ■

PROFESOR SLOBODAN UZELAC, BIVŠI POTPREDSJEDNIK VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I BIVŠI BLISKI SURADNIK MILOKADA PUPOVCA OTVORENO PROGOKVARA O „GRIJEHU STRUKTURA“ UNUTAR SRPSKE ZAJEDNICE U HRVATSKOJ TE IZJAVLJUJE:

ORGANIZIRAT ĆU MASOVNU POBUNU PROTIV RUKOVODSTVA KOJE RASPRODAJE NASLJEĐENU IMOVINU

Razgovarao:
NINOSLAV
KOPAC

Godinama je Slobodan Uzelac u političkoj žiži Hrvatske, još iz vremena Jugoslavije, pa do danas. Donedavno je bio potpredsjednik Vlade koju je formirao SDSS-ov koalicioni partner HDZ. Ni danas nije sasvim u političkoj mirovini. Ostao je volonterski aktivan u srpskoj zajednici i kao poznavatelj prilika, želi doprinijeti gradnji njenih institucija, prevladavanju sukoba, a naročito u posljednje vrijeme često javno istupa protiv štetnog monopola pojedinaca u srpskoj zajednici. „Ja bih odvojio te dvije stvari“, za Identitet govori Slobodan Uzelac.

„Kada se radi o tome da neka politička stranka uspije imati monopol u parlamentu ili u manjinskom parlamentu, svejedno, koja god to bila, mora joj se čestitati na uspješnosti! To znači da je stranka uspjela pridobiti javnost svojim programom. To znači da stranka dobro radi! Ali, koji god pojedinac, bio u stranci ili izvan nje, čak ni predsjednik, a pogotovo netko na nižoj razini kao što je potpredsjednička, ima monopol na sve i svašta, tada tu nešto nije dobro ni za tu stranku, ni za tu zajednicu. Jer, gdje su tijela, gdje su drugi ljudi, gdje je njihova suradnja? Ja sa žalošću moram konstatirati da takva situacija postoji baš

u mojoj stranci. Jer, evo, makar je prvi, do sada jedini i dugogodišnji predsjednik SDSS-a, mediji kao da ga permanentno izbjegavaju predstavljati kao istinskog lidera nego tu poziciju pripisuju jednome od potpredsjednika. Usput da kažem kako nisam zapazio da je to tome potpredsjedniku imalo neobično, a još manje da se zbog toga osjeća neugodno. A predsjednik, vjerujte, dobro radi taj svoj odgovorni posao. Ja nisam u vrhu Stranke da bih mogao znati baš sve detalje i govoriti o odnosima u njoj, ali vidim da to nije uobičajena stvar, da ne kažem da nije normalna stvar, pa mi je žao zbog toga, jer to sigurno ne dopri-

nosi ugledu stanke.

Da, ako misliš na Milorada Pupovca zaista je široko zapasao. Ima on vodeće dužnosti i na drugim mjestima, zar ne?

Da, to je manje-više opće poznata stvar. Ne radi se samo o vodećoj poziciji u SNV-u i stranci nego i o klubu zastupnika i o manjinskom Vijeću u Gradu Zagrebu, i o Tesla banci, i o promatračkoj misiji u Evropskom parlamentu i čemu sve ne. Da se malo našalim: ne znam samo što je sa Crkvom? Kad sam to ovih dana u šali spomenuo u društvu zagrebačkih Srba sa Sveučilišta kazali su mi nešto što meni, po poslu novopečenom Splićaninu, nije bilo poznato, a to je da se naš potpredsjednik nedavno upustio i u kadrovanje u Zagrebačkoj eparhiji. Spominju navodno lobiranje za budućega zagrebačkog/ljubljanskog/talijanskog vladiku. Navode kako je ovih dana u Zagrebu u organizaciji SNV-a, a bez konzultacije s aktualnim Mitropolitom, pompozno pozvan i javno nastupao gospodin Čulibrk, danas vladika na Kosovu. Preostalo mi je samo izraziti nadu pomoću poznate alibi uzrečice: „Tko zna za što je sve to dobro?“

Jesi li ti član stranke?

Jesam, ali ću podsjetiti na jedan detalj. Postao sam svojedobno državni tajnik i potpredsjednik Vlade na prijedlog SDSS-a, a da nisam bio njen član. Da su mi to tada iz SDSS-a članstvo postavili kao uvjet, a nitko mi ga nije postavio, ja to ne bih prihvatio. Jer, predsjednik i potpredsjednik su tada bili vrlo korektni. Kada sam počeo raditi kao potpredsjednik, ubrzo sam uvidio da zapravo ne mogu raditi, jer prosto nisam dovoljno znao o stavovima stranke o važnim pitanjima koja su dolazila na dnevni red Vlade. Na svoju molbu ušao sam u stranku, nekoliko mjeseci nakon što sam postao potpredsjednik Vlade. Htio sam uzdarjem uzvratiti za dar. Bilo je upriličeno svečano uručenje članske iskaznice u Hrvatskom narodnom kazalištu u Osijeku. Bila je to zanimljiva i ugodna fešta u znaku obostranog povjerenja i namjere da radimo bolje nego do tada. Tada mi je nuđeno da budem i kandidat za vodstvo Stranke, ali ja sam to odbio. Želio sam ostati običan novoprimitljivi član i tako se i dogodilo. Danas nemam osobitoga uvida u stanje i procese u Stanci. To pratim samo putem javnih glasila.

Za što si konkretno u Vladi bio zadužen?

U svome četverogodišnjem mandatu

imao sam dva premijera. Kod Sanadera sam bio zadužen za regionalni razvoj i unutar toga za povratak izbjeglica. U vrijeme premijerke Kosor bio sam zadužen za ljudska prava i, također, za pitanja povratka izbjeglica.

SDSS se smatra lijevom strankom, pa reci mi da li je uopće bilo moralno da koalira s HDZ-om koji je Srbe, naprosto istjerao iz Hrvatske?

Ja mislim da je koalicija SDSS-a s HDZ-om tada bila neophodna i korisna.

A da li je bila moralna?

Mislim da je u tome smislu bila i moralna. Ako se moralnim smatra rad za opći, javni interes i ako se uopće u politici može govoriti o moralu. Zato kažem AKO! Ja to znam najbolje iz vlastite pozicije. Ja sam to radio čvrsto uvjeren, i sada sam uvjeren, da radim korisnu stvar za ukupno hrvatsko društvo, a unutar njega i za nas Srbe u Hrvatskoj.

O POVRATKU IMOVINE:

Došlo je do blokade unaprijed dogovorenog povratka imovine Privredniku i Prosvjeti. Postoje glasine da je to blokirao netko iz SNV-a, pa se spominju predsjednik i potpredsjednik SNV-a. Smatram da ne može to tako! Zar opet neko misli trgovati s tom imovinom?

Druga je stvar, a vjerojatno na to aludiraš, da li su se po tim istim mjerilima moralno ponašali moji i naši koalicioni partneri. To je stvar za detaljniju analizu. Sada kada je to prošlo, pokazuje sa, ako ništa drugo, da je probijen led, da se pokazalo kako se i u tim okolnostima može nešto korisno napraviti, ne puno, i s političkim neistomišljenicima, a da ne kažem i s političkim protivnicima. Tada smo imali zajednički cilj, a to je put u Evropsku uniju. Unutar toga, što se mene tiče, ja sam se zalagao da se na najbolji mogući način rješava pitanje Srba u Hrvatskoj, i ne samo Srba, nego i drugih manjina i ugroženih kategorija, a kako je to bio uvjet za pristupanje Uniji. Mislim,

da smo to dobro radili. Ali, ponavljam, i onda i danas, bilo je i iz HDZ-a i iz drugih koalicijskih partnera opstrukcija. Javnost manje zna, da je nama više opstrukcija dolazilo iz HSS-a, a pogotovo otkada je ministar za regionalni razvoj i povratak izbjeglica postao Pankreć. Bilo je, dakle, više podmetanja „klipova“ od strane HSS-a nego od HDZ-a. Ja sam o tome, vjerojatno se sjećate, i javno govorio. A inače, među nama niti je trebalo niti je bilo neke naročite ljubavi. Mi, po mome razumijevanju stvari, nismo u političkim koalicijama ni trebali raspirivati ljubav ni bratstvo i jedinstvo. Nastojali smo raditi u zajedničkom interesu, pri čemu je svatko imao i svoj parcijalni interes.

U tvoje vrijeme je donesen Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina.

Nije! Taj je zakon donesen 2 hiljade i druge godine, a u moje vrijeme, kao i svake godine, davali su se izvještaji o provedbi tog Zakona, jer u samom Zakonu piše da je Vlada dužna podnositi Saboru jednogodišnje izvještaje o tome kako se to provodi. Vjerojatno misliš na to.

Mislim i na dvojezične natpise.

Pa između ostalog i o tome. Ti su izvještaji donášani u redovitoj proceduri. Predlagali su ga razna ministarstva, svako za svoj sektor. Tri su naročito istaknuta: to su Ministarstva pravosuđa, uprave i obrazovanja. Ti izvještaji su dolazili pred Vladu i usuglašavani su s Evropskom komisijom. Pitanje uvođenja dvojezičnosti za nas je bilo apsolutno marginalno pitanje, jer smo smatrali da je to definitivno riješeno. Sada, kada meni netko govori da je to problem, pitam se da li se taj malo šali? Dakle, ja ponavljam da za te četiri godine koliko sam ja bio član Vlade nitko od dvojezičnih natpisa, savršeno nitko od toga nije pravio nikakav problem. Nama tada nije bio problem Vukovar. Problem nam je bio Zadar, Gospić, Benkovac, Zemunik. Dakle neke županije, i neki gradovi i neke općine koje su odbijale izmijeniti statut prema Ustavnom zakonu u kojemu su, manjina, Srbi, imali pravo na predstavnike u izvršnoj vlasti, zamjenici župana, zamjenici gradonačelnika i članove vijeća, shodno broju stanovnika po ranijem Popisu stanovništva iz 2001. godine, odnosno, popisu birača. Tu temu jednostavno nisu htjeli staviti na dnevni red i ja sam demonstrativno napustio Vladu. Nisam iz protesta prisustvovao na jednoj sjednici Vlade. O tome, sada, prvi puta javno govorim. Obavijestio sam predsjednicu Vlade, u prisutnosti Kalmete, Šukera i

čini mi se Milinovića, da više neću sjediti na vladinim sjednicama dok god ona ne prisili svoje stranačke kolege u Zadru i drugim županijama i općinama, dok se njihovi statuti ne promijene. To se posebno ticalo Kalmete. Nakon što su oni to učinili, obavijestili su me i ja sam ponovno počeo dolaziti na sjednice. Dakako, o svemu tome sam prethodno obavijestio i predsjednika moje stranke.

Taj tvoj, mogli bi ga nazvati štrajk, rezultirao je poštivanjem, i postupanjem po Ustavnom zakonu, u sredinama koje su ga ignorirale.

To, dakle, nije bio javni štrajk. Ja sam tražio da se taj problem riješi, a ne da ja pred javnošću demonstriram neko svoje osobito žestoko srpstvo. Problem je riješen i nakon toga nitko više od toga nije pravio problem.

Globalni problem je riješen, međutim ostali su problemi i sukobi unutar srpske zajednice.

Ja o tome imam posebno mišljenje. Kada je riječ o sukobima u zajednici na državnoj razini, onda je formalno gledano, taj problem puno manji, nego što često o tome Identitet piše. Nije jednak, na državnoj razini. Utjecaj SDSS-a i drugih srpskih stranaka, samim tim što su sva tri saborska zastupnika iz jedne stranke, i zašto bi SDSS morao konzultirati druge stranke. Osim toga, to su SDSS-u suparnici na izborima. Ali obavezu o obavješćavanju, i ne samo obavješćavanju nego i o svojevrsnom konzultiranju pa i od javnosti svakako ima Srpsko narodno vijeće. SNV, onako kako sam ga ja zamišljao i zamišljam, treba biti naš svojevrsni manjinski parlament unutar Republike Hrvatske i u skladu s Ustavom i zakonima RH. Takvo tijelo, naravno, ne može biti kopija niti jedne stranke, pa čak ni kada bi svi njegovi članovi na tajnim izborima bili iz jedne jedine stranke. Jer, naravno, i tada bi trebao predstavljati sve svoje „manjince“, pa i one koji nemaju niti jednoga svoga političkog istomišljenika u njemu. A SNV je jedna od institucija za koju sam se i ja 20 godina zalagao da se izgradi i koja, po mom mišljenju, još nije izgrađena, a trebala je a i mogla, da ne kažem morala biti.

Prema tome, treba odvojiti stranku. Ja, ni na koji način nisam član SNV-a. A jedan sam od njegovih osnivača,

radio sam na programu i statutu, nekada sam čak i predsjedavao prethodnici tog Vijeća, Savezu srpskih organizacija. Prema tome ne mogu o tome danas govoriti kao netko iznutra, ali ipak ja vidim da to nije ono što nam treba. Ilustrirat ću to jednim primjerom: kroz javna glasila sam vidio sukob unutar SNV-a Vlahovića i, čini mi se, Žarkovića. Sretao sam ih, pogotovo Vlahovića, više puta. Da sam ja član SNV-a, s njim i njegovim stavovima nikada se ne bih slagao, jer ti njegovi stavovi meni su potpuno strani. Djelovanje Žarkovića jedva da poznajem, pa o njemu ne mogu imati nikakve zaključke. Da se vratim na Vlahovića, kojemu sam kao potpredsjednik Vlade bio gost. Mjera na kojoj je on privatizirao svoju lokalnu manjinsku profesionalnu savjetničku funkciju je besprimjerna. Angažirao je čovjek suprugu, sina, ne znam samo da li mu je i punica bila angažirana u tome lokalnom vodstvu i programu. To je bio predmet javnog podsmjeha pa sam požalio što sam svojim prisustvom kao potpredsjednik Vlade uopće bio gost takvom domaćinu. Ali unatoč tome, ja ga ne bih eliminirao iz SNV-a. Jer, ponavljam, ja to vijeće zamišljam kao parlament. Zamislite, na primjer, da Josip Leko nekoga s kime se ne slaže snagom svoga utjecaja isključi iz parlamenta. Parlament je mjesto susreta različitih, pa i najgorih, u kojem svatko ima jednako pravo istupati. Ne može se s političkim protivnicima raditi tako da ih odstranjete. Jednostavno, morate ih trpjeti. Morate slušati njihove, vama neprihvatljive, ali njihove i baš zato što su njihovi. Bez takve ne samo načelne nego i istinske prakse SNV nije naš manjinski parlament kakvoga ja zagovaram. A ako u takvom manjinskom parlamentu dominira moja stranka, onda samokritički kažem da to pogotovo nije dobro.

Tko bira članove SNV-a?

Postoji, naravno, Statut! Po mom mišljenju to izbori bi trebali ići od baze, direktno, a ne posrednim izborima. Članovi se danas biraju posredno, između delegata koji imaju legitimitet stečen na izborima. Ali mi znamo kakva je istinska životna praksa. Ona je, nažalost, takva da rukovodstvo bira Skupštinu, umjesto da Skupština bira rukovodstvo. Praktički

„ja“ naručim one koji će biti u Skupštini, a oni će poslije toga birati „mene“! To, naravno, nije dobro. To može činiti stranka putem stranačkih kanala, ali to ne može nitko činiti u Vijeću putem kanala samoga Vijeća. Ja bih opet za primjer upotrijebio aktualnog predsjednika Hrvatskog sabora. I kao što sada Leko ne može u predizbornoj kampanji koristiti Sabor i njegove službe tako to ni u SNV-u ne bi smjelo biti moguće. I zato, nažalost, ali ne samo zato, SNV nije dovoljno naša vjerodostojna predstavnička institucija. Ja bih želio da ono to konačno uistinu postane.

Kako misliš to izboriti?

Rekoh, tako što bi ja išao na radikalno rješenje, na neposredne izbore iz baze za članove Vijeća.

U trenutnim okolnostima, sigurno to ne bi uspio. Na koji način misliš da bi se izborio za takvu, pravilnu metodu?

Pa zna se kako se vodi politička borba. Putem javnosti, putem animacije, demokratski, nenasilno.

SNV se smatra krovnom organizacijom, ali ono i gospodari svime i skoro ima, ili nastoji imati monopol nad svim ostalim srpskim organizacijama.

Ono bi trebalo biti krovna organizacija na način na koji govorim. U protivnom ne bi SNV ni bilo koja druga institucija smio imati pravo na taj povlašteni i časn položaj.

Kada smo počinjali imali smo Savez srpskih organizacija. To je bilo nešto drugo, zapravo svojevrsni savez organizacija i institucija. To je bilo mjesto susreta, mjesto koordinacije. Tu je bio SDF, Zajednica općina Istočne Slavonije, Baranje i zapadnog Srema, Prosvjeta, pa čak i crkvi bliske organizacije i institucije, potom političke stranke i ugledni pojedinci. Mi smo to napustili, i to je dobro, to vrijeme je prošlo. Međutim, mi sada svjedočimo nečem drugom. Jednoj dominantnoj ulozi SNV-a, koji je dugo bio registriran kao nevladina organizacija (NGO), ne znam je li još uvijek tako. Imamo mi, dakako, i druge NGO-a, kao što je SDF u čijem sam osnivanju također učestvovao. Međutim, ne dopada mi se ni to da je SDF nezadovoljan time što on ne dijeli poziciju, da ne kažem vlast i beneficije, takvu kakve danas ima SNV. Time, naime, problem ne bi bio riješen. Time bi samo dvije naše organizacije bile na pogrešnom tragu, a ne samo jedna. To nije rješenje. Rješenje koje ja zagovaran nije dominacija jedne ili dvije organizacije, nego ponavljam, iz baze izabrani manjinski parlament.

Srpskim organizacijama, Privredniku i Prosvjeti, je vraćena nacionalizirana imovina velike vrijednosti. Navodno da se i dio imovine koja je vraćana Prosvjeti sada želi prodati nekim građevinskim poduzetnicima koji bi na tim prostorima, a sve je u centru grada, gradio velebne šoping centre i luksuzne stanove.

Što se tiče Prosvjete, ja sam 6 godina bio njen predsjednik. Tada smo sa surad-

O SRPSKOM NARODNOM VIJEĆU:

SNV nije ono što bi trebao biti, a to je svojevrsni manjinski parlament unutar Republike Hrvatske u kojem se iznose različitih stavovi bez straha od političkog progona ili isključenja.

Političke protivnike morate trpiti, a ne odstranjivati kao što je to dosadašnja praksa u SNV-u... Rukovodstvo SNV-a bira Skupštinu, umjesto da Skupština bira rukovodstvo.

SNV nije iz baze izabran manjinski parlament, pa zbog toga nije vjerodostojna predstavnička institucija Srba u Hrvatskoj.

nicima i članovima Glavnog odbora uspjeli donijeti Zaključak o trajnoj zabrani otuđivanja nekretnina koje smo zatekli. Kada sam ja otišao s mjesta predsjednika Prosvjete, oni su to prekršili i dio imovine su privatizirali i prodali. Riječ je o dijelu nekretnina koje je bilo u vlasništvu Izdavačkog poduzeće Prosvjeta. To je nešto što je protivno mojoj logici i ja ću uvijek biti protiv toga. Za takav stav, tada su se sa mnom izborili generalni sekre-

tar Prosvjete Radaković, Nataša Desnica, Milorad Novaković i ostali koji su bili članovi Glavnog odbora.

Nastave li oni rasprodavati ovu imovinu, tu bivšu imovinu Privrednika, koja je sada pripala Prosvjeti, neću to moći mirno promatrati. Usput, ja sam na molbu predsjednika Prosvjete kao potpredsjednik Vlade odlazio do predsjednika Vrhovnog suda Hrvatske Hrvatina s molbom da se više ne odugovlači uistinu dugogodišnji postupak povrata nekretnine u Preradovićevoj 21. Sada mu ovime javno zahvaljujem jer je taj proces konačno završen. I sada, ako bilo tko to bude prodavao meni na pamet pada ideja da stanem na čelo kolone članova Prosvjete s pajserima i letvama i pod rizikom osobne odgovornosti, svojim tijelima to spriječimo. Dakle, unaprijed javno poručujem takvima da ću, dakle, počnu li rasprodavati tu imovinu, organizirati masovnu pobunu starih i naročito mladih članova. Neće, dakle, to moći činiti bez našega otpora, jer im to nije čačino. To ne smije nitko otuđivati, pa ni sadašnji legalno i statutarно izabrani lideri. A još u vrijeme rata je bilo pokušaja da se prostor iznajmi, tko zna kome, pa i pokloni. Naši su stari članovi to vlastitim tijelima branili: pokojni Zoraja, potom Kosta Milošević, Pijevac i drugi časn ljudi su to tako čuvali i sačuvali.

To je nekadašnja imovina Privrednika koja je sudskim putem vraćena Prosvjeti i neka je, ali nije za trajbanje. To su zgrade u Preradovićevoj 21, koja je sudski vraćena Prosvjeti (to je veliki prostor na kojem je bila štamparija Borbe). Za povratak Privredniku preostaju zgrade u Berislavićevij 4 i Preradovićevoj 18, a Prosvjeti u Preradovićevoj 23.

Kako to treba i može biti vraćeno?

Suglasno. Tri sam godine zagovarao suglasje, sporazum Privrednika, Prosvjete i naše Srpske Pravoslavne crkve. Tri godine je iz Crkve dolazio otpor da se to tako vrati. Nakon tri godine je Mitropolit pristao na to i potpisao Sporazum o suglasnosti koji je osim crkve potpisao Privrednik i Prosvjeta da se ta imovina ovako podijeli. Bivši premijer i ministri pravosuđa Šimonović i Bošnjaković su apelirali da se dogovorimo kome će se te zgrade vratiti, jer su tri zahtjeva tražila iste zgrade. Kada su se konačno dogovorili da dvije zgrade budu vraćene Privredniku, a jedna Prosvjeti, onda je takav zaključak donijelo Upravno vijeće Agencije za upravljanje imovinom RH nekoliko dana prije razlaza HDZ-ove Vlade.

Međutim, prema Matijevićevom testametu, a on je bio osnivač Privrednika sva imovina je pripala Crkvi.

Da, ali samo pod uvjetom da Privrednik prestane s radom. I zato se Crkva tu javlja, i dobro je da se javlja, ali Privrednik danas opet djeluje. Itekako! Mitropolit je u pravu i kad tvrdi da Privrednikovu imovinu treba vratiti samo ukoliko Privrednik djeluje na programu na kojem je i osnovan, a to je stipendiranje učenika i studenata. A ja tvrdim da upravo tako Privrednik već godinama djeluje i to vrlo uspješno. I na temelju toga Vladina agencija je i donijela takav zaključak. Od tada, pa do danas nije se ništa dogodilo. Došlo je do blokade! Postoje glasine da je to blokirao netko iz SNV-a, pa se spominje predsjednik i potpredsjednik SNV-a. A ja kažem da ne može to tako! Zar opet neko misli trgovati s tom imovinom?

Današnje je rukovodstvo Privrednika vrlo kompetentno i sposobno prihvatiti tu imovinu i čuvati je. Ja sam uvjeren da će ono to uspjeti riješiti i ja ih u tome apsolutno podržavam.

Ovih mi se dana javljaju stipendisti Privrednika, s idejom da, ukoliko se uskoro ne vrati ta imovina, namjeravaju ići s javnim prozivkama onih koji to koče. Kažu, ma tko to bio.

Po mnogo čemu se vidi da je Predsjedniku Republike stalo i da zna dosta o problemima unutar srpske zajednice, pa je zbog njegovog nastojanja da dođe do rješenja problema došlo do njegovog sukoba s Miloradom Pupovcem

Ne sumnjam u Predsjednikovo poznavanje stvari i u dobre namjere, ali mislim da je napravio jednu pogrešku, time što se zalagao da u Knin dođe Veljko Džakula. Ja se, inače, sa Džakulom u malo čemu slažem makar imam razumijevanja za njegovu životnu sudbinu. Ali objektivno osoba s takvom ukupnom biografijom ne može uspješno iznijeti taj teški i složeni teret. To može neko novo ime, ime iz sadašnjosti i budućnosti, a ne ime iz prošlosti, a pogotovo ne iz naše prošlosti na koju ne možemo biti osobito ponosni. Trebaju nam novi ljudi. A da ne bi bilo nikakve zabune to, valjda je jasno, nisam ni ja.

Pa Džakula se nije smatrao liderom. Bili su pozvani i drugi, ali Džakula se jedini odazvao.

Ja se eto ne bih odazvao makar visoko cijenim predsjednika Josipovića i njegove dobre namjere. Imam i svoje iskustvo o tome. Pozivan sam i ja sve ove godine

i na razne načine, ali nikad se nisam odazvao. A nisam se odazvao zato što Oluja ima dva lica: pozitivno i negativno. Tog istog dana treba odati počast onima koji su uspostavili zakonitost u Hrvatskoj ali i počast onima koji su bili ne slučajne masovne nevine žrtve, tobože u ime uspostavljanja reda. A to, naravno, svih proteklih godina nije jasno i javno kazano. Istina, usput bi netko ponešto o tome

O HRVATSKO-SRPSKIM ODNOSIMA:

Ne možeš tražiti da s tobom netko kvalitetno kooperira, prije no što mu dadeš istinsko pravo da bude drukčiji od tebe. On mora imati istinsku mogućnost da bude drukčiji. Da li će on prihvatiti to pravo je njegova stvar, a tek onda kada on ima to pravo, koristio ga ili ne, kooperacija s tobom će biti iskrena. Bez toga nema sreće. U protivnom govorimo tek o apsurdnoj, autističnoj kooperaciji sebe i – sebe.

procijedio kroz zube, ali istinskoga pijeteta prema nevinim žrtvama još nije bilo. Zašto, na primjer, ta ista masa visokih državnih uzvanika, ili makar njena izabrana delegacija, istoga dana i njima ne bi odala dužnu počast? Istina, Predsjednik svaki put skupi hrabrost i pokloni se i srpskim žrtvama, ali gdje su ostali ostali.

Naravno svi oni koji su bili na skupu u Kninu, istog dana trebali bi otići u Grubore, ili neko drugo mjesto na kojem je došlo do stradanja srpskih civila.

Ne samo u Grubore i ne samo u neko drugo mjesto. Nego svugdje tamo gdje to zahtijevaju dobro poznate norme svjetsvene društvu koje se smatra pravnim i pravednim.

Dobro, da zaključimo, unutar srpske zajednice ima problema koji se na

daleko vide. Kako bi ti riješio te probleme?

Ključni problem Srba u Hrvatskoj danas, kao novonastale ali još ne i formirane, nacionalne manjine, jeste istinski nedostatak njenih manjinskih institucija. Trebaju nam, dakle, mjesta okupljanja i javnog djelovanja što šireg kruga sposobnih i dobro obrazovanih profesionalaca i volontera, djelovanja na manje-više odavno poznatim programima. To što mi imamo danas su tek njihovi začeci. To, dakako, nije samo problem Srba nego i problem hrvatske države, a pogotovo hrvatskog društva u njoj. Podsjećam, da su i najbolje namjerniji Srbi u Hrvatskoj bolno primili jednostranu hrvatsku odluku da oni više u Hrvatskoj nisu konstitutivni narod. Od početka tvrdim da za to nema osobitoga razloga, dakako, pod uvjetom da postoje odgovarajuće manjinske institucije koje čuvaju i unapređuju nacionalni identitet. Ali Hrvatska je tu zastala na pola puta. Istina, imamo Ustav, Ustavni zakon i druge zakone, a onda imamo praksu da država dijeli milodare. Pa nismo mi invalidi! Mi hoćemo raditi, hoćemo stvarati! Na čemu? Na svojim sposobnostima, ali i na onome što su naši preci stvorili i ostavili unutar Hrvatske. To je nešto što hrvatsko društvo gradi i učvršćuje. To je u građanskom smislu hrvatsko blago, a u nacionalnom srpsko. Ne vidim zašto bi to bilo u suprotnosti. Naprotiv!

To je u osnovi ta priča o ćirilici. Tužno je čuti otpore tome, a naročito je tužno čuti političke neznalice koje govore da Hrvatska treba dopustiti ćirilicu jer, eto, i to jedno staro hrvatsko pismo. Kakva glupost! Kako tužna argumentacija! Pa mada ćirilica jeste i staro hrvatsko pismo to je sada sasvim pogrešno upotrijebljen argument. Jer, manjinsko se pismo mora moći koristiti prije svega zato jer je manjinsko, dakle ne-hrvatsko, a ne zato jer je ono i hrvatsko. Jer, upravo takvo, dakle ne-hrvatsko, to je pismo snažni element stabilnosti Hrvatske. Tko to ne razumije, ništa ne razumije. To je ta vječna priča o odnosu između identiteta i kooperacije. Ne možeš tražiti da s tobom netko kvalitetno kooperira, prije no što mu dadeš istinsko pravo da bude drukčiji od tebe. On mora imati istinsku mogućnost da bude drukčiji. Da li će on prihvatiti to pravo je njegova stvar, a tek onda kada on ima to pravo, koristio ga ili ne, kooperacija s tobom će biti iskrena. Bez toga nema sreće. U protivnom govorimo tek o apsurdnoj, autističnoj kooperaciji sebe i - sebe.■

PRIVILEGIJE KOJE RAZARAJU SRPSKU ZAJEDNICU

Piše:
MILAN JAKŠIĆ

Kada bi javnost znala zašto jedna važna politička srpska institucija u Hrvatskoj ima privilegiju naplaćivati od države ne samo nikada neodštampane knjige već i one koje nitko nije ni napisao možda bi bilo jasnije zašto država ne stimulira medijski pluralizam u srpskoj zajednici bez kojeg u njoj ne može biti demokracije – a to znači ni njezinog napretka

Nedavno mi se požalio jedan moj prijatelj, također novinar po profesiji, da je prije tri godine predao jednoj važnoj srpskoj političkoj instituciji u Hrvatskoj rukopis naručene knjige koje do dan danas nema pa nema. Potrudio se i doznati je li uopće uplaćen novac za njezino štampanje. Jest, uplaćen je još 2009. godine. Niti je dobio honorar za nju niti je to izgleda jedini takav slučaj kad je riječ o toj političkoj instituciji, kojoj inače izdavanje knjiga nije najvažniji posao. Poslan je državni novac na istu adresu prije dvije godine i za knjigu koja ni prije ni nakon te uplate uopće nije napisana. Zanimljivo bi bilo vidjeti otkud ta privilegija. Evo, siguran sam da će netko od žešćih hrvatskih nacionalista, pročitajući ovo, odmah grunuti: To je zato što su to Srbi. A oni upućeniji u moguću pozadinu ove, izgleda već godinama prisutne ljubavi između istresatelja takvog novca iz državne kесе u bog zna čiji džep i vlasnika tog džepa, vagat će od slučaja do slučaja između dvije moguće varijante: Privilegije pojedincima ovdje služe kao zaklon iza kojeg se uskraćuju prava ostalima iz iste manjinske zajednice, ili je u ovom slučaju netko privilegirani zbog toga što može presudno utjecati na prestižni i unosni status nekoga tko plaća te nepostojeće knjige. Ja ću te ponovo poduprijeti kad budeš kandidirao za funkciju koju već godinama radiš na taj način što ću se u tom trenutku odreći velike prednosti koju bi za to mjesto mogao imati netko od mojih sunarodnjaka, a ti ćeš mi progledati kroz prste kada budem hapao novac za nešto što uopće nisam uradio. Neki to zovu politička trgovina a neki bogami – reket. Jedino bi se ovome

još moglo dodati – nije valjda da samo knjige pružaju takvu mogućnost?

Sretoh prošle godine na jednoj jubilarnoj svečanosti upravo gospodina koji u ime države posjeduje gore opisanu finansijsku moć. Nisam ga stigao ni pozdraviti, a već mi reče: Mi se trudimo koliko god možemo kako biste vi u srpskoj zajednici imali medijski pluralizam. Niti sam ga prije toga bilo što pitao, niti sam očekivao takvu njegovu reakciju. Ili je možda on očekivao da ću ga tako nešto pitati pa me je htio preduhitriti jer pišem i o medijskoj neravnoteži u srpskoj zajednici koja je poput one kakva je, recimo, bila u prvom desetljeću Titove Jugoslavije, kada je list „Borba“ bio favoriziran u odnosu na sve ostale listove. Ili ga grize savjest što ne može reći tamo gdje se to može reći i o tome donijeti odluku – dajmo iste uslove svima koji se među Srbima u Hrvatskoj bave novinarskim poslom.

Kada bi javnost znala zašto ta važna politička srpska institucija u Hrvatskoj ima privilegiju naplaćivati od države ne samo nikada ne odštampane knjige već i one koje nitko nije ni napisao možda bi bilo jasnije zašto država ne stimulira medijski pluralizam u srpskoj zajednici bez kojeg u njoj ne može biti demokracije – a to znači ni njezinog napretka. Treba li se onda čuditi što u Hrvatskoj normalne uslove za rad ima samo jedna srpska politička opcija. Što se vijeća srpske nacionalne manjine sastaju samo kad imaju krsnu slavu da bi vijećnici dobili po 200 kuna naknade i pojeli pečeno prase. Što u srpskoj zajednici nema dijaloga. Ni kritike ni odgovornosti za propuste u vođenju politike. Čak ni kada srpski zastupnici u Saboru izglasavaju diskriminacijske zakone koji najviše pogađaju upravo one

Vijeća srpske nacionalne manjine, u pravilu, sastaju se samo kad imaju krsnu slavu da bi vijećnici dobili po 200 kuna naknade i pojeli pečeno prase. U srpskoj zajednici nema dijaloga, nema kritike, a niti odgovornosti za propuste u vođenju politike

najranjivije – povratnike iz izbjeglištva i izbjeglice. Kada upravo ta srpska sirotinja ponovo glasa za one koji su je mnogo puta prije toga u crno zavili jer ne zna što im ti njihovi predstavnici u hrvatskoj vlasti već godinama rade.

Navučesh saučesnika državnog ranga u toj do tančina isplaniranoj igri na tanak led pa onda s informacijama radiš što hoćeš. Pošto u takvim okolnostima tvoji stranački mediji nemaju konkurenciju puštaš informacije koje ti odgovaraju, a u koš za smeće bacaš one koje bi te možda i glave mogle stajati. Ako netko plati knjigu čiji rukopis tri godine nakon što je napisan nije stigao ni do štamparije može li se dogoditi da takva osoba uđe u rizik podrške bilo kome u srpskoj zajednici ukoliko taj nije po volji izdavaču fantomskih knjiga. Treba samo vidjeti dokle to može trajati. Vjerojatno do slijedećeg popisa stanovništva kada cijena Srbima u Hrvatskoj toliko padne da se ovakvi aranžmani više nikome neće isplatiti. ■

Imaju li Srbi pravo na rad u javnim službama ili su osuđeni na život u socijalnoj izolaciji i društvenoj mimikriji

Prema istraživanju Srpskog demokratskog foruma koje je predstavljeno javnosti ovih dana udio pripadnika srpske manjine u javnom sektoru mnogo je manji nego što je udio ove manjine u ukupnom stanovništvu. U tim područjima jedina radna mjesta uglavnom i jesu u javnom sektoru, što pripadnike manjina stavlja u posebno tešku poziciju

Piše: IGOR PALIJA

Pripadnost ranjivoj skupini bitno povećava rizik socijalne isključenosti, nezaposlenosti i siromaštva. Život na područjima koja su u ratu demografski i ekonomski devastirana sam po sebi izaziva rizik socijalne isključenosti, jer na tim područjima vlada nerazvijenost, nezaposlenost i gubitak od dvije trećine prijeratnih radnih mjesta. Pritom se taj rizik dodatno povećava pripadnošću ranjivoj katego-

riji građana kao što su povratnici srpske nacionalnosti. Načinom na koji je Hrvatska dosad rješavala pitanje nezaposlenosti pripadnika i pripadnica nacionalnih manjina taj rizik nije umanjen. Svođenje poticanja zapošljavanja pripadnika nacionalnih manjina na mehanizme iz članka 22. Ustavnoga zakona o pravima nacionalnih manjina, rješavala su se tek pitanja političkog razmjera pripadnika većinske i manjinske zajednice u izvršnim tijelima lokalne i region-

Kako broj zaposlenih u javnim službama i državnoj upravi više ne može rasti, pravo koje manjine ima zajamčeno u Ustavnom zakonu prestaje biti jamstvom socijalne integracije

alne samouprave. Međutim, kako su institucije javne uprave i javnih službi bile formirane prije stupanja na snagu Ustavnoga zakona i njegovih odredbi o razmjernoj zastupljenosti nacionalnih manjina u javnim službama, ovo pravo je ostalo tek formalno i nije pomoglo u povećavanju šansi zapošljavanja pripadnika manjina.

Ovakve ocjene mogle su se čuti na Okruglom stolu na kojem je Srpski demokratski forum predstavio rezultate istraživanja o zaposlenosti manjina u javnom sektoru u ratom zahvaćenim dijelovima Hrvatske. Osim u istočnoj Hrvatskoj, udio pripadnika manjina u javnom sektoru mnogo je manji nego što je udio manjina u ukupnom stanovništvu. U tim područjima jedina radna mjesta uglavnom i jesu u javnom sektoru, što pripadnike manjina stavlja u posebno tešku poziciju.

Istraživan je kompletan državni i javni sektor - od općine, dječjeg vrtića ili Crvenog križa do pošte, gruntovnice ili javnih poduzeća. Kako je rečeno na okruglom stolu, mimo javnog sektora, postoji još možda desetak radnih mjesta u nekoj trgovini, pekari, kafiću ili kladionici. Ako pripadnika manjina nema u javnom sektoru, nema ih nigdje. Osuđeni su na život u socijalnoj izolaciji, društvenoj mikriji i nekom paralelnom polusvijetu. Poseban problem, kad je riječ o personalnom sastavu zaposlenih u javnim službama na područjima zahvaćenima ratom predstavlja činjenica da u tim službama još uvijek radi znatan broj zaposlenih koji dolaze iz drugih dijelova Hrvatske, koji ne žive u jedinici lokalne samouprave u kojoj rade, koji na taj način ne doprinose razvoju zajednice, a istovremeno je financiranje njihova rada daleko skuplje za državni proračun ili proračun lokalne samouprave, jer im se, osim plaća, isplaćuju i putni troškovi. Paradoksalno je da u lokalnim zajednicama često ima znatan broj ljudi, pripadnika manjinske zajednice, s adekvatnim kvalifikacijama, vještinama i kompetencijama potrebnima za obavljanje takva posla, koji su nezaposleni, pa ne doprinose razvoju svoje lokalne zajednice, a bili bi manji budžetski trošak, ako bi ih se zaposlilo na tim mjestima.

Dodatan problem manjinske populacije u šansama za zapošljavanje

predstavlja nedostatak sustavne politike ravnomjernog razvoja. Tako da nerazvijena područja svakodnevno sve više osiromašuju i zaostaju u razvoju, a upravo na tim područjima živi značajan broj pripadnika nacionalnih manjina. Dosadašnji model pozitivne diskriminacije pri zapošljavanju manjina u državnoj i javnoj službi, koji u svom članku 22 daje Ustavni zakon o manjinama nije postigao svoj cilj, te su potrebni dodatni mehanizmi za zapošljavanje manjina u državnim i javnim službama. Tako iz SDF-a predlažu da se uz postojeće mehanizme pozitivne diskriminacije uvedu i tri dodatna mehanizma kojima bi se pospješilo zapošljavanje manjina te njihova socijalna i ekonomska integracija u društvo. Prvo, treba voditi posebnu pažnju na potrebe ratom pogođenih dijelova Hrvatske kod apliciranja za strukturne fondove Evropske unije, drugo - uvesti praksu socijalnog poduzetništva gdje bi se uz pomoć lokalne ili regionalne zajednice osnovalo djelatnost koje neće donositi dobit, ali će kroz zaposlenost i integraciju u radni proces održati manjinsku zajednicu i - kao treće - uvesti pozitivnu diskriminaciju i porezne olakšice za zapošljavanje manjina i u privatnom sektoru.■

PRIMJER GLINE:

U javnom poduzeću Komunalac od 47 zaposlenih nema ni jednog Srbina, na Općinskom sudu od 24 zaposlena također nema nijednog pripadnika srpske manjine, a u Poglavarstvu Gline od 25 ljudi samo je jedan manjinac

— — — — —

Zabrinjavajuće je da postoji socijalna distanca koja dovodi do nezaposlenosti i socijalne isključenosti srpske nacionalne manjine na područjima povratka

Najnovije **istraživanje SDF-a** koje je provedeno tokom prošle godine na području deset jedinica lokalne samouprave gdje većinom živi povratničko srpsko stanovništvo pokazuje kako nema značajnijih pomaka u ostvarivanju etničke ravnopravnosti pri zapošljavanju

Lokalna samouprava	Udio Srba u stanovništvu %	Ukupno zaposlenih Srba u javnim servisima %
Dvor	61	26
Glina	29	6
Vrginmost	58	14
H. Kostajnica	16	6
Vojnić	50	13
Plaški	46	13
Gračac	39	13
Knin	21	8
Beli Manastir	27	28
Vukovar	33	31

Izvor: www.sdf.hr

Pedeset umrlih na jednog rođenog

Prema statističkim podacima Srbi u Hrvatskoj su siromašniji i slabije obrazovani od nacionalne većine. Zbog toga je Srpski demokratski forum izradio Platformu za demografsku obnovu Srba u Hrvatskoj u kojoj predlaže da se srpskoj zajednici osiguraju tri paralelna procesa - socijalna i ekonomska integracija povratnika, uklanjanje barijera povratku i stvaranje ekonomskih pretpostavki za povratak radno aktivnog stanovništva. Platformu prenosimo u cijelosti

Kad je riječ o zaštiti manjinskih prava, uvijek je najkritičnija situacija ona srpske manjinske zajednice. Kritičnost situacije proizlazi iz činjenice da je to najveća manjina u Hrvatskoj i da je riječ o „novoj manjini“, dakle, zajednici koja se prvi put našla u manjinskoj poziciji tek nakon osamostaljenja Hrvatske, te da se radi o zajednici koja je vrlo snažno pogođena ratom. Znatno dio pripadnika srpske zajednice živio je na područjima koja su u hrvatski pravni poredak integrirana Bljeskom i Olujom, a ti su prostori najsnažnije ekonomski i demografski devastirani. U tom dijelu zemlje danas ima manje od polovine predratnoga stanovništva, a samo trećina predratnoga broja radnih mjesta. Srbi su od nastajanja Hrvatske, a posebno nakon „Oluje“ bili izloženi zakonskim i drugim ograničenjima u ostvarivanju elementarnih ljudskih i građanskih prava - prava na održiv povratak, prava na svoju imovinu, prava na obnovu kuća, prava na stanove u društvenom vlasništvu, nejednake i diskriminacijske uvjeti u stambenom zbrinjavanju, statusnih prava i prava na državljanstvo, prava iz mirovinskog, socijalnog i radnog odnosa, prava na rad i pozitivnu radnu diskriminaciju itd...

Dugogodišnja neizvjesnost o mogućnostima povratka i ostvarenju temeljnih prava doveli su do slabljenja interesa za povratak i traženja mogućnosti integracije u novim sredinama zbog čega se prema službenim podacima vratilo oko 140.000 srpskih izbjeglica (ukupno 380.000 Srba napustilo Hrvatsku), a prema recentnim istraživanjima UNHCR-a i Filozofskog fakulteta u Zagrebu, tek se njih oko 60.000 zadržalo u Hrvatskoj nakon povratka. Sve to je, između ostalog, uvjetovalo da se **broj Srba u ukupnom stanovništvu Hrvatske značajno smanjuje**. Po popisu stanovništva 1991. Srba je u Hrvatskoj bilo **581.663** te su činili 12,2 posto stanovništva, deset godina kasnije, na popisu 2001., bilo ih je **201.631**, ili 4,5 posto tadašnjeg stanovništva Hrvatske, dok danas, prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. Srba u Hrvatskoj ima **186.000** ili 4,36 posto. Samo u zadnjih deset godina broj Srba u Hrvatskoj je smanjen za **75.000**. Jedan dio radno sposobnih je bio prisiljen napustiti Hrvatsku, a drugi je prirodno odumro, što potvrđuje negativan demografski omjer kod srpske populacije u Hrvatskoj, budući se na **50 umrlih, rađa tek jedan**. Prosječna starost pripadnika srpske zajednice u Hrvatskoj je **53 godine**, dok je prosječna starost srpskog povratnika **59 godina**, a čak 30 posto povratničke populacije starije je od **65 godina**.

Srpska je zajednica s ovih prostora 1995. godine uglavnom otišla u izbjeglištvo, a nakon 2000. počeo je postupni povratak. U razdoblju prije 2000. svaki je pokušaj povratka bio otvoreno opstruiran, a nakon raspada Tuđmanova režima i smjene vlasti na nacionalnoj razini definirale su se dvije prakse: na pasivnim područjima povratak je bio toleriran, ali nikad nije vođen kao održivi projekt, a na područjima koja bi se mogla brže razvijati, kao što su zaleđe Zadra i Šibenika, povratak su otvoreno opstruirale lokalne vlasti i „samoorganizirani“ pojedinci. Rezultat je da je na prosperitetnim prostorima povratak posve neuspješan, a u pasivnim dijelovima relativno je uspješan povratak onog stanovništva koje više nije u radno-aktivnom životnom periodu. Budući da se vratilo uglavnom staračko stanovništvo, valja očekivati da će dugoročno opadati broj pripadnika srpske zajednice.

Srpskoj zajednici zato bi trebalo osigurati tri paralelna procesa: socijalnu i ekonomsku integraciju povratnika, uklanjanje barijera

MJERE ZA EKONOMSKO I SOCIJALNO OSNAŽENJE SRPSKE ZAJEDNICE:

- Subvencioniranje zapošljavanja u privatnom poduzetničkom sektoru
- Socijalno poduzetništvo; kreiranje radnih mjesta koja ne trebaju osigurati profit, nego samo plaću zaposlenih, a radovi trebaju biti korisni za lokalnu i širu zajednicu
- Usmjeravanje strukturnih i kohezijskih evropskih fondova na područja gdje žive nacionalne manjine

povratku i stvaranje ekonomskih pretpostavki za povratak radno-aktivnog stanovništva, što je preduvjet za održivost povratka, demografsku obnovu i ekonomsku revitalizaciju.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, koji je kvalitetan zakonski okvir manjinske zaštite, predviđa pravo na pozitivnu diskriminaciju pripadnika manjina u zapošljavanju u državnim tijelima i javnom sektoru. Ipak, to pravo u deset godina, otkako je Ustavni zakon na snazi, nije dalo željene rezultate. Naime, na područjima na kojima je srpska manjinska zajednica snažno zastupljena javne su službe uglavnom bile formirane prije donošenja Ustavnoga zakona, ali i prije vraćanja povratnika. Na području Podunavlja, koje je integrirano procesom mirne reintegracije na osnovi Erdutskoga sporazuma, već je tim sporazumom bila osigurana ravnomjerna zastupljenost obiju nacionalnih zajednica u javnim i državnim službama, a u ostalim područjima pripadnika srpske zajednice gotovo da i nije bilo među zaposlenima u javnim i državnim službama. Pomaci su do 2008. godine bili izrazito polagani, a tek nakon toga situacija se postepeno počela mijenjati, ali niti nakon desetljeća provođenja Ustavnoga zakona srpska manjinska zajednica nije ravnomjerno zastupljena u javnim službama. Ekonomska kriza dodatno otežava promjene, država često plaća nepotrebne troškove dolaska radnika iz drugih dijelova Hrvatske, koji su zaposleni u javnim i državnim službama na ovim područjima, dok istovremeno pripadnici srpske zajednice, kvalificirani za obavljanje tih poslova, ostaju nezaposleni. Na taj način oni ne doprinose lokalnoj zajednici, a odlijevaju se i porezni prihodi koji bi mogli pripasti lokalnoj zajednici ako bi zaposleni u javnim službama i živjeli i plaćali poreze u toj zajednici. Sada je jasno da broj zaposlenih u javnim službama i državnoj upravi više ne može rasti i da će se morati smanjivati broj zaposlenih u tijelima lokalne samouprave, pa pravo koje manjina ima zajamčeno u Ustavnom zakonu, prestaje biti garantom socijalne integracije.

Očito je da treba uspostaviti **tri nova stupa ekonomske i socijalne integracije pripadnika srpske manjinske zajednice** s kojima bi se pojačala održivost povratka izbjeglica te stvorile ekonomske pretpostavke za povratak radno-aktivnog stanovništva i demografsku obnovu.

- **Prvi** je subvencioniranje zapošljavanja u poduzetničkom sektoru. Država bi morala poticati poslodavce da u nerazvijenim dijelovima Hrvatske otvaraju proizvodnju i zapošljavaju lokalno stanovništvo, a posebno bi morala poticati zapošljavanje ranjivih skupina, dakle, i pripadnika nacionalnih manjina. Do sada ne postoji nikakav sustav takvog poticanja zapošljavanja, a tako bi se moglo osigurati i zapošljavanje danas nezaposlenih pripadnika manjina i povratak onih koji se ne vraćaju zato što u svojim krajevima ne mogu osigurati zaposlenje.
- **Drugi** stup moglo bi biti zapošljavanje u okviru projekata socijalnog poduzetništva. U razdobljima velike nezaposlenosti uobičajeno je da lokalne samouprave organiziraju otvaranje radnih mjesta na svom području koja nisu profitno usmjerena. Naime, poput nekadašnjih „zaštitnih radionica“ za invalide i druge teško zaposlive, u takvim se uvjetima kreiraju radna mjesta koja ne trebaju osigurati profit, nego samo plaću zaposlenih, a radovi trebaju biti korisni za lokalnu i širu zajednicu. U Hrvatskoj zapravo niti jedna jedinica lokalne samouprave ne pokazuje takvu socijalno-poduzetničku ambiciju, a nacionalno zakonodavstvo ne potiče nosioce vlasti na lokalnim i regionalnim razinama da započnu takve socijalno-poduzetničke projekte. Oni su posebno važni u krajevima s relativno slabo obrazovanom i slabo pokretljivom radnom snagom koju je privatni sektor uglavnom odbacio i marginalizirao.
- **Treći** stup ekonomske i socijalne integracije pripadnika srpske manjinske zajednice, trenutno vrlo važan i hitan, trebao bi biti u okretanju strukturnih evropskih fondova prema srpskoj manjinskoj zajednici na područjima povratka, kako bi demografski i ekonomski revitalizirali zajednicu, te ojačali održivi povratak i reintegraciju. Bez direktnih ekonomskih ulaganja kroz strukturne evropske fondove nemoguće je pokrenuti ekonomski i demografski kodač te zaustaviti devastaciju pasivnih krajeva i biološko propadanje srpske nacionalne zajednice koja ih nastanjuje, kao i kohezijske fondove kroz koje se može obnoviti devastirana infrastruktura. Također je važno da kroz navedene fondove i program ruralnog razvoja, Vlada zakonskom regulativnom definira ukupan regionalni razvoj apostrofirajući demografsku obnovu autohtone srpske zajednice kao održivi razvoj te zajednice, te na taj način spriječi opstrukciju lokalne i regionalne samouprave.

Srbi u Hrvatskoj, prema statističkim podacima, su stariji, siromašniji i slabije obrazovani od nacionalne većine. Kako bi se zajednica održala nužno je provesti snažne mjere ekonomskog osnaženja zajednice, snažne mjere poticaja povratka mlađih pripadnika izbjegličke zajednice, i to kako onih koji se uopće nisu vraćali, tako i onih koji pripadaju populaciji koja se formalno vratila, ali taj povratak nije bio održiv, nego su se vratili u zemlju izbjeglištva, ili otišli u treće zemlje. Snažna akcija poticanja održivog povratka mora biti praćena i snažnom akcijom poticanja obrazovanja pripadnika srpske nacionalne zajednice, i to kako mladih, tako i onih koji su još u radno-aktivnoj životnoj dobi, kako bi se stvorile pretpostavke za ekonomske investicije i razvoj produktivnog zapošljavanja na područjima povratka.

U narednih šest mjeseci u Hrvatskoj bi trebalo snažno pokrenuti projekte poboljšavanja uvjeta života pripadnika srpske manjinske zajednice, koji su se do sada vratili, i, ako je to moguće, završiti proces povratka stvaranjem perspektive za one koji su iz ekonomskih razloga odgađali povratak. Ne učini li se to u tom razdoblju, ne treba očekivati da će nakon ulaska Hrvatske u EU biti nekog brzog napretka ovih devastiranih krajeva i socijalno isključenih društvenih skupina, među kojima su i pripadnici srpske povratničke zajednice.■

AMERIKA I ENGLESKA BIT

Piše: NINOSLAV KOPAČ

“Amerika i Engleska bit će zemlja proleterska“, pjevali su naši stari, a mi koji dobro slušamo shvatili smo da je Amerika već bila „zemlja proleterska“.

Dobro, ne baš cijela Amerika, ali ono država New Jersey, u kojoj je rođena doktorica Judith Reisman. „čuvana znanstvenica“ koja je izjavila da je odrasla u komunističkom okruženju, a ako potražite na Internetu podatke o njoj zapljusnut će vas hrpa člančića o njenim sukobima s neistomišljenicima u Hrvatskoj i njenim prijetnjama da će ostati u Hrvatskoj dok god ne tuži sve medije koji su negativno pisali o njoj. Jao nama mogla bi ovdje ostati godinama, jer babetini se očito ovdje sviđelo. Vodaju ju ko' mečku, a ona valja nebuloze. Ukoliko uspijete pronaći bilo koji članak o njoj na engleskom doznat ćete da madam nije nikakva znanstvenica ali zbog svojih radikalnih i nazadnjačkih stavova jako je legla dijelu katoličke crkve i investitorima koji su u nju uložili dosta para da bi nam Paracelsusova (srednjovjekovni liječnik i alkemičar op. N:K.) kolegica prodavala floskule da je odrasla u komunističkom okruženju?? Rođena u New Jerseyu, a otac joj je bio bogati trgovac ribom. Možda su ribe dolazile iz SSSR-a pa su bile članovi komunističke partije, a kako ribe puno govore to je utjecalo na, tada, buduću turistiku po Hrvatskoj. Da ne nabrajam dalje što je sve izjavljivala, pa poricala, uglavnom više od tjeđan dana hrvatska javnost svu pažnju posvetila je tom „naučnom čudu“. Šteta da je Nostradamus umro, jer crkva i njena tajnovita organizacije Opus Dei bi ga sigurno doveli da „neukom“ Hrvatima

objasni neke stvari o seksu, koje su protivne naukovanju crkve, ali ih njeni visokodostojnici i svećenstvo obilno koriste i „isprobavaju“ često na maloj i neukoj dječici koja o seksu nema pojma, pa je to možda i jedan od razloga zašto se crkva boji da djeca ne doznaju o njihovim nepodopštinama.

SPLITSKA RIVA U VUKOVARU

Taman kada se buka oko „znanstvenice“ smirila dogodi nam se „Splitska riva“ u Vukovaru. Kopija je bila istovjetno onoj kada smo na čelu s HDZ-om kada su branili naše generale, koje je kasnije taj isti HDZ izručio Haagu. Cijelom spektaklu jedino su nedostajala dva lika. Sanader, koji iz opravdanih razloga nije mogao sudjelovati i Mirko Čondić kojeg

Ustaškim zastavama slobodno mašite, ali pazite da slučajno ne istaknute hrvatski barjak s zvijezdom petokrakom, jer to bi se moglo smatrati opasnom provokacijom i zazivanjem „mraka“

očito više ne treba gurati u kolicima, jer nije nikome interesantan. Navodno 20 hiljada Hrvatica i Hrvata došao je u Vukovar da ga obrani od ćirilice. Bilo bi zanimljivo vidjeti tko je platio tom izmanipuliranom dijelu hrvatskog društva putne troškove i dnevnice. Dernek je bio dobar za sudionike, ali posve uzaludan i krivo adresiran. Naime, Statut Grada

Vukovara donesen je 14. jula 2009. godine na sjednici Gradskog vijeća, s naravno većinom glasova. Osim toga pravo na dvojezičnost je regulirana i Ustavnim zakonom koji je donesen davne 2002. godine. Najinteresantnije je to da kada se u Gradskom vijeću Vukovara glasalo o dvojezičnim natpisima, tada je na vlasti bio HDZ, protiv te odluke su glasali članovi SDP-a i 5 članova SDSS-a. Većina je pobijedila, a činili su je članovi HDZ-a, HSP-a i tri člana SDSS-a koji su navodno bili kupljeni. Prema tome, oni koji se danas protive ćirilici u Vukovaru, bili su gorljiva većina koja nije birala sredstva da izglasaju njeno korištenje. Pa tko je ovdje lud, ili se pravi lud?

SDP SVE MANJE LIJEVI

Sada je Hrvatskoj najvažniji problem da li će Ljubljanska banka vratiti pare ili ne i da li će Slovenije potpisati pristupni sporazum o ulasku Hrvatske u EU. Zamislite situaciju da južni Bronx, to je dio grada New Yorka, a toliko stanovnika ima Slovenija uvjetuje Sjedinjenim američkim državama donošenje nekog, za naciju važnog, upravnog akta. Cijeli svijet od toga bi pravio sprdnju, a mi oko toga kao Hamlet postavljamo pitanje: „Biti, ili ne biti?“. Eto skoro cijeli januar i februar, javnost je bila bombardirana marginalnim problemima, a nezaposlenost buja! Problem biološkog otpada je sve manji, jer gladna srednja klasa prekapa po smeću da bi uspjela preživjeti. Zapravo je nevjerovatno kako hrvatski građani gorljivo raspravljaju u marginalnim problemima stvarima, pa čak skoro dolazi i do fizičkih obračuna boreći se protiv tekovina 21 stoljeća. Na žalost, većina hrvatskih državljana

ĆE ZEMLJA PROLETERSKA

je toliko primitivna da još nije zakoračila u 18 stoljeće. Kao mazohisti voljeli bi biti kmetovi i klanjati se velikašima, a ne boriti se za svoj boljitak. Naprosto je nevjerovatno na što se država svela. Očito je da nam je standard još predober, jer ako se 20 hiljada ljudi može okupiti i protestirati protiv ćirilice, a samo stotinjak ljudi prošeće Zagrebom s poklikom „Izidite van!“ u protestnom maršu protiv vladajućih koji su nas doveli do prosjačkog štapa, govori dovoljno. Međutim, nisam advokat ove Vlade i smatram da je naslijedila kaos i totalni raspad, ali smatram, i nisam jedini, da na žalost iza imena SDP-a nema ni traga socijaldemokracije. Ta stranka s lijevim imenom pretvorila se u neoliberalne, čiji potezi „mirišu“ na anarho-liberalizam. To je zabrinjavajuće! Toliko su liberalni da se tolerira i crni fašizam koji svakim danom buja, ali na spomen komunizma im se diže kosa na glavi, a pred sjedištem im stranke na jednom rasvjetnom stupu mjesecima stoji naljepnica HČSP s pokličem „za dom spremni!“ To njima očito ne smeta.

CRNAC U PETROVOJ STOLICI

Nitko neće reagirati ni na navijačke pokliče „Za dom spremni!“ ili „Ubij Srbina“. Parlamentarnu stranku vodi čelnica koja je u Čikagu bila pripadnice ekstremne hrvatske terorističke organizacije, koja i dalje širi mrračne ideje pod čijim je stijegom odrasla. Članovi druge parlamentarne stranke paradišu s bedževima na kojima piše „Heroj, a ne zločinac!“ Moto im se odnosi na predsjednika stranke koji je osuđeni ratni zločinac i azil je potražio u BiH, jer mu je rođenija očevina od rodne Slavonije u koju se on, kao i njegovi istomišljenici zaklinju. Ustaškim zastavama slobodno mašite, ali pazite da

Prosvjedi u Vukovaru protiv dvojezičnosti

PARADOKS DANAŠNJE HRVATSKE

20 hiljada ljudi okupi se i protestira protiv ćirilice, a samo stotinjak ljudi prošeće Zagrebom s poklikom „Izidite van!“ u protestnom maršu protiv vladajućih koji su građane doveli do prosjačkog štapa

slučajno ne istaknute hrvatski barjak sa zvijezdom petokrakom, jer to bi se moglo smatrati opasnom provokacijom i zazivanje „mraka“ u kojem je ovo, danas, napačeno i opljačkano stanovništvo imalo dostojanstvo i sigurnost. Da ima Boga dokazao nam je i Papa. Dao je ostavku u pravom trenutku, pa se hrvatska, katolička nacija, može najmanje mjesec dana zabavljati dilemom tko će biti novi Papa! Već ima „analitičara“ koji mogućnost daju jednom od dva hrvatska kardinala, a ne daj Bože da nam crnac zasjedne u Petrovu fotelju. Igara

imamo koliko hoćemo, evo nacionalizam i šovinizam već podgrijevamo za predstojeću nogometnu utakmicu između Hrvatske i Srbije, a za državu, standard, posao, kruh, nacionalni boljitak – koga briga! Narode pasi travu, ionako je ima u izobilju, jer smo skoro 70% plodnih ravnica pretvorili u pašnjake, a pošto nas je „neumrla“ nam predsjednik proglasio „stokom sitnog zuba“, biskupi, kao Božji pastiri, voditi će nas na ispašu s pastirskim štapovima koje krase kilogrami zlata. I njima je teško, treba se nositi s tolikim zlatom!■

TOLIKO ŽELJENI DOLAZAK STRANIH INVESTITORA MOGAO BI SE PRETVORITI U OZBILJAN TEST TOLERANCIJE TRANZICIJSKIH DRUŠTAVA U REGIJI

HOĆE LI NAM ARAPI BITI DOBRI I NAKON PRVE SVAĐE NAKON ULAGANJA?

Piše:
HRVOJE
PRNJAK

Ekonomija nam jednostavno stoji i ona se mora pokrenuti... Nagradno pitanje glasi: je li ovaj uvodni citat izjava nekog člana vlade Hrvatske ili Srbije? U ovom slučaju je riječ o hrvatskom ministru rada Mirandu Mršiću, no mogao je to biti i njegov kolega iz Srbije, ali i bilo koje druge zemlje iz regije. Pad standarda, nezaposlenost... ne poznaju granice. "Za značajniji pad broja nezaposlenih treba imati rast BDP-a iznad dva posto", kazao je ministar Mršić. Drugo nagradno pitanje glasi: kako do rasta većeg od dva posto? Istina, vlast je u Hrvatskoj postavila ambiciozne ciljeve: potpredsjednik Vlade Branko Grčić je početkom godine kazao kako je u 2013. projicirana stopa rasta BDP-a od 1,8 posto, u 2014. 3 posto, a u 2015. 3,5 posto. Sve to podrazumijeva rast investicija u javnom i privatnom sektoru, kao i povećanje razine iskorištenosti EU fondova te dotok stranog kapitala. Do kraja ove godine Hrvatska će, nakon formalnog ulaska u članstvo EU-a, imati na raspolaganju 450 milijuna eura iz EU fondova, dok joj je u Financijskoj perspektivi 2014.-2020. na raspolaganju ukupno više od 11 milijardi eura. Dakako, velike ambicije i zaboravke koje izaziva sam spomen tolikog novca, trebat će

opravdati kvalitetnim programima i transparentnim korištenjem novca budući da nije riječ o socijalnoj pomoći za koju treba samo stati u red.

Do kraja ove godine
Hrvatska će, nakon
formalnog ulaska u
članstvo EU-a, imati na
raspolaganju **450 milijuna eura** iz EU fondova,
dok joj je u Financijskoj
perspektivi 2014.-2020. na
raspolaganju ukupno više
od **11 milijardi eura**

SRBIJA BAŠTA EVROPE!?

Neovisni analitičari se baš i ne slažu s optimističnim procjenama rasta hrvatskog gospodarstva. Guverner HNB-a Boris Vujčić je kazao kako predviđa rast od jedan posto, dok je zagrebački Ekonomski institut snizio prognozu gospodarskog rasta za Hrvatsku: naime, procjena bruto domaćeg proizvoda (BDP) za prošlu godinu govori o padu od 1,9 posto, dok se u 2013. očekuje pad od 0,2 posto. Nema investicija, potražnja se smanjuje, kasni

realizacija najavljenih projekata u javnom sektoru... Ipak, u drugoj polovici godini očekuje se "intenziviranje investicija", što god to značilo, a to bi uz prve pozitivne odjeke članstva u EU trebalo dovesti do rasta BDP-a od 1,5 posto u 2014. godini... Srbija će, predviđa primjerice analiza Unicredita, u 2013. godini imati rast BDP-a od 1,9 posto, a u 2014. gospodarski rast će porasti na 3 posto. Za 2014. godinu analitičari Unicredit grupe Hrvatskoj predviđaju rast BDP-a od 2 posto, BiH 1,8 posto, a Sloveniji 1,5 posto. Analitičari te bankarske grupe smanjili su prognozu gospodarskog rasta u regiji jugoistočne Europe za 2012. godinu na 2,5 posto, a u 2013. godini na 3,1 posto... U praksi, možemo čuti i ovakve izjave: "Poljoprivreda je najveća razvojna šansa Srbije, koja može postati bašta Evrope", kako je to nedavno kazao predsjednik Vlade Srbije Ivice Dačić. A do tada - valja se, po svemu sudeći, nadati već nekakvom čudu! Recimo onom koje stiže iz Ujedinjenih Arapskih Emirata. U iščekivanju prvih investicija u proizvodnju visokosofisticiranih raketa, potpredsjednik Vlade Aleksandar Vučić je za RTS izjavio sljedeće: "Planirano je da se nastave i razgovori o novim tehnologijama oko ulaganja u veliku tvornicu čipova, što bi bila

najveća investicija u Srbiji u posljednjih 35 godina. Možda bi to bilo spasonosno rješenje za Srbiju". Eto vraga, spasonosno rješenje! "Ako uspijemo do ljeta završiti pregovore i ući u fazu predugovaranja i ugovaranja, spas Srbije bi bio vidljiv", dodao je još Vučić, dodajući da su emiratski šeići zainteresirani i za ulaganja u navodnjavanje, što bi povećalo prinose čak i do pet puta. Samo je posao s raketama težak oko 200 milijuna eura...

NOVI UTJECAJI U POLITICI

No, što ako se uistinu i realiziraju svi ti pusti poslovni snovi, u Hrvatskoj vezani uz Katar, u Srbiji uz Emirate, donedavno

i Kinu te Rusiju?! Jesmo li spremni da nove protagoniste raspodjele moći, ne samo u poslovnom smislu? "Sasvim je u redu da vodeći privrednici imaju utjecaja u politici, jer se u svim zemljama krupni kapital i visoka politika dogovaraju oko državnih prioriteta", smatra ekonomski analitičar Centra za otvoreno tržište Aleksandar Stefanović. "Vrlo je poželjno da bogati ljudi imaju uticaj u formiranju ekonomske politike jedne zemlje, ali ne na način da ostatak zemlje ispašta zbog toga, to onda nije u redu. Ali, da se dogovore sa političarima o nekim osnovnim principima, to je sasvim u redu", kaže Stefanović i upozorava da to nije

Za 2014. godinu analitičari Unicredit grupe **Hrvatskoj** predviđaju rast BDP-a od 2 posto, **Srbiji** od 3 posto, **BiH** 1,8 posto, a **Sloveniji** 1,5 posto

sporno, odnosno, da sporno mogu biti samo pojedini aranžmani proistekli iz takvog odnosa. "Znači ne treba koristiti koncentrirana u krugu jedne male grupe, a šteta raspoređena na cijelo društvo. Generalno, koliko sam primjetio, u svim ekonomskim politikama, u posljednje četiri godine, mnogo su veće štetočine bili političari", smatra Stefanović. Poznati ekonomist Miroslav Zdravković smatra da tajkuni imaju legalno pravo da sudjeluju u politici, kao i svi drugi građani, ali je bitno da imamo državu, kao institucionalni mehanizam, koja će sprečavati zloupotrebe. "Bojim se da sada imamo malo države, a ona je ta koja mora da reagira protiv bilo čijih interesa koji se kose sa nacionalnim interesom", kaže Zdravković. Kao primjer navodi željezaru "US Steel", koja je otišla u "tih hod", što prema njegovim riječima znači da su "Amerikanci bez problema mogli pritisnuti vladu Srbije, izići iz željezare i ostaviti dug od 350 milijuna eura i da za to naravno, nitko neće odgovarati". I dok sada prizivamo Arape, Kineze, Ruse, uostalom kao i Amerikance, očekujući spasonosne injekcije stranog kapitala, pravo je pitanje - kako će ovdašnja društva reagirati na test kojega će im donijeti novi kapitalisti, iz drugih zemalja? Koliko je daleko antipoduzetnička klima - o kojoj se često govori, doduše, prije svega zbog birokratskih barijera i negativnih reakcija prema novome općenito - od klime netolerancije, možda i neke vrste više ili manje (ne)uvijenog rasizma, kakvoga je bilo u službenoj i neslužbenoj komunikaciji s nekim stranim ulagačima i do sada? Drugim riječima, hoće li urotničke liste "vjekovnih neprijatelja" dobiti pojačanja? I hoće li nam, recimo konkretno, Arapi, biti jednako dragi i dobrodošli i nakon prve veće svađe nakon investiranja? Ako je suditi po dosadašnjem iskustvu međusobnih toleriranja na Balkanu, odgovor teško može biti jednoznačan. Još manje samo negativan. Znaate kako je s tradicijom na ovim prostorima: poštuje se, pa makar se radilo i o predrasudama.■

REGIONALNA (NE)SURADNJA

U iščekivanju Godota zvanog strane investicije, javljaju se nove ideje o regionalnoj poslovnoj suradnji, što bi trebalo pomoći u nadilaženju problema do kojih dovodi skučenost malih tržišta, problemi s distribucijom proizvoda itd... Posljednja u nizu inicijativa za regionalnu suradnju je ona o stvaranju zajedničkog turističkog udruženja jugoistočne Evrope, koja bi trebalo imati za cilj da objedinjenim turističkim programima privuku što veći broj turista sa Istoka. Udruženje bi trebale činiti turističke organizacije Srbije, BiH, Crne Gore, Hrvatske, Albanije i Makedonije... Istina, na sličnim je osnovama utemeljeno i zajedničko poduzeće za teretni željeznički saobraćaj "Cargo 10", no ni ta se ideja, iako je na prvi pogled izgledala potpuno logična, nije "primila". Pompozno najavljivani projekt nije zaživio. "Cargo 10" u svojim prvim godinu dana nije registriran, nije uspio dobiti ni upravu ni generalnog direktora, a svaka od država potpisnica sporazuma krivicu za njegovu propast prebacivala je na drugu zemlju. Bitno dalje od razine ideje nisu odmakli niti pregovori o stvaranju regionalne avio-kompanije, kao niti o zajedničkoj lutriji.

BOSNA I HERCEGOVINA

Cerićevi istupi šokiraju javnost

Mustafa Cerić, bivši reis-ul-ulema Islamske zajednice u Bosni i Hercegovini, a odnedavno i predsjednik Svjetskog bošnjačkog kongresa ne prestaje šokirati javnost u regiji svojim istupima. Čovjek koji će ostati upamćen po brojnim fetvama, pa čak i protiv jednog ministra koji je pokušao da u Kantonu Sarajevo predmet vjeronauke bude ocjenjivan opisno, ponovo je aktualizirao staru tezu kako su Bošnjaci jedini narod koji nema svoju državu na Balkanu. I ne samo to - nekadašnji poglavar Islamske zajednice BiH ocje-

nio je da je odluka donesena na Prvom zasjedanju ZAVNOBiH-a, da Bosna i Hercegovina nije ni srpska, ni hrvatska, ni muslimanska, već sva tri naroda - najveća podvala, a da Srbi i Hrvati u Bosni trebaju Bošnjacima priznati velikodušnost jer neće stvarati nacionalnu državu. Cerićev istup koji idu u cilju traženja „domaćina“, a shodno tome i „gostiju“ u jednoj višenacionalnoj zemlji nanosi ogromnu štetu ne samo Bošnjacima već i Bosni i Hercegovini u cjelini. Bivši reis često je imao običaj slati zapaljive poruke, a svoju funkciju vjerskog poglavara pretvarati u funkciju političkog lidera. ■

SRBIJA

Srbija se mora starati o Srbima u regiji

Vlada Srbije mora da se stara o zaštiti ljudskih i političkih prava Srba u regionu koja su, najugroženija u Hrvatskoj, rekao je potpredsjednik Skupštine Srbije Nebojša Popović na javnom slušanju „Politička i druga prava Srba u regionu“. „Prava Srba nisu na zadovoljavajućem nivou, a najteža je situacija u Hrvatskoj. Skoro 50.000 Srba iz Krajine nema pravo na penzije“, dodao je Popović i naglasio da to pitanje mora da postane prioritet više ministarstava. Savjetnik predsjednika Srbije Marko Đurić je rekao da su Srbi u regiji spona i most suradnje sa susjednim republikama i da se problemi moraju rješavati na međudržavnom nivou. Prema njegovim riječima, najbolji način da se poboljša položaj Srba u regiji je jačanje državnih institucija. Učesnici javnog slušanja su se složili da su nedovoljna novčana izdavanja od milijun eura za pomoć više

od dva milijuna Srba u dijaspori, imajući u vidu da susjedna Hrvatska za pomoć Hrvatima u BiH izdvaja 10 milijuna eura godišnje. Ministar prosvjete Žarko Obradović je kazao da predstavnici nacionalnih manjina u Srbiji imaju prava većeg obima nego što su prava Srba u zemljama okruženja. Prema njegovim riječima na univerzitetima u Srbiji studira veliki broj predstavnika manjina,

u osnovnim školama je u upotrebi osam manjinskih jezika, a u srednjim školama pet. Direktorica Kancelarije za suradnju sa dijasporom i Srbima u regionu Slavka Drašković je istakla da se problemi Srba u regiji moraju hitno rješavati, a to pitanje definirati kao pitanje od ključnog značaja za Srbiju, te da je važno da Vlada donese platformu koja bi se odnosila na pitanje države Srbije prema Srbima u regiji. ■

CRNA GORA

Milošević pokušao puč u Crnoj Gori

Nekadašnji američki izaslanik za Balkan Robert Gelbard kazao da je bivši predsjednik Srbije Slobodan Milošević pokušao da tokom sukoba s Milom Đukanovićem iskoristi nekadašnju Vojsku Jugoslavije za obaranje Vlade Crne Gore. On je podgoričkoj Televiziji Atlas kazao da su taj plan osujetile NATO trupe tako što su blokirale prugu Beograd-Bar, na dijelu koji prolazi preko teritorije Bosne i Hercegovine, čime je onemogućeno prebacivanje

jugoslavenskih trupa željeznicom u Crnu Goru. „Otkriću nešto što nikada prije nije otkriveno. U jednom trenutku otkrili smo da Milošević šalje vojsku željeznicom iz Srbije u Crnu Goru da pokuša da svrgne vladu u Podgorici. Pogledali smo mapu i shvatili da jednim malim dijelom pruga prolazi kroz BiH. Nazvao sam generala Veslija Klarka u Briselu i dao mu informaciju koju smo posjedovali. Oni su poslali trupe u taj dio bosanske teritorije i blokirali prugu, kako bi spriječili vojsku da dođe u Crnu Goru, rekao je Gelbard.■

SRBIJA

Gorica Popović dobitnica Nušićeve nagrade

Gorica Popović ovogodišnja je dobitnica „Nušićeve nagrade za životno djelo glumcu-komičaru“ koja se dodjeljuje na pozorišnom festivalu „Nušićevi dani“ u Smederevu. Priznata glumica je 24. laureat ovog visokog priznanja. U jakoj konkurenciji kandidata za ovu nagradu, Gorica Popović se izdvojila svojim širokim spektrom pozorišnih uloga koje je karakteriziraju kao stopostotnu Nušićevsku glumicu. Nagrada se sastoji od statue Branislava Nušića i novčanog iznosa. Gorica Popović rođena je 1952. godine u Kragujevcu, a završila

studij glume na Fakultetu dramskih umjetnosti u Beogradu. Na istom fakultetu je asistent na predmetu „dikcija i gluma“. Od 1982. godine je stalna članica beogradskog Ateljea 212. Za prvu veću ulogu u filmu Gorana Mrkovića „Nacionalna klasa“ (1979) nagrađena je Zlatnom arenom na filmskom festivalu u Puli. Gorica Popović je glumila u velikom broju kazališnih predstava, filmova, TV drama i serija, a šire gledateljstvo je najviše pamti po ulozi sekretarice Dare u popularnoj TV seriji „Bolji život“. Usporedno sa glumačkom karijerom bavila se i pjevanjem te bila član muzičkog sastava „Suncokreti“.■

SRBIJA

Premинуo glumac Josif Tatić

Glumac Josif Tatić, kojeg publika u regiji pamti po mnogim pozorišnim, filmskim i televizijskim ulogama, preminuo je u Beogradu u 67. godini. Rođen je 13. aprila 1946. godine u Novom Sadu. Televizijska publika pamti ga po ulozi Božidara Soldatovića Jataganca u seriji „Bolji život“, a u najznačajnije uloge koje je ostvario u karijeri spada lik Slo-

bodana Mihajlovića u Šovinističkoj farsii Tanasija Vitorovića u seriji Grlom u Jagode. Studirao je glumu na Akademiji za pozorište, film, radio i televiziju u Beogradu. Bio je član Jugoslovenskog dramskog pozorišta od 1968. godine. Igrao je i u drugim beogradskim pozorištima (SKC, Zvezdara teatar, Narodno pozorište) kao i u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu. Rođen je u glumačkoj porodici, njegovi roditelji su također bili glumci.■

TKO JE U STVARI SPRDNJA?

Mediji i akademska zajednica živo su se zainteresirali i izašli u doček “znanstvenice” Judith Reisman. Jedni su se poklonili, drugi superiorno obrecnuli na nju, treći joj ružicu poklonili, a nikome nije palo na pamet da se s gospođom zapravo nema o čemu razgovarati...

Piše:
ĐURĐA
KNEŽEVIĆ

Jednog dana, jedna gospođa stigla je u Hrvatsku na poziv jedne grupe građana politički bliske desnom dijelu idejnog spektra. Dolasku gospođe zapljeskali su očekivano s desna, to jest stranke HDZ, HSP i nekoliko sličnih s početnim H (što manja stranka, to više slova u nastavku). Za gospođu je u Hrvatskoj slabo tko čuo i znao. Tek su se s približavanjem njezinog dolaska mediji počeli ponašati poput onih koji su izvještavali u vrijeme bijega Napoleona Bonaparte s Elbe: kako se približavao Parizu, tako je rastao u očima javnosti, naravno kroz novine. Istina, Bonaparteu su približavanjem Parizu akcije rastle; krenuo je naime kao, otprilike, zvijer pobjegla s Elbe; zatim je slijedilo: monstrum se približava, Bonaparte napreduje, mase kliču Bonaparteu, vojskovođa pred Parizom, car klicanjem naroda dočekan u Parizu. Gospođa Amerikanka nije imala to značenje i takvu razvojnu liniju, ali ima sličnosti. U nje je to počelo od ovdašnjeg potpunog neznanja i nepoznavanja njezina lika i djela, zatim se proćulo i izguglalo da je riječ o minornoj konzervativnoj aktivistkinji, desnog političkog usmjerenja, malo zasoljeno njezinim antisemitizmom i antikomuniz-

mom (što se toga tiče, gospođa komunizam stvarno traži i proganja na krivom mjestu, u Hrvatskoj ga neće naći). I da je na tome svemu ostalo, vjerojatnije bi se građani Hrvatske i njezini intelektualci, barem oni koji se tako osjećaju, bavili padom rejtinga zemlje, zakonom o investicijama, apartmanizacijom i tajkunizacijom obale i otoka, nasiljem sve raširenijim, a izgleda i sve brutalnijim, pravosuđem, zastarama. Eno ga, primjer usput, neki sretnik ukrao sliku Gospe, pokušao prodati, nije išlo, držao je dvadeset godina na tavanu ili u podrumu, valjda mu i dojadila, uzeli mu Gospu, ali svi su u toj priči ostarili – i Gospa koja se malo zgužvala pa je valja restaurirati, i ljubitelj Gospe, sada građanin u naponu 40-tih godina, a na kraju, za hrvatsko pravosuđe, i sam slučaj. No vratimo se gospođi oko koje su se, kako se približavala, počele u našem javnom životu događati zanimljive pojave. S jedne strane, nepoznatu gospođu počele su pozivati naše uvažene akademske institucije, Fakultet političkih znanosti, Medicinski fakultet. Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu dapače je organizirana debata između gospođe i profesora seksologije Štulhofera, o važnoj temi zdravstvenog odgoja o čemu je, uostalom, gospođa

izričito došla zboriti. Klub zastupnika HDZ pozvao ju je da u jednoj od dvorana Sabora održi predavanje. Mediji su se takmičili da najave dolazak, potom da oglašavaju dolazak, onda su postali malo skeptični, jer šta se ona tu šeta i soli nam pamet, nije ona nikakva znanstvenica, nema pojma o našem zdravstvenom odgoju, antisemitkinja je i homofobna... ukratko, jedna sprdačina.

RAZGOVOR BEZ RAZGOVORA

E sad, tko je tu stvarno sprdačina treba tek vidjeti. Ako gornji opisi Amerikanke približno odgovaraju istini, što se to dogodilo s našom akademskom pameću, tko se to tamo dosjetio da je uopće pozovu da predaje studentima? Dobro, to bi možda mogao biti ogled, neka studenti vide i čuju i drugačija mišljenja ili već nešto blizu toga. Napokon, svašta prolazi kroz naše katedre, svakakvi domaći veleumovi, bez objavljenog znanstvenog rada ali na sreću već pred penzijom, i koji također mudruju sirotim studentima. Što međutim na takvom jednom rutinskom predavanju rade TV kamere, što radi dekan fakulteta? Svojedobno sam na isti taj fakultet dovela Niru Youval Davies, feminističku teoretičarku politike svjetskog glasa, a ništa od kamera, pa ni nekog novinara omanjeg medija, a boga mi i bilo

je vrlo komorno. Prije toga dovedoh na Filozofski također svjetski znamenitu feminističku historičarku Joan Scott, i treba li uopće kazati?, ni dekana ni kamera. Pritom, tadašnji je dekan i sam bio historičar po struci. Valja napomenuti da su obje znanstvenice objavile desetke knjiga, priznate su, prevedene na druge jezike, neke i u nas, uvažene su u znanstvenim krugovima i široko citirane. Ovo su tek dva od sigurno mnogo više primjera znanstvenika i umjetnika svjetskog glasa i odgovarajuće reputacije koje smo ugostili a da nitko pojma niti interesa za njih nije imao. Na Filozofskom fakultetu se dakle trebala održati debata između Amerikanke i domaćeg stručnjaka seksologije, pa se tu postavlja sljedeće pitanje. Ako je američka putnica-namjernica već identificirana kao što je gore navedeno, dakle, pseudo-znanstvenica, kršćanska agitatorica, homofobna antisemitkinja, ako gospođa uza sve to nije niti pročitala projekt zdravstvenog odgoja, o čemu će to njih dvoje razgovarati? Kasnije se lijepo vidjelo da se i nije imalo o čemu. Međutim, ionako se sada već "superiornim" medijima i od njih već dobro napaljenoj publici živo fućkalo za temu jer teme nije niti bilo. To jest, tema je, kako se uskoro pokazalo, samo ukazanje gospođe iz Amerike. Pa ako ćemo pravo, to i jest tema. Jer pitanje je za ozbiljnu raspravu što se to dogodilo da u trenutku kad se pojavljuje nositeljica maločas skiciranog opisa, nešto kao hrvatska Marijana Petir, nastane tolika uzbuna? Našli smo se provincijalno neki ushićeni, neki zatečeni, neki i uvrijeđeni. Sve do sada, stizali su nam gosti drugačijeg habitusa, uglavnom s boljom reputacijom, liberalni i prosvijećeni, ali ne zavaravajmo se, bilo je i tu svakakvih likova. Ključno je međutim da su dolazili iz inozemstva. Sada se eto i HDZ, Katolička crkva i sva desnica koja ionako stane u ta dva pojma, dosjetila i dovela iz velikog bijelog svijeta i svoju "znanstvenicu". I upalilo je. Prije svega kod naših medija, ali vidimo, i akademska se zajednica živo zainteresirala i izašla u doček "znanstvenice", kakva je da je, ipak je kolegica iz bijelog svijeta. Mediji će se pokloniti, neki će se superiorno obrecnuti na nju, neki će joj i ružicu pokloniti, neka ona vidi kako mi znamo razgovarati i biti civilizirani. Na pamet im nije

Budna i sveprisutna medijska pažnja izdigla je minornu i pseudo gospođu Judith Reisman do statusa zvijezde, da bismo onda na njoj egzercirali superiornost te zapravo razotkrili ogledalo u kojem smo otkrili vlastiti nakaradni lik društva. Sprdnja se suočila sa sprdačinom...

palo da se s gospođom i nema o čemu razgovarati.

MEDIJSKO PRAĆENJE DO WC-A

Svakako, najveća dvorana na Filozofskom fakultetu u Zagrebu bila je dupke puna, kamere, novinari, Čičci i Petirke... sve se okupilo gladno pametne debate, toliko mnogo da je usplahireni dekan proglasio da uvjeti za debatu nisu odgovarajući pa se cirkus preselio u manju dvoranu jednog zagrebačkog hotela s, naravno, ograničenim brojem i biranom publikom. Ni tamo se nije prospala pamet pa niti argumenti; saznali smo, u kratkim crtama i više puta ponavljano, ono s čime je gospođa krenula čim je sišla s aviona na Plesu, to jest, da projekt zdravstvenog odgoja ne valja,

uz puno pouka o tome što djeca i odrasli trebaju ili ne trebaju činiti, uglavnom u krevetu; saznali smo da je Kinsey pedofil, a bogme i svi koji slijede njegov nauk također su po tom pitanju sumnjivi... no dobro, to čitamo već tjednima. Mediji su se sada već potpuno raspametili, da ne kažemo, rascijepili. Od gospođe iz Amerike hvatala se svaka izjava, u istim medijima komentatori/ce su se pak superiorno podsmjehivali/e ili zgražali/e, manje superiorni su protestirali. Napadi su išli prema tri utvrde na neukoj desničarskoj fronti. Na Katoličku crkvu, HDZ i ostale s H... i na samu gospođu. Otkud sad to? Svi smo u najkraćem roku saznali da se radi o, ponovo: pseudo-znanstvenici, minornoj katoličkoj aktivistici u SAD, homofobnoj antisemit-

kinji ... itd. Kako smo to saznali? Putem medija. Istovremeno, upravo su mediji bili ti koji su u Dnevnicima 1, 2, 3, 4, Nova, RTL, donosili vijesti o dolasku, boravku, izjavama, ne na posljednjem mjestu minutaže, također i tiskani mediji, svi su zdušno izvještavali o dolasku minorne, pseudo... itd. Tiskani mediji su zalijevali naslovnice fotografijama minorne i pseudo... itd. Amerikanke. Mediji su bili oni koji su ulazili u učione i dvorane naših univerziteta, mediji su se nagurali da snime i dojave o susretu Bozanića i svih njegovih redom s 'minornom i pseudo'... Pitanje je zbog koga ili čega su to činili i dalje čine? Koja je to shizofrenija da nekoga za koga znaš da je 'minoran i pseudo' medijski pratiš mal'ne do wc-a? Koja pak u akademske zajednice, u kojoj barem neki znaju o kojem i kakvom se znanstvenom i intelektualnom kapacitetu radi, pa ipak pozivaju gospođu? Da li je doista od javnog interesa dojavljivati da se Bozanić sastao s nekom... itd.? Pa s takvima se, vjerujem, sastaje i desetak puta godišnje. Ili, da li je doista nešto neobično da HDZ, pravom statusa saborske stranke, rezervira jednu dvoranu Sabora (ne i Sabor u cjelini, sa svim konkretnim i simboličkim značenjima) da bi ugostio istomišljenicu; je li to doista vijest? To jest, je li to nešto neobično, u svakom smislu, u smislu korištenja dvorane i političkog profila gošće? Ne bi li vijest bila da su takvi, kakvi su, pozvali recimo Noama Chomskog da im održi predavanje? Je li se netko raspitao u saborskoj službi zaduženoj za tu tešku i politički osjetljivu materiju rezerviranja dvorana, kome i koliko puta su dvorane date na korištenje i koliko je genijalnih i manje genijalnih umova njima prodefiliralo?

PROSVJEĆENA SUPERIORNOST

Da nisu mediji jarko osvijetlili i u stopu pratili 'minornu i pseudo', bismo li se mi toliko bavili svim time? Čemu je na koncu služilo? Kao da se uzelo da je gospođa laka (što i jest, i to prelagana) meta nad kojom se može egzercirati prosvijećenu superiornost. Tako smo se svi, od najvažnijih kolumnista i komentatora u državi do onih manje važnih, mogli ritnuti i pokazati minornoj i pseudo da je to što jest. Služilo je i tome da bismo Katoličkoj crkvi u Hrvata mogli dobaciti

u nos da je konzervativna i patrijarhalna, kao da joj to već nije u temelju nauka, koji sigurno ne smjera mijenjati, ali joj i te kako dobro dođe besplatna medijska reklama. Da bismo se superiorno smijali HDZ-u i ostalim H... kako su konzervativni i desničari. Kao da to HDZ i ostali ne znaju, to jest, kao da im to ionako nije u temelju ideologije. Ili se izvikati na 'minornu' kad svima, u pomanjkanju argumenata, odbrusi da su pedofili, pa tako i Kinseyju, a pritom se samo jedna kolumnistica hladne glave i sa svim vijugama na mjestu upita (i prije toga istraži) ima li išta prevedeno u nas od tog narečenog pedofila, koliko mi sami znamo o Kinseyju, ima li neka relevantna informacija o svemu tome. Nema. To je ustanovila. Ali to i nije bitno, ni ne radi se o znanju i provjerenim informacijama. Stoga i 'minorna' može glatko satrti Kinseyja (pritom je, sasvim sam sigurna, nešto i čitala od autora) i proglasiti ga pedofilom, a da joj nitko nije rekao da je u najmanju ruku nepristojna, ako već ne i to da bez pružanja dokaza nekoga tako teško difamira. Umjesto takvog nekakvog odgovora, s druge nam strane stiže samo samouvjereno, temeljem vjerovanja a ne i znanja – nije pedofil! Svi smo superiorno zgađeni nad onim što drugačije ne može niti biti, to jest da su Katolička crkva, HDZ itd. te 'minorna i pseudo', konzervativni desničari, homofobni i duboko patrijarhalni, pa se krenulo, ili ih podučavati ili moralizirati. Imali smo u tom smislu čak i jedan literarni rad, potresnu ispovijed, o vrućim suzama na jastuku nakon i zbog drkanja umjetnice u mladosti. Suze su bile zbog, naravno, osjećaja krivnje i grešnosti, koje joj je nabila Katolička crkva. A i popovi su dobili po konzervativnoj njušci.

GOGOLJ U GUBERNIJI HRVATSKOJ

Akadska zajednica opet, baš kao i mediji, tako poletna da priskoči i popriča s gospođom, inače navikla da ih mediji uglavnom ne zarezuju, sad se našla zatečena. Profesor Štulhofer našao se doista na meti odurnih medijskih komentara, međutim, oni govori ne o njemu, već o medijima koji ih donose. Koji je odgovor na to? Kad se već pristalo debatirati s minornom i pseudo, pristalo se na izloženost javnosti. Odgovor prosvijetljene strane, na žalost, ne odudara od onog kakav bi ponudila

druga, neprosvijetljena strana. Grupa mladih znanstvenika udarila kolektivno u žice zgražanja i obrane lika i djela kolege. Gdje se u omladine zagubila debata o zdravstvenom odgoju, ima li netko tko bi mogao kazati koju ozbiljnu o ponašanju i ulozi medija u ovom cirkusu, možda koji analitički glas o sve većoj agresivnosti Katoličke crkve i osobito o ovom marketinški sjajnom potezu, koji nas je dobrano sve pomeo. Ovako, eto još jedne izvrsne prilike za GROZD i Mladež HDZ (mada je to isto) da uzvratu sličnim i, najvažnije, medijski gromkim općim mjestima. Na koncu, ne bi li bilo pametnije da pustimo Bozanića i HDZ i satelite da se druže s kime i kada hoće, neka se uzajamno napajaju pameću i svjetonazorom. Ostavimo ih da se druže po sjemeništima i saborskim dvoranama. Jer i ne radi se o tome da "mi nešto dopustimo", to je naime njihovo građansko pravo, pravo koje svi moramo poštivati baš kao što i od drugih tražimo da prava, takva univerzalna, poštuju. Sviđala im se ili ne, kosila se s njihovim svjetonazorom ili ne. Međutim, kakvog smisla ima uzdići minornu i pseudo gospođu do statusa zvijezde, da bismo onda na njoj egzercirali superiornost? No, na koncu se i ne radi o egzerciranju neviđene superiornosti, u stvari smušenosti javnosti, naravno uz ključnu pomoć medija, nego nas je, izgleda, posjetio Revizor. To je ona sitna protuha Hlestakov, koji, na putovanju, dolazi u ruski provincijski grad u vrijeme kad se očekivalo revizora, mnogi se uznemire i prestraše, nastane frka i panika, onda mu naravno, svi važni i manje važni građani polete na poklon i uvlačenje. Bistri Hlestakov hitro shvati mogućnosti koje se otvaraju... tako dalje. Eno ga dakle, takav jedan još uvijek šeće diljem provincijske gubernije Hrvatske, samo što u ovoj guberniji nema Gogolja. A i da ga ima, Hrvati se ionako ne ubiše čitanjem već su ili nepismeni ili samo pišu, tako da naš Revizor može bez straha šetati koliko mu drago. I tako, kao u Gogoljev romanu, i ovom našem liku svi skočili ususret jer nikad ne znaš, mogao je biti i pravi. Baš kao i onaj ruski, i ovaj naš, to jest, gospođa iz Amerike, koju su neki nazvali i sprdnjom, samo je ogledalo u kojem smo otkrili vlastiti lik. Sprdnja se suočila sa sprdačinom.■

U okršaju HDZ-a i SDP-a uoči predstojećih lokalnih izbora u Vukovaru, Srbi su, po tko zna koji put, kolateralna žrtva. **Milan Lukić**, brutalno napadnuti mladić iz Borova, posljednja je **žrtva govora mržnje** koji je sve izraženiji u gradu na Dunavu, sublimiran u izjavi organizatora skupa protiv dvojezičnosti u Vukovaru Tomislava Josića:

SRBI U VUKOVARU SU OSTALI SMO ZATO ŠTO OVDJE NIJE BILO „OLUJE“

Piše:
DRAGANA
ZEČEVIĆ

I ako su vukovarski Srbi tog dana „ograničili“ kretanje, „miran“ i „dostojanstven“ skup „Za hrvatski Vukovar – ne ćirilici“ koji je u gradu na Dunavu održan 2. februara ove godine, u organizaciji tzv. Stožera za obranu hrvatskog Vukovara, a koji je, kako su izvestili mediji i policija, protekao bez ijednog incidenta, svoj ostrašćeni epilog dobio je u Borovu. U tom naselju, nadomak Vukovara, nastanjenom srpskim življem, od strane učesnika skupa je, bez ikakvog povoda i razloga, napadnut mladić srpske nacionalnosti. Iako se mladić po boji kože, kose i očiju ne razlikuje od svojih vršnjaka hrvatske nacionalnosti, njegov jedini greh je, kako se čini, što se našao na pogrešnom mestu u pogrešno vreme. Nadajmo se da je Milan Lukić prva i poslednja žrtva govora mržnje koji je u poslednje vreme sve izraženiji na hrvatskoj javnoj sceni, a kome su uveliko doprineli pojedini mediji, koji bez ikakve odgovornosti za izgovorenu reč i bez razmišljanja o posledicama raspiruju međunacionalnu netrpeljivost. Doduše, danas se „uljuđeno“ priziva „Oluja“, a ne gvozdena metla, koja će počistiti tuđince, ali se i dalje između Srba, četnika i koljača stavlja znak jednakosti, što se moglo čuti i na spomenutom skupu. Uvođenje dvojezičnosti u Vukovar, oko

čega se ovih dana lome koplja, samo je povod. U okršaju HDZ-a i SDP-a, uoči predstojećih lokalnih izbora, Srbi su, po tko zna koji put, kolateralna žrtva.

UMESTO ARGUMENATA, MRŽNJA I DESTRUKCIJA

Prema raspoloživim informacijama, tri autobusa s učesnicima vukovarskog skupa, belomastirskih oznaka, zaustavila su se tog 2. februara oko 15 časova u Borovu, s ciljem polaganja venaca i paljenja sveća na spomenik 12. hrvatskih re-

„Iznenadeni smo mlakim reakcijama države i njenih organa koja je dužna da štiti prava svih njenih građana, za šta se izgleda više ni verbalno ne zalaže“, navodi se u saopštenju Zajedničkog veća opština

darstvenika u centru mesta. Dva autobusa zaustavila su se na parking u kod klupskih prostorija Fudbalskog kluba „Sloga“, u neposrednoj blizini spomenika, dok se jedan autobus parkirao ispred zgrade Opštine, preko puta kafe bara „Armani“. Iz au-

tobusa su izašla trojica mladića i uputila se u obližnji kafić. Jedan od mladića ulazi u kafe bar te nakon verbalnog vređanja fizički napada 21-godišnjeg Milana Lukića, sina borovskog paroha, protojereja-stavrofora Čede Lukića. Od siline udarca, u predelu između vrata i grudi, mladić pada na pod i u trenutku gubi svest. U isto vreme dvojica mladića iz autobusa „zavode“ red ispred lokala, od kojih jedan baca parkirani bicikl na prozor lokala, a drugi razbija žardinjeru za cveće, da bi po izlasku trećeg izgnednika iz lokala, sva trojica delovima razbijene žardinjere gađala lokal i goste lokala, koji su u tom trenutku izašli ispred objekta. Tada na mesto događaja dolazi policija, koja se nalazila u neposrednoj blizini, kod spomenika poginulim redarstvenicima. Pripadnici policije uvode napadače u autobus i pokušavaju smiriti uznemirene goste lokala, nakon čega se ova tri autobusa udaljavaju iz Borova, navodi u saopštenju za javnost Opštinska organizacija SDSS-a. „Ovaj događaj uneo je strah i nepoverenje među pripadnike srpske zajednice na području opštine Borovo koji se s pravom pitaju koliko su slobodni i sigurni u svom mestu“, navodi se u saopštenju koje je potpisao predsednik borovskog SDSS-a Zoran Baćanović.

NAPADNUTI MLADIĆ BIO NAJBЛИŽE VRATIMA

Napadnuti mladić, koji je srećom zadobio lakše ozlede, zbrinut je tog prvog vikenda u februaru u vukovarskoj bolnici. Iz bolnice je izašao u ponedjeljak, 4. februara, s gipsanim okovratnikom. „Imam glavobolju, ali me je najviše to psihički ubilo jer smatram da nakon ovog ni jedno srpsko dete ne može da kaže da je sigurno u ovoj državi. Policija očigledno nas gleda, ne kao državljane Hrvatske, već kao Srbe i Hrvate“ priča povređeni mladić. Tog subotnjeg poslepodneva sve je naizgled bilo uobičajeno. „Sve je bilo normalno. Videli smo da stiže kolona autobusa, da idu na spomenik da polože vence. Kada su završili s tim, grupa mladića dolazi do kafića u kome sam se nalazio. Pošto sam bio najbliže vratima čim je otvorio vrata jedan mladić me je udario nogom. Hteo je da me udari u glavu, ali sam se mahinalno izmakao, tako da me je udario između desnog ramena i leđa. Od udarca sam se izvnuo sa stolice, udario glavom u pod, nakratko izgubio svest, izgubio sam se, jednostavno nisam znao šta me je snašlo u tom trenutku“ kaže Milan.

Kada se pribrao i video da stiže policija, izašao je iz kafića. „Za to vreme mladići su bacali bicikle na nas i pokidali betonsku žardinjeru ispred kafića, gađajući nas komadima betona. Zatim su pobešli u autobus. Došao sam do policije i rekao im da izvedu mladića koji me je

udario, želeo sam da znam zbog čega je to uradio jer nisam nikome ništa napravio, iz čista mira me je udario, na šta policajci uopšte nisu obraćali pažnju, kao da se ništa nije dogodilo. Jedan od policajaca me pitao da li bih mogao da prepoznam napadača. Taj mladić se nalazio u zadnjem delu autobusa i kroz prozor mi se smejao, pokazivao srednji prst i mahao. Policajac je bio leđima okrenut autobusu. Ja sam pokazivao tog mladića, rekao sam policajcu da je to taj što mi se smeje i maše, ali se on uopšte nije hteo okrenuti prema autobusu, rekao mi je da sam pogrešio i da je siguran da je napadač pobeo u drugi autobus“ priča napadnuti mladić. Lukić smatra da je policija, sem što nije sprečila incident, štitila napadače. „Policajci su skrivali počinioca, tražio sam da zaustave autobus, dok se ne utvrdi ko je taj mladić koji me je udario. Međutim, policajci su njih štitili i pustili ih da odu“, dodaje Milan. „U vezi događaja od 2. februara 2013. godine u Borovu, ispred ugostiteljskog objekta u kojem je došlo prvo do verbalnog, a potom i do fizičkog sukoba, u kojem su učestvovalе tri osobe, možemo vas izvestiti da je PU vukovarsko-sremska utvrdila identitete druge dve osobe koje su učestvovalе u događaju, a radi se o dve mlađe punoletne osobe s područja Osijeka. O događaju je sačinjen poseban izveštaj, koji je prosleđen nadležnom državnom tužilaštvu na njihovu dalju nadležnost i postupanje“, izvestila je PU vukovarsko-

sremska u saopštenju objavljenom na službenoj internet stranici 18. februara.

KAD MEDIJI ŠIRE POLUISTINE I LAŽI

„Policija je napravila propust jer je dozvolila da neko mimo te kolone i protokola izađe iz autobusa i napadne mladiće koji su sedeli mirno u svom mestu, pili kafu i gledali utakmicu“, priča borovski ugostitelj Velibor Nedić, vlasnik kafe bara „Armani“. On dodaje da je nakon tog događaja primio najmanje 50 poziva zabrinutih prijatelja i rođaka iz inostranstva. „Deca su zabrinuta i uplašena i ja sam lično uplašen za sebe, svoju imovinu, za čerku koja ide u školu u Vukovar, svi znaju da je ovo lokal njenog oca. Na televiziji se širi lažna propaganda da su momci izašli iz lokala i napali nekoga što nije istina. Jednostavno, osuđujem sve to, obezglavljeni smo i uplašeni“ ističe Nedić. Rekao je i da je ovo prvi incident na međunarodnoj osnovi u njegovom lokal, a da je materijalna šteta, koja nije velika, najmanji problem. „Do sada nije bilo većih incidenata, ovo je prvi put. Dolazile su i dosad organizovane grupe na taj spomenik, da odaju počast žrtvama, dolazili su i u lokal, ali je uvek bila policijska pratnja i dosad nije bilo problema. Ovo je prvi put“, kaže borovski ugostitelj. Ovaj incident osudio je u izjavi za lokalni Radio Borovo i načelnik opštine Borovo Rado Bosić. „Osuđujem ovaj vandalski čin. Smatramo da onaj koji je došao da upali sveću treba da se pokloni žrtvi i vrati svojoj kući, a ne da pravi problem i izaziva nesigurnost. U medijima je predstavljeno da smo mi nekoga napali. Oni su došli s namerom da nas napadnu, naprave nered i da nas osude“, ističe načelnik Bosić koji smatra da je policija napravila propust kod obezbeđenja jer je dozvolila da se autobus zaustavi ispred opštinske zgrade. „Policija je morala sprovesti autobuse do spomenika, gde su ti ljudi trebali zapaliti sveće, pokloniti se žrtvi i vratiti se odakle su došli“ dodaje Bosić. Predsednik Veća srpske nacionalne manjine opštine Borovo Dušan Latas, uz osudu napada na Milana Lukića napominje, da je očigledna potreba da se sigurnost imovine i stanovništva opštine Borovo, prilikom posete spomeniku 12. redarstvenika, reši sistemski jer zatvaranje očiju pred ovim problemom direktno vodi prema još težim događajima.

Milan Lukić

smatra da policija nije spriječila incident te da je štitila napadače

SRPSKA (NE)SLOGA

Incident u Borovu osudili su i Jovan Ajduković, predsjednik Naše stranke sa sedištem u Borovu, predsjednik borovske organizacije Nove srpske stranke i većnik Mladen Mitrović te većnik Partije podunavskih Srba u Opštinskom veću opštine Borovo Zoran Kojić. Uz osudu napada na sina borovskog sveštenika prozivaju i lokalnu SDSS-ovu vlast te saborske zastupnike te stranke zbog, kako navode, pasivnosti, tromosti, inertnosti i ignorisanja ovog incidenta. Međutim, ove tvrdnje demantovao je borovski paroh Čedo Lukić koji se u izjavi za lokalni radio posebno zahvalio SDSS-ovom načelniku Radi Bosiću i predsjedniku te stranke dr. Vojislavu Stanimiroviću, koji su izvestili domaće i strane medije o ovom događaju te potpredsjedniku SDSS-a i saborskom zastupniku dr. Miloradu Pupovcu, koji je tog istog subotnjeg poslepodneva, nakon što je saznao za incident, telefonom iz Ljubljane nazvao porodicu Lukić, ponudivši pomoć u slučaju potrebe lečenja Milana Lukića u Zagrebu. Na ove prozivke reagovalo je saopštenjem za javnost i Predsedništvo SDSS-a „Uz osudu ovog čina, SDSS informiše javnost da smo u dogovoru s porodicom Lukić preduzeli neophodne radnje, kako bi mladić bio zbrinut u bolnici i dobio što kvalitetniju negu. Isključivo našom aktivnošću prema domaćim i međunarodnim medijima sprečili smo da ovaj slučaj ostane zataškani i daleko od očiju javnosti jer je to možda nekima i bila namera“, navodi se, uz ostalo, u saopštenju. Takođe, u saopštenju se dodaje da će ta stranka učiniti sve da se ovakvi slučajevi više ne dešavaju. „Ali, da bi u tome uspeali nije dovoljan samo naš politički i ljudski napor već i napor svih elemenata sistema i promena sveukupne svesti, koja podrazumeva toleranciju prema drugom i drugačijem, a ne mržnju, kako se to osetilo i u slučaju Milana Lukića i njegove porodice“, ističe se u saopštenju iz SDSS-a.

BEZ OSUDE INCIDENTA NA DRŽAVNOM NIVOU

Solidarnost s meštanima Borova, uz poziv da ostanu mirni i dostojanstveni, izrazilo je i Zajedničko veće opština. U saopštenju se ujedno izražava zabrinutost, ne toliko zbog protesta koji su 2. februara organizovali članovi raznih

Rat grafitima u Vukovaru

braniteljskih udruženja, koliko zbog ratne retorike i govora mržnje na samom skupu. „Posebno je zabrinjavajuće da se i predsjednik Republike Ivo Josipović, u svom obraćanju javnosti, nije osvrnuo na reči organizatora protesta Tomislava Josića da su Srbi u Vukovaru ostali samo zato jer ovdje nije bilo „Oluje“, već je težište svoje izjave stavio na to da „ako se ne želi poštovati zakon, da ga onda treba menjati“. Predsednik isto tako nije osudio ni pojavljivanje ljudi u vojnim uniformama, kao ni nastupe i govore pojedinih katoličkih sveštenika, na ovom političkom skupu“, navodi se u saopštenju te srpske institucije i pita da li je moguće da predsednik ostane nem i da ni jednom rečju ne izrazi žaljenje zbog napada demonstiranata na lokal u kome je bilo desetak srpskih mladića, od kojih je jedan zadržan u bolnici.

Smatraju spornim i navode iz policije, da se napad na kafić u Borovu ne može povezati s protestom u Vukovaru, iako je, kako se ističe, svima jasno da su oni koji su autobusima belomanastirskih oznaka došli u Borovo, bili na netom završenom protestu. „Iznenađeni smo mlakim reakcijama države i njenih organa koja je dužna da štiti prava svih njenih građana, za šta se izgleda više ni verbalno ne zalaže. O svemu što se poslednjih meseci dešava po pitanju prava nacionalnih manjina, a posebno prava Srba u Republici Hrvatskoj, Zajedničko veće opština obavestiće Evropsku komisiju u RH kao i visoku predstavnicu Evropske unije Ketrin Ešton“, navodi se u saopštenju koje je potpisao predsednik Zajedničkog veća opština i SDSS-ov saborski zastupnik Dragan Crnogorac.■

Ćirilica i seks

Sada, u vrijeme korizme, svako bi se trebao odreći nečega što mu je milo. Srbi u Vukovaru bi se trebali odreći ćirilice. Možda za njih korizma ne važi, ali tako bi pokazali da kao poslušni žitelji Hrvatske dišu zajedno sa njezinim većinskim stanovništvom, da su spremni na suživot, da skrušeni znaju gdje im je mjesto i da njihova žrtva treba biti veća od regularne korizmene žrtve. Pa ipak su oni agresori, koji su se nakon „Oluje“, a prema posljednjem popisu stanovništva, zadržali u prevelikom broju tamo gdje ne bi smjeli

Piše:
DUNJA
NOVOSEL

U Hrvatskoj Mimo Svijeta započelo je razdoblje korizme, što znači da bi se svatko u tom periodu, kao žrtvenički čin kojim će postati bolji čovjek, trebao odreći nečega što mu je milo. Srbi u Vukovaru bi se tako možda trebali odreći ćirilice. Možda za njih korizma ne važi. Ali tako bi pokazali da kao poslušni žitelji Hrvatske dišu zajedno sa njezinim većinskim stanovništvom, da su spremni na suživot, da skrušeni znaju da njihova žrtva treba biti veća od regularne korizmene žrtve, jer sa sebe trebaju zbaciti mrlju agresora koji se dvadeset i kusur godina nakon rata zadržao, iako prilično krhljavo, na tom svetom i izmučenom tlu kako bi, kad sve rane prividno zarastu, zabio nož u onu jednu koja je još živa. Kako bi posijao ćirilicu tamo gdje ni trava više ne raste. I iako još nigdje nije osvanula nijedna tabla na ćirilici, a kad će ne znamo, ćirilica bruji po čitavoj Hrvatskoj, a ne samo po Vukovaru, i ne smije se podcjenjivati njezina moć, kad je bila

kadra nadglasati čak i popine koji sa oltara neumorno deklamiraju zašto je zdravstveni odgoj u školama poguban za hrvatsku mladež. Usput budi rečeno da su ga već prozvali seksualnim odgojem, pa mi nakon tri-četiri dana nepraćenja ovih poslanica zbog silnog zamora tolikom količinom gluposti nije bilo jasno je li riječ o jednom ili sad već dva sporna predmeta. Popi se očito nisu ranijih godina, zadovoljni činjenicom da je vjeronauk uveden u škole, bavili proučavanjem silabusa prirode i društva za niže razrede osnovne škole, te kasnije biologije, jer da jesu, mora da bi im upalo u oči da se sporno gradivo (zdravstveni u cijelosti, a ne samo seksualni odgoj), pojavljuje u odlomcima udžbenika i iz tih predmeta. Tek kad su ga stručni ljudi sa željom poboljšanja kvalitete obrazovanja (u očima klera grupa nakaznih pervertita) odlučili sistematizirati u zaseban predmet (indoktrinacija nemorala) i predložiti primjerenu nastavnu literaturu (porno časopise), zlatna su žezla složna i strogo zatoptala

po podu i najavila početak svog žestokog protivljenja ovoj pošasti. To pomodarsko ludilo naime prijeti ugroziti temelje najsvetijih institucija Obitelji i Crkve, a koje su do sada, oslanjajući se jedna na drugu, po riječima odanih im pripadnika, uspjele ispravno odgojiti čitave generacije i bez uznemirujućih saznanja o spolnosti! Pa su tako recimo ti primjereno odgojeni, sve što trebaju znati o onim stvarima (a što se svodi na spoznaju da služe isključivo u reproduktivne svrhe nakon sklapanja svetog sakramenta braka) učili na zaručničkom tečaju u župnom uredu. Tamo su im tajne spolnosti prenosili veliki eksperti i ljudi sa bogatim iskustvom. A budući supružnici su se ionako blesavo hihotali da pop ne opazi da su odavno ovladali ovim gradivom. Ali zaručnički tečaj se mora pohađati. Koliko je katolička crkva u Hrvata dosad uspjela katekizmom, duhovnim obnovama i zaručničkim tečajevima zauzdati čudoređe mladih jaganjaca govore podaci o sve većem broju maloljetničkih trudnoća,

porastu broja spolnih bolesti u mladima, neodgovornom spolnom ponašanju i zapravo potpunoj dezinformiranosti o onome u šta se upuštaju, a provjeravaju po raznoraznim portalima i sramežljivo u društvu prijatelja. Još uvijek se, nakon toliko godina, zagrcnem od smijeha kad se sjetim veoma ozbiljnog uvjeravanja jedne svoje kolegice, tad maturantice, koja je tvrdila da možeš umrijeti ako se za vrijeme seksa ne pokriješ poplunom. I kojoj je bilo normalno da joj ciklus traje čitav mjesec, to valda tako mora, sve dok je nismo u panici nagovorili da ode liječniku. Ta je dušu dala za župni ured. Međutim, ovo drugo stvarno nije ni smiješno. I koliko je takvih koji zglajzaju u neku nevolju prije nego dočekaju prosvjetiteljsku misiju župnog ureda!

Osim ovih ekstrema, dovoljno je samo malo osluhnuti razgovore petnaestogodišnjaka u tramvaju ili kafiću koji veoma glasno, misleći valda da se na taj način samopotvrđuju kao zrele jedinice u društvu, nazivaju svoje prijatelje „pederu“, „kurvo“, ili „fufo“, a ovi to primaju ne vrijeđajući se, već štoviše uz širok i pritupav osmijeh kao da su dobili najveća priznanja. Kako su to generacije koje su odgojile Obitelj i Crkva, hvala im lijepo, dovoljno su uradile i krajnje je vrijeme da se prestanu pačati gdje im nije mjesto i da malo utihnu usred svojih mramornih hramova gdje se igraju lažnih asketa, i puste Hrvatsku da bude, kao u svom određenju, sekularna država.

Sad sam zalutala s ćirilice na seks, ali ne treba čuditi obzirom da su na vagi Pravednika to dva jednako teška grozomorna zla i teško da će ijedno prevagnuti. Jasan je stav ovih tradicionalnih generacija koje brane zdravstvenom odgoju da se ukorijeni u hrvatskom školskom sustavu, i po pitanju ćirilice, koja se nikad neće utaboriti na hrvatskim državnim tablama i putokazima (kaže li se smjerokaz?), jer je kao nepoželjna protjerana u opancima uz lelek gusala još prije dvaes't i kusur godina. I kad zatopću žezla duhovnih vođa o mramorne podove, tako će se oglasiti i palice i željezne poluge na kičmama i glavama onih bijednika koji traže svoje pravo na identitet, isto ono koje im omogućava i nalaže zakon, i koje se poštuje u slučaju Mađara i Talijana, na prostorima Hrvatske na kojima ove manjinske zajednice svojim brojem čine potrebni udio u lokalnom sastavu stanovništva.

S druge strane, nejasna mi je i je i ta navala potražnje za ćirilicom od

Koliko je katolička crkva u Hrvata dosad uspjela katekizmom, duhovnim obnovama i zaručničkim tečajevima zauzdati ćudoređe mladih jaganjaca govore podaci o sve većem broju maloljetničkih trudnoća, porastu broja spolnih bolesti u mladima, neodgovornom spolnom ponašanju i zapravo potpunoj dezinformiranosti o ovoj temi

strane srpskog stanovništva, kao da su rezultati nedavnog (Ne nedavnog. Čekali smo ih bogami dugo. Posljednjeg.) popisa stanovništva iščekivani gorljivo, samo da se objelodani podatak koji će Srbima dati zeleno svjetlo da se bore za ravnopravnost, tamo gdje ih ipak toliko ima, a po sudu mnogih, ne bi ih smjelo niti biti. Za vrijeme ranijih popisa stanovništva bilo je općina i naselja gdje je srpsko stanovništvo činilo više od trećine populacije, pa se nitko tu nije borio za pravo na ostvarivanje nacionalnog identiteta niti je nastala hajka. Ova sadašnja pak priča s Vukovarom doima se kao nekakva opsjena, providan trik onih što zastupaju interese Srba u Hrvatskoj, da ispadne kao da se za njih išta čini. I ovi se hvataju za to i lože se na nekakve priče o nacionalnom identitetu i pravu na jednakost, mada većina njih (izuzevši mlade što pohađaju škole gdje slušaju srpski jezik kao nastavni predmet) tu istu ćirilicu već godinama ne koristi i vrlo je sporo čita. Štampana slova još kako tako, ali kod pisane se već hvataju za glavu. A da im kažeš da nešto i napišu, slobodno si im isto tako mogao reći da pišu tamilskim.

I da ne bih bila krivo ovdje shvaćena, ne kažem da im se trebaju (ili ne daj Bože smiju!) njihova ustavna prava uskratiti, a posebice smiješnim smatram uvođenje moratorija, koji će čitavo to pitanje samo bespotrebno prolongirati, što doduše, nije čudno, jer ovdje se problemi ionako ne rješavaju nego samo stavljaju na stand-baj. (Jedino ako odgoda traje koliko i korizma, pa se Srbi prvo odreknu ćirilice, pročiste se od grijeha, a onda budu pomilovani i nagrađeni). Samo smatram da im to nacionalno osvješćivanje (kojeg bi oni ionako trebali biti svjesni, a koje im oni drugi ionako neće nikada zaboraviti) neće donijeti bolji položaj, pravednije postupke pri zapošljavanju, kvalitetniji život ni mirniji suživot, a da su upravo to stvari na kojima bi trebalo poraditi. I da je bitnije ne strepiti za svoje dijete, brata ili sestru kad navečer izlazi u grad, hoće li ga u zasjedi dočekati grupica "onih njihovih" i provocirati, neovisno o tome koji bili naši a koji njihovi, nego kakva li će slova tužno stajati na žutoj tabli na ulazu u jedan izgubljeni grad, nesposobna da pomire ikoga.■

O zakonima, institucijama, građanskim inicijativama,
važnim odlukama i o tome kako je sve počelo

Što trebamo znati o Evropskoj uniji

Pripremio: IGOR PALIJA

Sest godina nakon završetka Drugog svjetskog rata bivši neprijatelji Francuska, Njemačka, Italija i države Beneluksa potpisale su ugovor o osnivanju Europske zajednice za ugljen i čelik (EZUČ). Bila je to klica EU-a. Prvenstveno u Francuskoj, ali i drugim zemljama koje su za vrijeme Drugog svjetskog rata bile pod njemačkom okupacijom prevladavala je skepsa. Mnogim ljudima bilo je nezamislivo da s omraženim ratnim neprijateljem započnu tako duboku i dugoročnu suradnju. Ideja Europske zajednice za ugljen i čelik potječe iz jednog govora tadašnjeg francuskog ministra vanjskih poslova Roberta Schumana. On je 9. svibnja 1950. rekao: "Predlažemo da se čitava njemačko-francuska industrija ugljena i čelika podredi višem upravnom tijelu, organizaciji kojoj mogu pristupiti i druge zemlje Europe. To će biti temelj europske federacije. Zajednicom za ugljen i čelik države potpisnice odrekle su se međusobnog naplaćivanja uvoznih carina te drugih ograničenja robnog prometa u zemljama EZUČ-a. Nadležnost za industriju ugljena i čelika prenesena je na zajednički nadnacionalni izvršni organ ("Visoki ured"). Cilj je bio potaknuti proizvodnju ugljena i čelika kao sirovina za obnovu nakon rata te time povećati životni standard zemalja članica. Zajednica za ugljen i čelik bila je tek početak. Već 1955. godine ministri vanjskih poslova počeli su pregovore o stvaranju Europske ekonomske zajednice koja je osnovana u ožujku 1957. Europska zajednica za ugljen i čelik, Europska ekonomska zajednica te Europska zajednica za atomsku energiju 1. srpnja 1967. spojene su u Europsku zajednicu (EZ). Nakon revolucija u istočnoj Europi i završetka Hladnog rata iz nje je Ugovorom iz Maastrichta 7. veljače 1992. godine nastala Europska unija koja trenutno broji 27 zemalja članica, a 17 zemalja Unije kao zajedničku valutu ima euro.

LISABONSKI UGOVOR

Veći utjecaj Europskog parlamenta, vlastita diplomatska služba i istupanje iz EU-a - sve ovo omogućuje Lisabonski ugovor. Temeljni ugovor Europske unije na snazi je od 2009. godine. Plava zastava s 12 žutih zvijezdica i europska himna iz Beethovenove Devete simfonije doživjele su neuspjeh, jer iako su desetljećima neslužbeno u upotrebi, Lisabonskim ugovorom nisu postale službeni simboli Europske unije. Sve što je podsjećalo na državu, tj. superdržavu, na zahtjev Velike Britanije i Poljske izbačeno je tokom mukotrpnih pregovora o Reformskom ugovoru. EU je načelno ostao onakav kakav je i bio prije Lisabonskog ugovora: zajednica država, ne savezna država. Lisabonski ugovor rezultat je rasprave koja je trajala gotovo osam godina. Europskom parlamentu, čiji se zastupnici biraju izravnim glasanjem, donio je veći utjecaj. Zajedno s Vijećem ministara koje zastupa države članice, europski parlamentarci danas mogu suodlučivati na skoro svim područjima europske politike. Ugovor potpisan 2007. godine u glavnom gradu Portugala važan je prije svega za države kandidatkinje za članstvo u Europskoj uniji. Tim su dokumentom stvoreni uvjeti za pristup balkanskih zemalja Uniji jer je njime omogućeno funkcioniranje EU-a čak i nakon eventualnog proširenja na 30 i više članica.

Godine 2014., pet godina od stupanja Reformskog ugovora na snagu, u Vijeću ministara također će se uvesti novi postupak glasanja. Odluke će se tako donositi prema načelu dvostruke većine: za odluku mora glasati 55 posto zemalja članica koje predstavljaju 65 posto stanovništva EU-a. Ugovor po prvi put propisuje koje instance u Europskoj uniji smiju o čemu odlučivati. Nacionalni parlamenti faktički imaju pravo veta. Lisabonski ugovor omogućava i neku vrstu referenduma i po prvi put daje mogućnost istupa iz Europske unije.

SCHENGENSKI SPORAZUM

Schengenskim sporazumom Evropa je oslobođena graničnih kontrola. Iako su ga mnogi isprva kritizirali, gotovo svi državljani Unije danas su veliki pobornici putovanja bez pasoša. 14. lipnja 1985. Belgija, Njemačka, Francuska, Luksemburg i Nizozemska u luksemburškom gradiću Schengenu potpisale su sporazum koji je predviđao postepeno ukidanje kontrole kretanja ljudi na zajedničkim graničnim prijelazima. Schengenski sporazum na snagu je stupio 26. ožujka 1995., a potrajalo je još pet godina dok su države potpisnice - Belgija, Njemačka, Francuska, Luksemburg, Nizozemska i Portugal ukinule graničnu kontrolu. Amsterdamskim ugovorom, koji je na snagu stupio 1999. godine, Schengenski sporazum integriran je u zakonodavstvo Unije, što je značajno doprinijelo ostvarenju slobodnog kretanja robe i ljudi, jednom od najvažnijih načela zajedničkog unutarnjeg tržišta.

Osim ukidanja graničnih kontrola, u 142 članka sporazuma definirano je usklađivanje viznog režima i politike prema azilantima, zajednička borba protiv trgovine drogom i pojačana kontrola na vanjskim granicama. Stvoren je i Schengenski informacijski sustav (SIS) kojim policijske stanice EU-a u roku nekoliko sekunda mogu razmijeniti podatke o traženim osobama. Nakon nekoliko proširenja, Schengenski sporazum trenutno se primjenjuje u 25 europskih zemalja. Uz 22 članice Europske unije (Belgija, Danska, Njemačka, Estonija, Finska, Francuska, Grčka, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Austrija, Poljska, Portugal, Slovačka, Slovenija, Španjolska, Švedska, Češka, Mađarska), u sporazumu u potpunosti sudjeluju i Island, Norveška i Švicarska. Za Irsku i Ujedinjeno kraljevstvo vrijede posebni propisi. Na Cipru će pitanje ukidanja graničnih kontrola ostati nejasno dokle god se ne razriješi ciparski sukob. Bu-

garska i Rumunjska isto tako još čekaju da uđu pod okrilje Schengenskog sporazuma. Za građane EU-a sloboda kretanja unutar Schengenskog prostora danas je gotovo u potpunosti ostvarena. U iznimnim slučajevima, recimo za održavanja velikih međunarodnih događaja, granične kontrole mogu se privremeno ponovno uvesti. Opća je ocjena da sigurnost nije bila cijena koju su države članice platile za veću slobodu kretanja.

EVROPSKI PARLAMENT

Od 1952. godine Europa ima vlastiti parlament. No njegove zastupnike dugo se vremena nije shvaćalo ozbiljno zbog malog utjecaja u političkom odlučivanju. Lisabonskim ugovorom to se korjenito promijenilo. Reformskim ugovorom iz 2009. godine Europski parlament je, zajedno s Vijećem ministara i predstavnicima vlada, zadužen za donošenje zakona. Zastupnici sada mogu suodlučivati i o golemom poljoprivrednom proračunu Unije. Ipak, Parlament i dalje ne može predlagati zakone. Pravo na to ima samo Europska komisija. Lisabonski ugovor nije donio veća prava samo Europskom parlamentu, čiji se predstavnici izravno biraju od 1979. godine, nego i parlamentima zemalja članica. Oni u roku od osam tjedana na zakone mogu staviti veto te podnositi tužbe Sudu Europske unije. Novi postupak glasanja u Vijeću ministara uvest će se 2014. godine. Tako će umjesto jednoglasnih u pravilu biti dovoljne većinske odluke. Za usvajanje prijedloga bit će potrebna dvostruka većina sačinjena od 55 posto zemalja članica koje objedinjuju 65 posto stanovništva EU-a. Blokiranje odluka bit će teže, no ne i nemoguće. Utjecaj velikih država novim će se sustavom malo povećati. Tijesne odluke su u Vijeću ministara dosad bile rijetke iznimke. Predstavnici država članica nastoje postići konsenzus. Glavnina pregovora ionako se odvija na zajedničkim sastancima odbora, Europske komisije i Parlamenta koji su zatvoreni za javnost. Broj mjesta u Parlamentu još se jednom blago povećao Reformskim ugovorom, i to sa 736 na 750. Ovo je gornja granica, što znači da se, za razliku od dosadašnje prakse, primanjem novih zemalja članica broj europarlamentaraca neće mijenjati. Zbog toga će zemlje sa većim brojem parlamentaraca morati ustupiti neka od svojih mjesta u Evropskom parlamentu zastupnicima iz novih zemalja članica poput Hrvatske.

Lisabonski ugovor je donio veći utjecaj Evropskog parlamenta, vlastitu diplomatsku službu i mogućnost istupanja iz EU-a

GRAĐANSKE INICIJATIVE

Želite li u Europi nešto promijeniti građanskom inicijativom, potrebni su vam istomišljenici s pravom glasa iz još barem šest država Europske unije. S njima zatim osnujete građanski odbor koji registrirate u Europskoj komisiji. Jer, na europskoj razini jedino Komisija ima pravo podnošenja prijedloga zakona o kojima potom odlučuju Europski parlament i Europsko vijeće. Prije podnošenja zahtjeva, preporučljivo je ipak proučiti zakon. Građanskom inicijativom moguće je utjecati samo ondje gdje je Bruxelles i nadležan. U nekim slučajevima stvari su jasne: za pitanja carinske unije i vanjske trgovine nadležna je Europska unija; o pitanjima školstva, s druge strane, odlučuju države članice. Pitanja nadležnosti katkad su iznimno složena – zabrana pušenja se, primjerice, regulira na razini pojedinih država, a promidžba duhanskih proizvoda zabranjena je u svim članicama Unije. Ako vas, pak, ne muče zakoni nego se samo želite požaliti na nešto, postoji i peticija te žalbe koje se mogu podnijeti pučkom pravobranitelju. Dakle, opišete predmet i ciljeve svoje inicijative te navedete koje odredbe iz Unijinih ugovora smatrate relevantnima po tom pitanju. Sljedeća stvar koju morate učiniti jest navesti financijske izvove – u svakom slučaju sponzore koji će vašu inicijativu novčano podupirati iznosom većim od 500 eura godišnje. Ipak je potrebno prikupiti milijun potpisa, uključujući adrese. Da biste ovo ostvarili, morate angažirati 1000 osoba, a svaka od njih u godini dana u vašu stvar treba uvjeriti 1000 ljudi, dakle oko troje dnevno.

To je mnogo ljudi, iziskuje mnogo vremena, a time i mnogo novaca. Ispunite li sve uvjete, Europska komisija će registrirati vašu inicijativu. Sada možete početi prikupljati potpise onih koji vas podržavaju, uključujući njihova imena, adrese, datume rođenja i državljanstvo. To možete učiniti na papiru ili putem interneta. U oba slučaja mora biti zajamčeno da će se ti podaci upotrebljavati samo za tu svrhu te da će nakon toga biti uništeni. Ako ste spretni s tehnologijom, potpise za vašu inicijativu možete prikupljati i na internetu. Europska komisija za to će vam na raspolaganje dati svoj softver. No, isto tako možete koristiti vlastitu aplikaciju za prikupljanje potpisa putem mreže koja mora biti usklađena sa sigurnosnim propisima za zaštitu osobnih podataka. Odgovarajući potvrdu možete dobiti od nadležne službe u vašoj zemlji. Ne morate imati potpisnike u svim državama članicama: milijun potpisa koji su vam potrebni moraju potjecati iz najmanje sedam različitih država Unije. Pritom je za svaku zemlju propisan minimalan broj potpisnika, ovisno o broju stanovnika. Recimo, u Njemačkoj ih morate prikupiti najmanje 74 000, a u Malti, s druge strane, samo 4 500. Potpise koje prikupite zatim moraju ovjeriti nadležne institucije dotične zemlje. Kada ste sve to učinili, Europska komisija odlučuje o tome hoće li prihvatiti vašu inicijativu. Prihvati li je, pokreće se klasičan zakonodavni postupak: Komisija inicijativu šalje Europskom parlamentu i Europskom vijeću. Ako je prihvate i ove dvije institucije, u roku od dvije godine vaša europska građanska inicijativa mogla bi zaista postati zakon. ■

Loš i neobjektivan članak o SABA RH

Gospodine uredniče,

U vašem mjesečniku „Identitet“ br. 172 od 20. decembra 2012. objavljen je članak Nine Kopača pod naslovom „Domobranska priredba za partizanski korpus“. U tome članku gospodin Kopač potpuno negativno, subjektivistički pristrano prikazuje svečanu akademiju koja je održana 24. novembra 2012. god. u Domu Hrvatske vojske u organizaciji SABA Republike Hrvatske u povodu i u čast 70. godišnjice osnivanja Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske, u čijem su održavanju sudjelovali i članovi ove Sekcije. On u tom članku ispisuje nekoliko potpuno proizvoljnih konstatacija i netočnih tvrdnji, zbog čega osjećamo potrebu i obvezu da na njega reagiramo u interesu istinitog informiranja čitalaca vašeg Identiteta i šire hrvatske javnosti i zaštite istine o toj akademiji i o povijesti Prvog korpusa NOV i PO Hrvatske, u čiju je čast ta akademija održana. Temeljem Zakona o javnom informiranju molimo vas, stoga, da u cijelosti objavite ovaj naš tekst u narednom broju vašeg Identiteta, približno na istom mjestu i prostoru, radi smanjenja štete koja je nanesena člankom gospodina Kopača i radi objektivnijeg informiranja korisnika ovog vašeg glasila.

Prvo, gospodin Kopač već samim naslovom članka paušalno negativno kvalificira i etiketira akademiju uvredljivim izrazom – „domobranska priredba za partizanski korpus“. U daljnjem tekstu on tu akademiju u jednoj rečenici naziva „sramotna priredba“. To je zaista provokacija i uvreda, kako za organizatore i izvođače programa akademije, među kojima je najveći dio volonterskim radom uložio mnogo truda i upornosti da se ona dogodi, tako i za sve ostale sudionike na Akademiji (njih oko 500), među kojima je bio najveći dio izravnih učesnika u antifašističkoj NOB, pa i jedan od još živih narodnih heroja, Milutin Baltić. Oni su se listom pozitivno izražavali o toj našoj svečanosti, sasvim suprotno od Kopačeve (dis)kvalifikacije. U njegovom članku nema ni riječi o samom Korpusu, u čiju čast je akademija održana (kao, nažalost i na sramotu, ni u većini ostalih novina i medija u Hrvatskoj), a to je bila prilika da se o toj, vjerojatno, najvećoj antihitlerovskoj vojnoj formaciji u okupiranoj Europi 1942. god. pobliže informira hrvatskoj javnost. Nema ni riječi o sudionicima, divizijama i herojima tog korpusa, o njegovom značaju i doprinosu u antifašističkoj NOB Hrvatske i Jugoslavije, o narodu iz kojeg je stasao i koji mu je osiguravao svu logistiku, o ustaničkim i drugim krajevima u kojima je vojevao itd., niti je išta napisano o dvije dobre izložbe fotografija iz perioda NOB i povijesti Korpusa. Pa, što je onda bio cilj i svrha tog članka? Da li afirmiranje hrvatskih i jugoslavenskih partizana i njihove NOB i NOV, te i onih subjekata u hrvatskom društvu, koji tome doprinose, ili nešto drugo? To, možda zna samo njegov autor, gospodin Kopač.

Drugo, najveća je štetnost i promašaj tog članka što u njemu gospodin Kopač na nekoliko mjesta pretenzozno i kategorično tvrdi povijesnu neistinu da nije postojala NOV Hrvatske, pa s toga ni Prvi Korpus NOV Hrvatske. To je nonsens i nevjerovatna revizija povijesti NOB Hrvatske i Jugoslavije. Ako nije postojala NOV Hrvatske, čemu onda Glavni štab NOV i PO Hrvatske, a svi znamo i priznamo da je on postojao.

On, na primjer, piše da su ga u razgovoru borci NOR i povjesničari uvjerili „da se od 1941. do 1945. u Hrvatskoj i ostalim republikama bivše Jugoslavije protiv fašizma borila NOV Jugoslavije i na tlu Hrvatske nije postojao Prvi korpus NOV Hrvatske“. Nadalje iznosi: „...u vrijeme NOB u Hrvatskoj je postojao Prvi hrvatski korpus NOV Jugoslavije, a Prvi korpus NOV Hrvatske nečija je izmišljotina i pusta želja“. S tim u vezi on ističe da je „prelistao sve moguće knjige i enciklopedije i nigdje nisam pronašao NOV Hrvatske. Jedina vojska koja se naziva „Hrvatska vojska“ bili su domobrani i ustaše.

U nijednom od ovih navoda on ne piše istinu. Da je prelistavao „sve moguće knjige i enciklopedije“ onda bi neizbježno naišao, između ostalog, i na podebelu knjigu od 953 stranice sa velikim naslovom „Prvi korpus NOV Hrvatske“, u izdanju Historijskog arhiva u Karlovcu 1987. god. To je zbornik radova – referata i diskusija sa Naučnog skupa, održanog u Karlovcu od 19. do 21. novembra 1986. god. U njemu je gen – pukovnik Miloš Šumonja, jedan od komandanata Prvog, odnosno Četvrtog korpusa NOV, u svojstvu predsjednika „Odbora za

obilježavanje i proslavu 45. godišnjice osnivanja Prvog korpusa NOV Hrvatske“, pri otvaranju tog naučnog skupa u prvoj rečenici rekao: „Dozvolite mi da u ime Odbora za obilježavanje i proslavu 45. godišnjice Prvog korpusa NOV Hrvatske, kasnije Četvrtog korpusa NOV Jugoslavije, otvorim naučni skup...“.

Eto, toliko o tome što je čija izmišljotina.

Njega, vjerojatno, (kao, možda, i neke druge) zbunjuju i o ovom pitanju dovode u zabludu provedene promjene u nazivu ovog izuzetog partizanskog korpusa Narodnooslobodilačke vojske Hrvatske i Jugoslavije. Stoga iznosimo ukratko povijesne činjenice o promjenama njegova naziva.

1. Prema rješenju Vrhovnog štaba NOV i PO Jugoslavije i Naredbi br. 95 Komandanta NOV i PO Jugoslavije od 22. novembra 1942. god. „formirane su na području Glavnog štaba Hrvatske tri divizije NOV i ... formira se Prvi hrvatski korpus Narodno oslobodilačke vojske“. (Zbornik dokumenata NOR Jugoslavije, rom II, knjiga 1, strana 200).,
2. Prema Naredbi Glavnog štaba NOV i PO Hrvatske od 1.12.1942. god. Prvi hrvatski korpus NOV dobio je naziv „Prvi korpus NOV Hrvatske“. (Zbornik dokumenata Glavnog štaba Hrvatske 1942. god., knjiga 2, strana 514) i
3. Naredbom Vrhovnog komandanta NOV i PO Jugoslavije, Josipa Broza Tita, od 05.12.1943. god. Prvi korpus NOV Hrvatske preimenovan je u Četvrti korpus NOV Jugoslavije i pod tim nazivom ostaje do prestanka postojanja 15.05.1945. god. (Hronologija oslobodilačke borbe naroda Jugoslavije 1941. – 1945., str. 5,6 i 7, izd. Vojnoistorijski institut JNA, Bgd. 1964.g.)

Ovo su povijesne činjenice o nazivima ovog jednog te istog korpusa NOV, koje potpuno poništavaju tvrdnje gospodina Kopača i pokazuju da se o ovom pitanju povijesnim izmišljotinama bavio on, a ne rukovodstvo SABA RH.

Treće, gospodin Kopač u ovome članku, u okviru kritiziranja svečane akademije, na više mjesta paušalno, s neke umišljene visine, uvredljivim atributima poziva i optužuje „rukovodstvo SABA RH“ za taj navodni promašaj u održavanju spomenute akademije, nazivajući ga „sramotnim rukovodstvom“, „jadno rukovodstvo“, „nedoraslo vremenu, mjestu i organizaciji na čijem je čelu“, dodajući uz to: „možda bi netko od njih i htio da im se pridruže i bivši ustaše!“, što je krajnje neumjesno i uvredljivo. Pri tome se iz teksta ne razaznaje što se pod tim izrazom „rukovodstvo SABA“ podrazumijeva – da li Predsjedništvo SABA RH, Izvršni odbor Predsjedništva ili samo funkcionari Predsjedništva, među kojima je i nekoliko časnih učesnika NOB-a. Iako mi nismo pozvani niti želimo istupati u ime rukovodećih organa SABA RH, ipak u ovom slučaju smatramo da je umjesno i korisno ukazati na sljedeće: bez obzira na to što gospodin Kopač podrazumijeva pod izrazom „rukovodstvo SABA RH“ on može o pojedinim članovima tog rukovodstva (kao i drugih civilnih udruga i organizacija) imati i javno iznositi svoje kritičko pa i negativno mišljenje, kao i o nekim postupcima i odlukama tog rukovodstva, ali je neumjesno, nedolično i nekorektno takve ocijene generalizirati te tako grubim i kategoričnim negativnim atributima sa strane (iz zavjetrineo pravu na slobodu govora) kvalificirati cijelo rukovodstvo bilo koje civilne udruge ili organizacije, pa i SABA RH, jer se time povređuje cijela ta udruga ili organizacija. Pogotovo je to neumjesno i nekorektno u odnosu na onu udruhu ili organizaciju do koje mu je tobože stalo, a u njoj se nimalo ne angažira, nego iza ugla sačekuje njenu neku eventualnu pogrešku da je prozove, opanjka i oblati. Sve je to, po našem mišljenju, protivno pravilima i ispod je minimalnog nivoa osobne novinarske i publicističke etike.

Na kraju, gospodine uredniče, izražavamo iskreno žaljenje i protest što se tako loš i neobjektivan članak o nama iz SABA RH, te o jednoj važnoj temi iz povijesti NOB-a i partizanske NOV Hrvatske i Jugoslavije našao na stranicama vaše cijenjene publikacije *Identitet*, koju dobrim dijelom čitaju i članovi naše Sekcije i SABA RH i u kome je dosada objavljeno nekoliko vrlo kvalitetnih tekstova sa temom iz povijesti antifašističke NOB i partizanske NOV. Nadamo se i želimo da se tako nešto ubuduće neće dogoditi i da će se i nadalje u *Identitetu*, još više, kvalitetnije i vjerodostojnije pisati o veličini naše antifašističke NOB i partizanske NOV Hrvatske i Jugoslavije.

U ime Sekcije I. Korpusa NOVH, odnosno IV. Udarnog korpusa NOVJ pri SABA RH ovaj tekst potpisuju: Adam Dupalo, predsjednik Sekcije; Nikola Uzelac, potpredsjednik Sekcije; Branko Božić, tajnik Sekcije i Mirko Mečava, član IO Sekcije

U Zagrebu je umro jedan od najvećih naših glumaca **Đuro Utješanović**. Omiljeni glumac narodskih likova, najčešće žandara, ustaša i drugih negativaca, napustio nas je u 73. godini od posljedica moždanog udara

ZBOGOM OMILJENOM TETKU

Pripremio: Igor Palija

Točni podaci o rođenju Đure Utješanovića ne postoje. Zasigurno je samo da je rođen u Bosni i Hercegovini "između dva sela, u jednoj šumi" negdje u okolini Sanskog mosta. Dokumenti nisu usuglašeni kada kazuju o godini rođenja, u nekima stoji da je rođen 1938., ponegdje piše 1940., dok u drugima stoji 1941. godina. Đuro Utješanović stoga se odlučio za 1940. kao godinu

svog rođenja jer mu je, kako sam kaže, najlakše pamtljiva. Prve godine budućeg popularnog hrvatskog glumca bile su teške jer ratni vihor poharao je Europu što se odrazilo i na njegovu obitelj. Njegov otac Drago 1943. gine u njemačkom napadu na partizansku podzemnu bolnicu. Majka Dragica, iako u drugom stanju, s malim Đurom bježi u Vojvodinu do rumunjske granice. Rat se bližio kraju i činilo se da je tragediji kraj, ali 1945.

Đurinu majku ubijaju pljačkaši. Majka je sahranjena na mjesnom groblju u Kikindi, a za njom je ostalo dvoje malodobne djece. Savez boraca, koji se tada brinuo za djecu bez roditelja, odlučuje braću poslati u novosadsko prihvatilište za ratnu siročad. No, zloj sudbi ni tu nije kraj jer Đuri ubrzo diagnosticiraju tuberkulozu pa od tada boravi u raznim lječilištima (Novi Kneževac, Krušedol, Subotica, Temerin, Stari Bečej).

NESUĐENI ŠUMAR

Nakon završetka osnovne škole ratnu je siročad postrojio mjesni dužnosnik u Kikindi i brzopotezno odlučio da će visoki i zgodni ići u gimnaziju, a one osrednjeg rasta odredio je za pohađanje građevinske škole. Istovremeno one koji nisu zadovoljavali niti jedna od prethodna dva kriterija odlučio je poslati u šumarsku školu u Split. I tako je Utješanović 1956. stigao u Split i pohađao šumarsku školu zajedno s još jednim budućim velikim hrvatskim glumcem Ivicom Vidovićem. U učenju Đuro je bio uzoran učenik, ali njegovu vladanje bilo je sasvim oprečno njegovim ocjenama. Tvrdi da se na satovima dosađivao te je znao usred sata neopaženo iskočiti kroz prozor, okupati se u moru i vratiti se na svoje mjesto u učionici. Kada je jednom prilikom profesorica opazila Đuro kako sjedi sav moker zapitala ga je zašto je moker na što je on odgovorio: "To su živci". Njegovu će pažnju u srednjoj školi zaokupiti gluma, a interes za glumom u njemu će probuditi profesorica hrvatskog jezika vodeći razred u pionirsko kazalište Titovi mornari. Po završetku srednjoškolskog školovanja vraća se u Kikindu i opet doživljava istu scenu - postrojen stoji ispred istog onog mjesnog činovnika koji ga je poslao u šumarsku školu. No, ovaj puta odlučuje se tko će pohađati koji fakultet. Đuro je izrazio želju da studira glumu, ali mu nije udovoljeno i poslan na studij šumarstva u Sarajevo. Šumarski fakultet nikako mu nije bio po volji i nakon dvije godine studija odlučio je pobjeći iz Sarajeva. Skrasio se u Zagrebu 1962. kod jednog rođaka od kojeg je zatražio da ga odveze pred Akademiju. Nisu se razumjeli jer rođak ga odveo na Črnomerec pred Vojnu akademiju. Ali Đuro nije odustajao i namjeri da postane glumac. Na koncu je uspio u svome naumu - upisao se na glumačku akademiju položivši prijemni ispit u prvom pokušaju. Kako je bio uzoran student nagrađen je apsolventskim putovanjem u Sjedinjene Države gdje je upoznao Jacka Lemmona.

MAJSTOR IMPROVIZACIJE

Poslije stjecanja diplome deset je godina radio u kazalištu Gavella, a potom je odlučio odmaknuti se od kazališnih dasaka. Često je igrao u filmovima i to najviše tada nepopularne uloge žandara i ustaša. O tome s velikom dozom humora svjedoče njegove riječi: "U 'Nepokorenog grada' potukao sam jedno jutro dva kamiona

Pored glumačkog dara Đuro Utješanović bio je i majstor improvizacije o čemu na snimanju serije 'Nepokoreni grad' govori i snimanje scene vješanja sa Zvonkom Lepetićem i Milanom Štrljićem: "Krenuli ja i Lepeta vješat' Štrljića. Dere se on, i dere, i dere, kad iziđe neka baba, koja nije znala da mi snimamo i pita: 'A zakaj vješate dečeca?' Proderem se ja na nju: 'Bježi baba, i tebe ćemo objesiti!' Žena je premrla, mislila je da je opet počeo rat, a redatelju Edi Galiću toliko se dopala ta scena da ju je ostavio u filmu."

skojevaca. jednog sam 'strijeljao' pet-šest puta, a kada sam čuo da dečko radi preko student-servisa i da mu se plaća po metku, ubio sam ga još nekoliko puta". Pored glumačkog dara Utješanović je i majstor improvizacije o čemu na snimanju serije 'Nepokoreni grad' govori i snimanje scene vješanja

sa Zvonkom Lepetićem i Milanom Štrljićem: "Krenuli ja i Lepeta vješat' Štrljića. Dere se on, i dere, i dere, kad iziđe neka baba, koja nije znala da mi snimamo i pita: 'A zakaj vješate dečeca?' Proderem se ja na nju: 'Bježi baba, i tebe ćemo objesiti!' Žena je premrla, mislila je da je opet počeo rat, a redatelju Edi Galiću toliko se dopala ta scena da ju je ostavio u filmu." Struka će reći da je najveći trag ostavio na Dubrovačkim ljetnim igrama gdje je bez prekida nastupao gotovo tri desetljeća. Uglavnom su to bile male, ali dojmrljive uloge poput one u Kafeteriji, gdje u tri sata izriče tek dvije riječi: "kahvu" i "ja" i biva ispraćen pljeskom. U novije vrijeme ostati će upamćen po ulozi tetka u Večernjoj školi gdje je pokazao talent improvizacije. Uvijek duhovit i otvoren nikoga nije štedio pa je svojim duhovitostima ubadao sve i svakog. Tako je jednom prilikom nakon predstave s Histronima, hrvatski predsjednik Franjo Tuđman čestitao Đuri naglasivši da su mu se najviše svidjeli razbojnici. Na što je Đuro odgovorio: "I vi se, gospodine Predsjedniče, najviše sviđate razbojnicima." Vođa glumačke skupine Histrona Zlatko Vitez tom se prilikom dobrono morao potruditi da razriješi neugodnu situaciju. Uz glumačke vode okušao se i u politici 2003. kada je bio prvi na izbornoj listi Socijalističke radničke partije u VI. izbornoj jedinici za Hrvatski sabor. Zapažene je uloge ostvario u filmovima: *Hajdučka vremena* (1977.), *Vlakom prema jugu* (1981.), *Krhotine* (1991.), *Kad mrtvi zapjevaju* (1998.). Popularnost je stekao i u zabavnoj emisiji Hrvatske televizije *Jel' me netko tražio*, a sa sinom Dragom često nastupa u kazališnim predstavama diljem Hrvatske (*Ja predsjednik, Nudimo posao*). Na kraju vrijedi spomenuti i humanu gestu Utješanovića za vrijeme Domovinskog rata kada je dnevno kupovao 17 kilograma kruha kako bi nahranio 17 prognanika koje je smjestio pod svoj krov. Skrbio je i za četvero dubrovačke djece, a najmlađem je bilo osam mjeseci. ■

NAJSKUPLJI SVJETSKI GRADOVI

Donosimo listu najskupljih svjetskih gradova u 2012. temeljenu na indeksu troškova života. Na desetom mjestu je Ženeva s indeksom troškova života 124. Na devetom mjestu je Caracas u Venezueli kao jedan od najvećih gradova Južne Amerike s indeksom troškova života 126. Kao osmi najskuplji grad na svijetu slijedi Pariz, zatim švicarski Zu-

rich na sedmom, te grad-država Singapur na šestom mjestu. Australski Melburn drži peto mjesto, a njegov zemljak Sidney je na trećem mjestu. Između njih se smjestilo norveško Oslo na četvrtom mjestu. Dva najskuplja grada na svijetu za život pripadaju Japanu. Druga Osaka ima indeks troškova života 146, dok listu najskupljih gradova na svijetu predvodi Tokio sa indeksom troškova života 152.■

IRAN POSLAO MAJMUNA U SVEMIR

Iran je uspešno lansirao živog majmuna u svemir i vratio ga na zemlju, čime je dokazao napredak u razvoju svemirskog programa. Majmun je poslan u svemir Kavoshgar raketom. Ona je dostigla visinu od 120 kilometara i svoj "teret vratila netaknutim". Iran je još 2011. najavio plan da pošalje majmuna u svemir, ali je

prvi pokušaj prošao neslavno. Zapadne zemlje brinu da se balistička tehnologija dugog dometa koja se koristila za slanje iranskog satelita u orbitu, može koristiti za lansiranje atomskih bojnih glava, pogotovo na Izrael. Teheran negira takve navode i tvrdi da njihov rad na nuklearnom gorivu nema nikakve veze sa naoružanjem.■

NAJBOLJI NOGOMETAŠI ITALIJE

Igrač sredine terena torinskog Juventusa Andrea Pirlo proglašen je za najboljeg igrača Italije u 2012. godini u izboru Udruženja profesionalnih nogometaša Italije. Za najboljeg trenera proglašen je Antonio Conte, dok je Juventus najbolji tim. Nagradu "Otkriće godine" podijelili su Stefan El Šaravi iz Milana i Luis Muriel iz Udinezea. Za najboljeg sudca proglašen je Nikola Ricoli, dok je nagradu za životno djelo

dobio nekadašnji napadač Milana Filippo Inzaghi. U izboru je učestvovalo više od 600 igrača, trenera, sudaca i sportskih novinara u Italiji. Najbolji tim u Italiji u 2012. godini čine golman Đanluidi Bufon (Juventus), obrana: Kristijan Mađo (Napoli), Tijago Silva (Milan/PSŽ), Andrea Barzalji (Juventus), Federiko Balcareti (Roma), napad: Zlatan Ibrahimović (Milan/PSŽ), Edinson Kavani (Napoli), Antonio Di Natale (Udineze).■

REKORDNA PRODAJA TOYOTE

Japanski proizvođači automobila Toyota i Nissan izvijestili su o rekordnoj prodaji u 2012. godini zahvaljujući oporavku potražnje, pri čemu je Toyota ponovo od General Motorsa preuzela titulu najvećeg proizvođača automobila u svijetu. Toyota je objavila da je prošle godine prodala 9,75 milijuna vozila, što je 22,6 posto više nego u istom razdoblju prethodne godine. Nissan je prodaju povećao za 5,8 posto, na 4,94 milijuna vozila. Honda, treći po veličini japanski proizvođač automobila, prodao je 3,82 milijuna vozila, u odnosu na 3,09 mili-

juna prodanih godinu ranije, okoristivši se snažnom potražnjom iz Amerike i Azije. Najnoviji podaci potvrdili su da je Toyota ponovno osvojila vodeću poziciju u svijetu po broju prodanih automobila koju joj je 2011. preteo američki GM nakon što je tsunami naštetio njezinoj prodaji i proizvodnji. Snažna azijska prodaja i oporavak u Sjevernoj Americi pomogli su poduprijeti prodaju tri japanske kompanije, neutraliziravši slabu potražnju iz Evrope i posljedice diplomatskog spora Tokija i Pekinga zbog kojeg su kineski potrošači u drugom dijelu godine bojkotirali japansku robu. ■

MARATONAC U 101. GODINI

Indijac Fauda Sing, najstariji maratonac na svijetu, istrčao je u Hong Kongu svoju posljednju trku – u 101. godini. Sing je desetokilometarsku stazu pretrčao za jedan sat, 32 minuta i 28 sekundi. Sing ima nadimak „torpedo s turbanom” a obećao je da će poslije trke u Hong Kongu objesiti tenisice o klin – baš pred

svoj 102. rođendan. Sing je 2011. u Torontu postao najstariji čovjek na svijetu koji je istrčao punu maratonsku stazu od 42 kilometra i tada je imao 100 godina. Trčanje maratona došlo je Singu kao terapija protiv depresije nakon gubitka supruge i sina. Prvi maraton je istrčao 2000. u Londonu, kada je imao 89 godina. Poslije je istrčao još osam. ■

ZABRANA PORNOGRAFIJE NA ISLANDU

Vlada Islanda priprema zabranu pornografije u štampi i preko interneta da bi zaštitila djecu od nasilnih seksualnih sadržaja, što je naišlo na burno negodovanje u zemlji. Protivnici prijedloga smatraju da će ovim činom vlada uvesti cenzuru interneta, ohrabriti autoritarne režime te potkopati ugled Islanda kao skandinavskog uporišta slobode

govora. Također smatraju da ovakva zabrana otvara niz pitanja o ljudskim pravima, pristupu informacijama i slobodi izražavanja. Vlada još uvijek razmatra načine provođenja zabrane. Jedna je mogućnost da se islandskim kreditnim karticama onemogući kupovanje pornografije, ili druga, još kontroverznija, da se uvede nacionalni internet-filter ili spisak internet adresa koje će biti blokirane. ■

KRIZA U MALIJU

Jednogodišnji razvoj krize u Maliju dosegnuo je svoj krešendo francuskom vojnom intervencijom u januaru. Spektakularni napad zrakoplovstvom, lakim mobilnim kolonama i specijalnim snagama je postigao svoj cilj. Naoružane grupacije ekstremnih islamista spriječene su u pokušaju da preuzmu vlast nad većinom zemlje, a odmah potom im je oduzet i sjever Malija koji su do tada kontrolirale. No sada kada je to ostvareno postavlja se pitanje što dalje. Naime, dubinski problemi koje ta zemlja i regija kojoj pripada imaju praktično garantiraju da će se kriza u ovom ili onom obliku nastaviti

Piše:
GORAN
MRDAKOVIĆ

Mali je podсахarska zemlja velike površine (dvaput veća od Francuske), prostranih pustinskih i polu pustinskih ravnica i relativno rijetke naseljenosti. Ekonomski se bazira na poljoprivredi, pogotovo pamuku, a u zadnjih deset godina znatnije se eksploatira i zlato. Usprkos tome, više od polovice populacije živi ispod svjetske granice siromaštva. Velika većina od ukupno 15 milijuna stanovnika nalazi se na jugozapadu zemlje, gdje je i glavnina obradivih površina, vode i rudnog bogatstva. Pustinski sjeveroistok naseljen je uglavnom Tuarezi, koji čine oko 10 posto ukupnog stanovništva države. Oni su nomadski narod Sahare bez vlastite domovine koji obitava u nepristupačnim pješčanim prostranstvima Alžira, Malija, Nigera i Libije. Nastojanje tih država da podvrgnu kontroli nepokorne nomade i njihov ustrajan otpor traju već desetljećima. U Maliju, Tuaregi i većinu ostalog stanovništva

spaja islam, ali ih dijeli etnička pripadnost i donekle boja kože. Podjela je potencirana poviješću lošeg odnosa centralnih vlasti prema toj manjini.

U siječnju 2012. izbila je nova tuareška pobuna sa starim ciljem, osnivanjem vlastite države. Predvodio ju je dugo postojeći Nacionalni pokret za oslobođenje Azavada (franc. MNLA). No ovaj put imali su i saveznike. Militantni islamisti prisutni su na sjeverozapadu Afrike još od alžirskog građanskog rata tokom devedesetih, a u zadnjih deset godina njihovo djelovanje je u porastu. U malijski sukob su ušle skupine Al Qaida u Magrebu (AQIM) i Pokret za jedinstvo i džihad u Zapadnoj Africi (MOJWA). Radi se o pretežno stranim borcima koji nemaju puno zajedničkog sa lokalnim stanovnicima. Od Tuarega je formiran pokret Askar Dine, svojevrsan islamistički pandan MNLA-i. Pobuna je postigla iznenađujući uspjeh. Nekoliko tisuća boraca sa lakim oružjem i terenskim vozilima bilo je dovoljno da do travnja ovladaju rijetko

naseljenom sjevernom polovicom zemlje.

Organiziranost i obučanost stranih islamista znatno je doprinijela takvom ishodu, kao i oružje koje su sa sobom iz Libije donijeli Tuarezi koji su nakon pada Gadafiga ostali bez vojne službe. Još više je to rezultat bijednog stanja u vojsci Malija, koja je usprkos višegodišnjoj američkoj pomoći bila i ostala loše vođena, obučena i naoružana. Otprilike jedino što su oni uspjeli napraviti je konfuzan i amaterski izveden puč u kojem se vojska podijelila i gotovo međusobno zaratila, a reputacija Malija kao relativno demokratske i funkcionalne države je ozbiljno narušena. No i sa druge strane došlo je do međusobnih obračuna. MNLA je kasno shvatila da je zajahala tigra. Islamisti su se pokazali prejaki da bi ih se moglo kontrolirati. Kako su gradovi i mjesta padali jedan za drugim, tako su oni preuzimali kontrolu nad njima. Mnogi borci svrstali su se uz njih, pogotovo pokret Askar Dine, zbog oružja i novca koje bi

potom dobivali. Došlo je i do oružanih sukoba u kojima je MNLA izvukla deblji kraj i do srpnja je uglavnom izbačena iz naseljenih mjesta. Na području pod vlašću islamskih militantata uvedena su pravila usporediva sa vladavinom Talibana u Afganistanu. Takva interpretacija islama bila je potpuno strana velikoj većini domaćeg stanovništva, bez obzira na njegovu etničku pripadnost.

OPERACIJA SERVAL

Susjedne zemlje zabrinule su se takvim razvojem situacije. Siromašni Mali, pogotovo njegova sjeverna pustinjska polovica, nikome nije značajan sam po sebi. No smješten je u središtu sjeverozapadne Afrike. Granice koje ima sa susjedima su dobrim dijelom duge, nepristupačne i teško podložne kontroli. Bio bi idealna baza za djelovanje militantata u regiji, a okolne zemlje zbog svojih unutarnjih slabosti primamljiva meta za takvu vrstu napada. Velike sile također su obratile pažnju. Niger koji je na istoku Malija opskrbljuje francuske nuklearne elektrane sa tri četvrtine potrebnog urana. Alžir na sjeveru je zbog izvoza zemnog plina bitan za energetiku čitave Europske Unije, i neugodno je blizu Europi ukoliko bi ponovo kliznuo u konflikt kao u devedesetima. Amerika je već godinama angažirana u tihom ratu protiv islamista diljem Afrike. Čini se da je i Kina, sve veći ulagač u taj kontinent, procijenila da bi nešto trebalo poduzeti. Tokom prošle godine skovan je međunarodni plan za Mali oko kojega je postignut neuobičajen konsenzus u UN-u, kao i u Afričkoj Uniji. Zemlje Zapadnoafričke ekonomske zajednice(ECOWAS) trebale su osigurati vojnike, a zapadne sile obuku i logistiku. Te snage bi nakon nekoliko mjeseci pripreme ušle u Mali i pomogle njegovoj vojsci da ponovo zauzme sjever. No protivnik je udario prvi. Islamski militanti krenuli su u napad na južni dio zemlje. Brzi uspjesi koje su pritom postigli uvjerili su Francuze da je za stabilizaciju situacije potrebna direktna vojna intervencija, koja je već isplanirana kao rezervna opcija.

Operacija Serval je na impresivan način svladala goleme udaljenosti između Malija i francuskih baza u regiji i samoj Francuskoj kako bi brzo i koordinirano koncentrirala trupe i krenula u napad. Do kraja akcije na terenu je okupljeno 4000 francuskih vojnika sa

Slabosti Malija zapravo su slabosti čitave Zapadne Afrike - granice država su umjetno zacrtane, a njihovo šaroliko stanovništvo često je u međusobnom etničkom, plemenskom ili vjerskom sukobu

TUAREZI - nomadski narod Sahare bez vlastite domovine obitava u nepristupačnim pješčanim prostranstvima Alžira, Malija, Nigera i Libije

Islamski militanti krenuli su u napad na južni dio zemlje. Brzi uspjesi koje su pritom postigli uvjerili su Francuze da je za stabilizaciju situacije potrebna direktna vojna intervencija

podrškom lakog oklopa, helikoptera i zrakoplovstva. Militanti iz AQIM-a i MOJWA-e su razumno zaključili da nemaju šanse u direktnom sukobu i povukli su se na sjever, u skrivene baze izvan naselja. Askar Dine je napustilo znatan broj ljudi, a otpadničke frakcije su zatražile dogovor sa centralnim vlastima. Za dogovor se opredijelila i MNLA, koja je ponudila odustajanje od zahtjeva za nezavisnosti u zamjenu za autonomiju. Sjever zemlje brzo je pao u ruke Francuza, koje je lokalno stanovništvo sito ekstremnog šerijata i njegovih provoditelja uglavnom dočekalo kao osloboditelje.

No sukobi koji se vode protiv nekonvencionalnih protivnika rijetko završavaju konačnim, urednim pobjedama. Islamistički borci su natjerani na povlačenje, ali nisu slomljeni. Čak i ako im nestane mjesta za skrivanje

u prostranstvima Malija, uvijek mogu preći pustinjske granice Nigera ili Alžira i vratiti se u borbu u trenutku po svom izboru. Francuzi, poučeni svojim golemim iskustvom u kolonijalnim i post-kolonijalnim okršajima, su toga svjesni. Njihove snage po najavama počinju izvlačenje u ožujku i do sljedeće godine svode se na mali broj instruktora. Francuski recept za intervencije u Africi obično uključuje lokalnog saveznika koji će održavati status quo nakon što se njihovi legionari i padobranci povuku. U ovom slučaju izbor mogućih kandidata nije ohrabrujući. Kriza je demonstrirala da je su država i njene institucije u Maliju slabi. Politička klasa je korumpirana do srži. Mnogi visoki dužnosnici su zgrnuli bogatstva na trgovini narkoticima i oružjem koju vode tuareški klanovi, isti oni koji su podigli pobunu. Vojska je neopremljena,

neobučena, i u sukobu sama sa sobom. Francuzi su malijske vojnike udaljili iz mnogih naselja na sjeveru nakon što su ovi u kratkom vremenu počinili nekoliko zločina prema lokalnom stanovništvu. Tuarezi neće dugoročno prihvatiti takvu državu i vojsku kao garant svoje sigurnosti i štit protiv islamista. Snage ECOWAS-a koje se sada obučavaju za održavanje sigurnosti nikome ne ulijevaju veliko povjerenje. Zapadnoafričke vojske su odreda nekvalitetne i nisko motivirane. Teško ih je zamisliti kako se za mizernu plaću i daleko od kuće odlučno hvataju u koštac sa fanatičnim borcima Al Qaide u Magrebu. Alternativno rješenje je podržati MNLA u nastojanju za autonomijom i prepustiti im vlast i održavanje sigurnosti na sjeveru zemlje. To bi vjerojatno ograničilo prisutnost militanata, ali bi značilo priznanje de facto nezavisnog tuareškog područja. Takav presedan bio bi izrazito loše primljen od strane Alžira i Nigera zbog straha od ambicija Tuarega na vlastitom tlu.

Slabosti Malija zapravo su slabosti čitave regije u kojoj se nalazi. Pomalo je zastrašujuća spoznaja da je ta zemlja, sa svim svojim problemima, do prije godinu dana smatrana pozitivnim primjerom u Zapadnoj Africi. Države su stvorene, ali su im granice umjetno zacrtane, a njihovo šaroliko stanovništvo često je u međusobnom etničkom, plemenskom ili vjerskom sukobu. U državne institucije nitko zapravo ne vjeruje, najmanje oni koji obnašaju visoke dužnosti i koriste ih za zgrtanje ogromnih bogatstava. Vojske su u najboljim primjerima sklone pučevima i miješanju u politiku, u najgorima su tek nešto više od teško naoružanih bandi. Nedostatak kulture političkog dijaloga i kompromisa potencira nasilje kao odgovor na svaki problem. Da li u takvom okruženju Mali može iznaći naći rješenje svoje krize? Zavisí kako se definira rješenje. Ukoliko govorimo o normalnom funkcioniranju države na cijelom njenom teritoriju, trajnom političkom dogovoru, potpunom prestanku organiziranog nasilja i općem poštivanju temeljnih ljudskih prava odgovor je ne. Ukoliko se zadovoljimo izbjegavanjem otvorenog rata, držanjem nasilja na niskom nivou i osiguranjem gole egzistencije stanovništva odgovor je da, ukoliko bude sreće. Ti kriteriji su niski, ali su najbolje što se realistično može očekivati. Nadajmo se da će politički pregovori koji su u toku, odnos snaga na terenu i ostali faktori koji oblikuju sudbinu nacije donijeti takav rezultat. ■

PJESMOM PO GLAVI

Poslije prazne buke oko izvođenja „Marša na Drinu“ na svečanosti povodom srpske Nove godine u sjedištu UN, iz Hrvatske stižu optužbe i zbog izvođenja pjesme „Tamo daleko“, koju akademik HAZU vidi kao srpsko posizanje za tuđim morem, iako je pjeva izbjegli srpski vojnik na Krfu čeznući za svojim selom u otadžbini

Piše:
RADOJE
ARSENIĆ

Postoje razne pjesme – lirске, epske, ljubavne, domoljubne... ali i one koje neki ne podnose iz raznih samo njima znanih razloga i frustracija. Kao da ne znaju činjenicu da je netrpeljivost i mržnja svojstvo ljudi, a ne pjesama, pogotovo onih koje u sebi nemaju ni riječi na tu temu. Nedavno se tako iz nekih krugova, naravno s brdovitog Balkana, digla prašina zbog priređivanja dana Srbije povodom

tradicionalne srpske Nove Godine (po Julijanskom kalendaru koji primjenjuje SPC) u sjedištu UN u Njujorku, koji je priredio aktualni predsjednik Skupštine UN Vuk Jeremić, zato što je na svečanosti izvedena i poznata patriotska srpska pjesma iz Prvog svjetskog rata „Marš na Drinu“ (po čijem imenu je u prethodnoj SFRJ, kada se rigorozno suzbijao svaki nacionalizam, snimljen i igrani film). A tome je pljeskao i generalni tajnik UN Ban Ki-mun, kao što je i uobičajeno na takvim događajima. Iz bošnjačkih krugova su stigle optužbe o „srpskoj podvali“, a popularni marš je obilježen kao simbol „genocidnosti“ (valjda to nema veze s podrškom aneksiji BiH od strane Austro-Ugarske i sloma te politike u Prvom svjetskom ratu?). Reakcija Ban Kimuma na te proteste je u „zainteresiranim“ sredinama prikazana kao njegovo izvinjenje, što je njegov portparol Martin Nesirki demantirao rekavši kako je glavni tajnik UN „samo izrazio žaljenje ukoliko su se neki ljudi našli pogođeni zbog te pjesme“. To je i normalno, i kulturno, jer bi u suprotnom to bila uvreda srpskom narodu i državi članici UN, Srbiji.

Tako je ova neobična priča, potpuno neprimjerena zapadnoj civilizaciji i demokraciji kojima se toliko na riječima priklanjamo,

završena na onom javnom i zvaničnom nivou, ali je nastavila da živi kao dio jedne već prepoznatljive domaće subkulture. Dodatnu aromu dobiva iz Hrvatske, gdje se na internet portalima „produbljuje“ u već znanim pravcima koji vuku debeli rep iz proteklog rata i prateće „proizvodnje mržnje“. Ne bi to bilo vrijedno pažnje da u toj raboti nema i „akademске težine“, koju daje akademik HAZU Josip Pečarić, kojeg se svrstava „među vodeće svjetske stručnjake u području teorije nejednakosti“.

Vrsni matematičar izgleda da je te „nejednakosti“ primijenio i na ljude, pa je iz tih pobrkanih lončića proizašla sasvim čudna priča na temu s početka ovog teksta. Tako vrli akademik uz podršku protestima zbog „Marša na Drinu“ u UN („četničke proslave tzv. Srpske Nove godine“ – kako naziva taj događaj, a rijeku Drinu „kulturnim mjestom srpskog ubijanja muslimana, Hrvata u Drugom svjetskom ratu i Bošnjaka u onom iz 90-tih“), dodaje i svoje otkriće: „Slično pismo smo namjeravali poslati i mi. Pored ove pjesme (Marš na Drinu) nama smeta što se tom prigodom pjevala i pjesma ‘Tamo daleko’“. Nisam gledao izvješće s tog četnikovanja, ali znam da Srbi obično izmjene originalne stihove te pjesme, koja je usput rečeno hrvatska pjesma, i pjevaju – Tamo daleko, daleko kraj mora, tamo je selo moje, tamo je Srbija – piše akademik i dalje napominje: „Time uvijek pokazuju osnovni cilj velikosrpske politike: MORE. Od toga su stradali svi narodi koji žive na ‘njihovom’ moru. I Hrvati, i Crnogorci, i Albanci. Tim narodima sam izbor te dvije pjesme na takvom mjestu puno govori.“

Tako izgleda „historijska istina“ i „objektivna stvarnost“ kroz konkavne leće akademika Pečarića – od „hrvatske“ pjesme Tamo daleko, do tvrdnje da se kroz nju očituje i pjeva o srpskom posezanju za tuđim morem!

E sad, da je akademik samo malo zavirio u postojeće izvore – kako to inače rade ozbiljniji novinari, a kamoli znanstvenici – našao bi, na primjer, već na Internetu, u Wikipediji, dovoljno objašnjenje za ovu temu. A evo šta tamo piše: „Tamo daleko je poznata tradicionalna pjesma iz Prvog svjetskog rata. Riječi pjesme pjeva srpski vojnik na Krfu, nakon surovog povlačenja preko Albanije. Pjesma se drži kao himna srpskih vojnika koji odlaze u boj. Riječi pjesme govore o ostavljenom selu, spaljenoj crkvi i povlačenju preko Albanije u kojem su mnogi ostavili svoje živote.“ Kratko i svakom jasno. Navode se i tri verzije ove lijepe pjesme, koje se uglavnom svode na različiti redoslijed strofa. Izvornu i najčešće pjevanu verziju (i na svečanosti u UN, koju naš akademik nije pratio, ali „zna“ da se radi o srpskom posizanju za tuđim morem) predstavljamo u dodatku ovom tekstu. Kada je pročitate, vidjet ćete da se radi o nekoj čudnoj hrvatskoj pjesmi... Ali valjda akademik, i njemu slični, najbolje znaju o čemu srpski vojnik na Krfu zapravo pjeva. Daleko im bilo...■

Tamo daleko, daleko od mora,
Tamo je selo moje, tamo je ljubav moja.
O zar je morala doć, ta tužna nesrećna noć,
Kada si dragane moj, otišo u krvavi boj.
Tamo daleko, gde cveta limun žut,
Tamo je srpskoj vojsci jedini bio put.
Tamo daleko, daleko od mora,
Tamo je selo moje, tamo je Srbija.
Bez otadžbine, na Krfu živih ja,
I opet veselo kličem – živela Srbija!

Narodni heroj RADE BULAT (1920-2013)

Piše:
NIKOLA
CETINA

U Zagrebu je 25. januara 2013. umro jedan od posljednjih živućih partizanskih narodnih heroja Rade Bulat. Rođen je 28. augusta 1920. godine u Vrginmostu. Potječe iz seljačke porodice. Osnovnu školu završio je u rodnom Vrginmostu. Kao gimnazijalac pristupio je naprednom omladinskom pokretu zbog čega je proganjan, zatvaran i udaljavan iz škole, pa je gimnaziju pohađao u Sisku, Gradiški i Zagrebu gdje je neumorno radio među omladinom i rukovodio gimnazijskim skojevim organizacijama pa je 1939. primljen u članstvo KPJ. Mladi student Tehničkog fakulteta u Zagrebu Rade Bulat učestvuje u stvaranju skojevske i partijske organizacije na fakultetu i borio se protiv utjecaja frankovaca među studentima. Često

boraveći u rodnom kraju radi na stvaranju prvih partijskih organizacija po selima. Nakon kapitulacije Kraljevine Jugoslavije odlazi u Vrginmost i po direktivama KPJ radi na pripremama za ustanak. Neprekidno je bio na terenu, obilazio partijske organizacije i radio na stvaranju partizanskih jedinica. Stvara i prve narodnooslobodilačke odbore, organizacije žena i omladine.

U februaru 1942. godine odlazi za oficira Glavnog štaba NOV i POH koji ga raspoređuje na ratne zadatke po čitavoj Hrvatskoj. Maja 1942. godine postavljen je za komandanta partizanskog bataljona "Bude Borjan" s kojim u Dalmaciji vodi niz uspješnih vojnih akcija protiv ustaša i Talijana. Oktobra 1942. godine postaje komandant 13. proleterske brigade "Rade Končar" koju je herojski vodio u

Posljednju knjigu "Milka Kufrin, narodni heroj" posvetio je životnoj družici, supruzi Milki Kruflin, koja je zbog izuzetnih ratnih zasluga također bila proglašena narodnim herojem

brojnim borbama po Žumberku.

Posebno se istakao u borbi protiv ustaša u Novom Selu i protiv Talijana i belogardejaca u Suhoru. Bulatu pripadaju posebne zasluge za uspješne borbe prilikom drugog oslobođenja Krašića. U nepoštudnoj borbi partizani uništavaju tri ustaške bojne s preko 900 vojnika. Maja 1943.

godine odlazi u Moslavinu za načelnika Štaba Druge operativne zone s zadatkom da izvrši reorganizaciju partizanskih odreda. I tada dolazi do izražaja njegova hrabrost koju posebno pokazuje prilikom prelaska rijeke Save u borbi protiv ustaša i Nijemaca. Početkom 1944. godine bio je postavljen za komandanta Zapadne grupe odreda 10. korpusa. Kao komandant odlazi u Zagorje gdje pod vrlo teškim uvjetima, gotovo svakodnevno, vodi borbe protiv neprijatelja čime je dao veliki doprinos razvoju NOB-e u sjeverozapadnoj Hrvatskoj. Zbog svoje ljudske hrabrosti i rukovođenja na povjerenim dužnostima i u najtežim situacijama postaje omiljen među borcima. Zato nije slučajno da su ga baš zagorski partizani predložili za Narodnog heroja, što je Rade u više navrata s ponosom isticao. U ljeto 1944. godine postavljen je za komandanta 32. divizije s kojim vodi borbe na Kalniku, Bilogori i Podravini ističući se u uništavanju čerkeških i ustaških snaga od kojih otima topove i ostalo naoružanje koje su oni zaplijenili na Istočnom frontu u borbama protiv Crvene armije. Krajem rata u saradnji s jedinicama 7. Banijske divizije i 6. Korpusa uspješno učestvuje

Zbog svoje ljudske hrabrosti
i rukovođenja na povjerenim
dužnostima i u najtežim
situacijama postaje omiljen među
borcima. Zato nije slučajno da
su ga baš zagorski partizani
predložili za Narodnog heroja, što
je Rade u više navrata s ponosom
isticao

u konačnom oslobađanju Podravine od Virovitice do Koprivnice.

Po završetku rata mladi, ali već prekaljeni oficir diplomira na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu i ostaje u službi JNA gdje uspješno završava obuku za usavršavanje oficira pješadije u Crvenoj armiji u SSSR-u; završava i Komandno-štabnu školu Kopnene vojske SAD kao i Komandno-štabnu Akademiju Kopnene vojske JNA. Kao visokoobrazovani oficir JNA obavljao je odgovorene vojne funkcije. Bio je komandant divizije, načelnik operativne uprave Vojne oblasti, zamjenik načelnika 3. Uprave generalštaba JNA, načelnik

Uprave ABH obrane JNA, pomoćnik komandanta za pozadinu Armijske oblasti i komandant Vojnog područja. Penzioniran je u činu general-pukovnika 1980. godine.

Po prestanku aktivne službe u JNA aktivno se uključuje u društveno politički rad. Bio je u dva mandata zastupnik u Saboru SR Hrvatske i predsjednik Saveza boraca NOR-a Hrvatske. Sa istaknutim revolucionarom dr. Savom Zlatićem godinama je pokušavao kroz projekt "Povratak kući" pomoći brojnim raseljenim i prognanim na ovim našim područjima nesmetani povratak kući.

Ime Rade Bulata ostati će trajno upisano i u publicističkoj djelatnosti. Objavio je više knjiga među kojima su i: "Žumberak i Gorjanci u NOR-u", "32. udarna divizija", "Svjedočanstva iz Petrove Gore" i "10. Zagrebački korpus NOVJ". Posljednju knjigu "Milka Kufrin, narodni heroj" posvetio je životnoj družici, supruzi Milki Krufin, koja je zbog izuzetnih ratnih zasluga također bila proglašena narodnim herojem.

Narodnog heroja Radu Bulata 31. januara 2013. godine ispratili su njegovi preživjeli saborci, antifašisti i svi oni koji su cijenili i poštovali njegov lik i djelo. Sahanjen je uz najviše vojne počasti Republike Hrvatske u Grobnicu narodnih heroja na zagrebačkom groblju Mirogoj.

Opraštajući se u ime Saveza antifašističkih boraca i antifašista RH od narodnog heroja, nosioca Partizanske spomenice 1941. i brojnih odlikovanja, predsjednik Ratko Maričić istakao je: "U svim etapama našeg općeg društvenog razvoja Rade Bulat ispoljio je visoki stupanj moralnosti, dosljednosti, razboritosti i realnosti. Kada su prijetile i još uvijek pri-

jete razne opasnosti, ostao si uspravan i dosljedan, nisi se uplašio i ostao si vjeran idejama slobode i pravde za koje si se borio od rane mladosti. Imao si suptilan osjećaj da se opredijeliš za progresivno, demokratsko, humano i ljudsko, za ono što čini bolje i pravednije društvo i što stvara slobodnog i sretnog čovjeka. I kada je teško bilo biti optimist, vjerovao si da u konačnom mora pobijediti ono što je progresivnije, demokratskije, humanije i ljudskije. Tim idealima za koje si se opredijelio od rane mladosti ostao si

Po završetku rata mladi, ali već prekaljeni oficir Rade Bulat diplomira na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu i ostaje u službi JNA gdje uspješno završava obuku za usavršavanje oficira pješadije u Crvenoj armiji u SSSR-u; završava i Komandno-štabnu školu Kopnene vojske SAD kao i Komandno-štabnu Akademiju Kopnene vojske JNA

dosljedan do kraja života. Kao iskrenog druga, suborca i prijatelja mi antifašisti nositi ćemo u trajnom sjećanju. Zahvaljujemo ti na grandioznom životnom djelu u borbi protiv nacifašizma u ratu i obrani vrijednosti tekovina naše slavne NOB-e do današnjih dana".■

ŠTO NE TREBA PITATI

Žene su kao alkohol: najprije opija, a onda ide na jetru. Samo dvije vrste žena mogu muškarce dovesti do ludila: one koje stalno kasne i sve ostale. Suza je najmoćnija vodena stihija...

Piše:
JOVAN
HOVAN

Prijatelj mi se tuži, pa kaže: „U obitelji me kritiziraju, nikako da se poprave.“ Ne samo u Zagrebu, nego i u drugim mjestima, sve je više muškaraca koji mogu živjeti bez svoje žene, ali ne mogu s njom. Nastala su takva vremena da samo neženje mogu biti sigurni da ih žene ne varaju. Jer pravilo je da, ako svi muškarci varaju svoje žene, onda i sve žene moraju varati svoje muževe.

Žene zamjeraju muškarcima što su onakvi kakvi jesu, muškarci ženama što nisu onakve kakve bi trebale biti. Za statistike kažu da su kao jezik Ezo-pov: najbolja i najgora stvar. Prema statistikama 20

posto muškaraca voli žene s tankim nogama, isto toliko voli žene sa debelim nogama, dok ostali vole najviše ono između nu.

Evo još jednog podatka, dosta važnog za no-vine: oko 15 posto žena presoli juhu, 20 posto je ne dosoli, a one ostale uopće ne znaju skuhati juhu. Uz juhu ide i jedna olakotna okolnost: svaki oženjeni muškarac koji u jednoj godini skupi 70 vrećica za juhu, automatski stiče pravo na rastavu braka.

Uvijek imamo problema sa ženama: jedni zato što ih imaju, drugi zato što ih nemaju. Kad bolje pogledate, ispada da Sizifov kamen i nije tako težak u odnosu na bračni. Prijatelj mi se hvali kako mu je

dobro u braku, jedino se sa ženom ne slaže.

U pravu su oni koji tvrde da je žena kao alkohol: prvo opi-ja, a onda ide na jetru. Nije ni čudo što se Odisej, kad je čuo da ga Penelopa vjerno čeka, odlučio za lutanje. Barem se lutajući našivio... U nekim pravilima života pročitao sam da ne treba stu-pati u brak s uvjerenjem da će se vaša izabranica s vremenom popraviti – ne, to ne pije vodu. Stara židovska poslovice kaže da djevojka s kojom se ženite i žena s kojom ćete živjeti dvije su potpuno različite osobe. Muškarci govore da ako je žena nastala od rebra, prava je sreća što dragi Bog uza se nije imao radijator. Ipak, moramo priznati da je anđeo jedina riječ u jeziku koja se ne može istrošiti. Nijedna druga riječ ne bi izdržala ne-milosrdnu upotrebu koju čine zaljubljeni.

SAMO TRI ZANIMANJA...

A sad pogledajmo što jači spol zamjera onom nježnijem. Prva i najveća zamjerka je što ne znaju što hoće ali svoje nam-jere uspješno ostvaruju. Jedan paćenik mi se potužio da je re-kao ženi da je ona njegov bog (i da ne želi imati drugih bogova osim nje), ona mu je odmah izdiktirala deset božjih zapovjedi. Muškarci još tumače da su čarape bolje od žena – možete spa-vati s obje, a da se ni jedna ne ljuti. U jednom svi su isti: u početku izabranicama tepamo „janje moje, pile moje“, a kas-nije te životinje odrastu. Govorimo im da su kokoši a zapravo muškarci nose jaja. Ali tu se ništa ne može, jer poznato je da s kim si, s njim si.

Moj susjed me uvjerava da samo dvije vrste žena mogu dovesti muškarce do ludila: one koje stalno kasne, i sve ostale. Osnovna razlika između spolova je u tome što između dvije dje-vojke mladić bira obje dok djevojka između dva mladića uvijek izabere trećeg.

Punice priznaju samo tri zanimanja: liječničko, odvjetničko i obrtničko. Žene pak najviše drže do pekara, jer oni ubace mali a izvade veliki. Drže i do veterinara jer samo oni mogu pojesti jaja svojih pacijenata. Niti jednom muškarcu nije pravo što nje-gova izabranica slike bivših ljubavi drži na istaknutim mjestima i što povremeno uroni u onaj neseker s pismima i ispusti po koju suzu. Suza je najmoćnija vođena stihija, suza je prirodni lijek protiv bolova. I još nešto: suze izdaju i onda kad se osuše.

Kada sam prvi puta isplivljavao iz bračnih voda, sudac me je pitao je li istina da sam za ženu rekao da je lijena, da nam je stan bez topline, da je kao svinjac, da je ona neuredna, lažljiva, aljkava...

Sve je to istina, gospon sudac, samo ja to nisam rekao!

Muškarcu je najgore kad njegova izabranica zna da pegla a ne pegla, zna da šiva a ne šiva, zna da plijevi u vrtu a ne plije-vi, a ne zna kuhati pa ipak kuha. Za muža kažu da je on najbolje ženino ogledalo, pa nije ni čudo što samo ja na hlačama imam četiri iverice. Jedan kolega dolazio je na posao neuredan, nepo-peglan, poderan, pa ga je pozvao (nedavno preminuli urednik) Mirko Peršen i očitao mu bukvicu: „Ako si neoženjen, odmah se oženi, a ako si oženjen, odmah se razvedi!“.

MERCEDES I PEČENA KOKOŠ...

Netko se ženi iz računa, a ja sam se oženio iz neuračunljivosti, pa me je prijatelj pozvao na ručak. Jest da se poklonu u zube ne gleda, ali ručak je bio dosta bljutav.

Pa ti ni običnu kokoš ne znaš ispeći kako treba! – rekao je ženi.

A merdžo? – uzvratila je ona.

Kakve veze ima merdžo s pečenom kokoši?

Sad nema, a kad si me proasio, pitao si, ide li i Mercedes sa mnom.

Taj vaš Mercedes nije imao ni onu zvijezdu. A Mercedes bez tog ponosnog kružnog simbola na haubi djeluje kuso, kao tiganj bez drške.

Muškarci zamjeraju ženama što vole upotrebljavati riječi koje ni ne razumiju. Moja susjeda kaže mi u povjerenju da obožava grčki melos: buzuki, suzuki, kawasaki, Nagasaki i sir-taki. Jedna druga se tuži da radi 24 sata na dan.

Kako?

Tako što ustajem dva sata ranije.

Žene kao žene, uvijek istu notu sviraju, pa kažu: „Svi ste vi muškarci isti!“. To da smo svi isti govori o tome kako sve one imaju bogato iskustvo.

Žene u većini slučajeva vode svoje knjigovodstvo, pa ako se u deset dana jednom napijem, jedan pišu, devet mi ne pamte. A ipak mi nered u mom malom stanu pokazuje da kod mene nedostaje ne samo ženska ruka, nego i neki drugi ženski dijelovi.

Sve žene nastavljaju po svome, pa ako ide – ide, ako ne ide, idemo dalje. Dobro je netko rekao: „Ima nešto u ženama što se sviđa svima nama... Neki vrug što ostavlja neki trag“. Sretne žene su se dobro udale – njima su se oženili nesretni muškarci.

Postoje i stvari koje žena nikad ne bi smjela reći mužu: „Gdje ćeš... Gdje si bio... Opet cugaš... To ti je treća ili četvrta... Pogledaj što si napravio od sebe... Kod vas se u obitelji svaki pa i najmanji poremećaj ravnoteže liječi i ispravlja alkoholom“.

Njezina vodenica uvijek je nenadmašna: „Ne moraš se okretati za svakom suknjom koja prođe pored tebe... Misliš da nitko nije primijetio kako si cijelo vrijeme večere buljio u nju, kao da je ona bila jedini znak za ženstvenost... Dok si bio mladić više si ljubio ruke svećenim licima nego damama... Zar sam zbog toga žrtvovala svoju karijeru... Kakva je da je, moja majka uvijek nam je čuvala i brinula o djeci. A gdje su tvoji roditelji, imaš li ih uopće? Kažnjena sam samim tim što sam izabrala tebe za muža. Od tebe ama baš nitko nema koristi“.

Nemam je ni ja, ali je barem nemaju ni drugi.

Muka mi je i od tvoje tržnice. Samo što ne daješ napojnice seljacima, kao da si u kavani.

PLJESKAVICE KAO RUČNE BOMBE....

Isto tako postoje stvari koje muškarcu ne priliče da govori svojoj supruzi: „Gdje ćeš... Gdje si bila... S kim si bila... Pljunuta si majka.... Da te ja nisam birao, još bi plesala u vatrogasnom domu s prijateljicama...“

Tad si bacio strah pod noge i našao snage da mi priđeš. Kad si me vidio u gradu, sat bi ti se zaustavio...

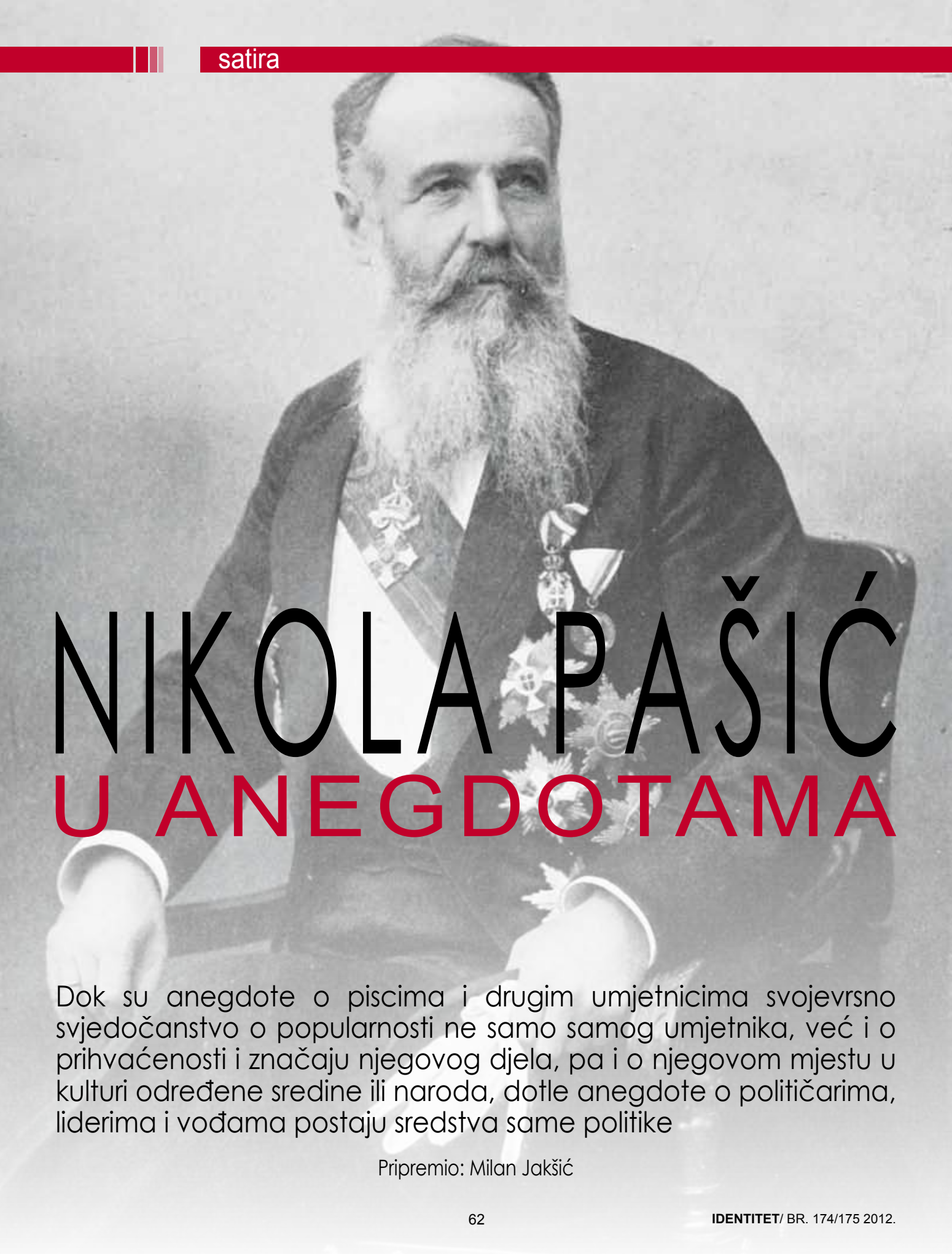
Nisam te sreće da postanem udovac.

Ma ogriješila sam se o tebe: manji si nego što sam mislila.

Dosta mi je tvog klavira iz djetinjstva, i tvoje priče da si se mogla bolje udati... Sve ste se vi mogle bolje udati! Pa zašto niste?! Kako je moja majka kuhala zagorske štrukle! A tvoje bi mogle poslužiti kao ručne bombe, dok rezanci za juhu podsjećaju na omču za vješanje...

Dok je tražio i nalazio grube riječi, iz supruge je isijavala kisela mrzovolja, koja se mogla sipati u vino umjesto kisele vode ili traubi sode...

A što se ljubavi tiče, sve je u njima lijepo i povoljno osim kraja. Otuda ona: jebeš ljubav kad nije nesretna!■

NIKOLA PAŠIĆ

U ANEGDOTAMA

Dok su anegdote o piscima i drugim umjetnicima svojevrsno svjedočanstvo o popularnosti ne samo samog umjetnika, već i o prihvaćenosti i značaju njegovog djela, pa i o njegovom mjestu u kulturi određene sredine ili naroda, dotle anegdote o političarima, liderima i vođama postaju sredstva same politike

Pripremio: Milan Jakšić

Nikola Pašić u anegdotama, knjiga Milovana Vitezovića, iznenađuje ljepotom spontanog humora mada se tako nešto teško moglo očekivati od čovjeka čije je isklesano lice optočeno dugom bradom prije upućivalo na osobu nesklonu šalama. Anekdote povezane s dugogodišnjim predsjednikom Vlade Kraljevine Srbije i Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, nadimak mu je inače bio Baja, svakoga mogu nasmijati mada je on uvijek bio ozbiljan što najbolje govori o kompleksnosti njegove ličnosti. Vitezović je u uvodu knjige, između ostalog, napisao: „Pisac koji nije ušao u anegdote svoga naroda i jezika, uveliko je mrtav i za života“. Vitezović je jedan dio anegdota našao ispisane u formi koja odgovara takvom načinu izražavanja, a ostale je bilježio prelistavajući raznovrsnu građu o Nikoli Pašiću.

Pašić i agenti

U vreme stvaranja Radikalne stranke Pašić je bio progonjen na svakom koraku. Jednom, idući s jednim prijateljem, primeti da ga prate dva mlada čoveka. Znajući da su to agenti, on im na svakom uglu ulice, poput saobraćajca, davaše rukom znak u koju će ulicu skrenuti.

„Zašto to?“ – upita prijatelj. „Ovaj, znaš, oni mene kontrolišu, a neko možda njih, pa kud će, jadni, ako me slučajno zagube. A služba je služba. Svakome treba leba.“ – odgovori Pašić.

Dobra kuća

Preporučivali Nikli Pašiću jednog radikalnog junosu za glavni odbor stranke.

„On je dete iz dobre kuće, deda mu je robijao, otac mu je robijao...“ – preporučuje ga Stojan Protić.

„Ovaj, Stojane, da mi njega uzmemo kad se vrati sa robije“ – kaže na kraju Nikola Pašić.

O kraljevoj apanaži

„Ja nisam rastrošan kralj...“ – rekao je jednom kralj Petar I Karadjordjević.

„Ovaj, narod to veoma ceni.“ – predsednik vlade Nikola Pašić nije dopustio kralju Petru da završi misao, osetivši da je počeo izokola da nešto traži.

„Samo je moja kraljevska apanaža mala.“ – nije se dao kralj Petar.

„Vaše Veličanstvo, ovaj, apanaža Vam je prema kraljevini.“

„Hoću da od ministra finansija tražite da se poveća.“ – pokušavao je da naredi kralj Petar.

„Vaše Veličanstvo, ovaj, ja to ne smem uraditi.“ – nastavio je Nikola Pašić po svom: „Ne smem, ovaj, za Vaše dobro. Kad god tražim od, ovaj, ministra Lazara Pačua da nešto, ovaj, povećamo, on me presaldumi, pa to smanjimo.“

Jutarnje novine

Dolazi Nikola Pašić u zgradu vlade, presreću ga novinari.

„Gospodine predsedniče, šta ima novo?“

„Ne znam, ovaj... još nisam čitao novine!“

Podeli što nisi dobio

Još od vremena kralja Milana i zajma za prugu, ostalo je u Srba verovanje da za svaki zajam treba korumpirati bar ministra. Davala tako vlada zajam pa se šušalo da je u zajam uključen i procent nadležnog ministra Pašićeve vlade. Jednog dana pozove Nikola Pašić ministra Kostu Kumanudiju.

„Slušaj Kosta, znaš li ti, ovaj, šta onaj glumac i pisac Brana Cvetković peva u svom ‘Orfeumu’ u Skadarliji?“

„Mislite na ono:

‘Naš ministar Kumanudi sedam odsto zajma nudi?’“

„Ovaj, mislim.“

„Znate sami da to nije tačno.“

„Ovaj, ja znam sam. Hoću da to znaju i svi ostali, ovaj narod.“

„Šta ja tu mogu da uradim?“

„Ovaj, nadji tog Cvetkovića, pa podelite tih sedam posto.“

„Pa, ja to nisam dobio...“ – vredjao se ministar Kumanudi.

„Podeli ti to što nisi dobio, ovaj, pa neka se i njemu narod smeje.“

Srbi nisu sami

Kad je Austrija Srbiji objavila rat i kad je dobiven telegram ruskog cara da Srbiju Rusija neće napustiti, onda je Pašić u Nišu sazvaio ministarsku sjednicu, na koju je pozvao i šefove svih političkih stranaka. Da bi podvukao važnost sednice, Pašić je lično ustao, zaključao vrata sale i metnuo ključ u džep, a zatim svima izložio situaciju, ne pominjući odgovor Rusije. Posle toga se obratio šefovima stranaka sa pitanjem, da li su voljni da u ovako teškim trenucima zemlje pomažu vladu. Na to se digao stari Stojan Novaković, i u ime naprednjaka izjavio da u ovako teškim prilikama nema mesta partijskoj borbi, već da svi treba da udruže snage u cilju spasenja zemlje. Sličnu izjavu je učinio i Milorad Drašković u ime samostalnih radikala.

Ali je Voja Veljković, liberal i predsednik poslaničkog kluba Nacionalne stranke, počeo drukčije da govori.

„Vi radikali ste dovde doveli zemlju, vi ste je svojim radom priveli do ivice propasti. Prema tome, sami snosite odgovornost. Nacionalna stranka ne pristaje da je sa vama deli, ali ja zahtevam od Vas, gospodine predsedniče, da mi ovde pred svima odgovorite: Jesmo li mi usamljeni u ovom sukobu?“

Pašić je jedno vreme gledao svojim lukavim očima impertinentno lice ovog beogradskog kućica i, pridigavši se malo, odgovorio mu je ozbiljno:

„Ne, nismo sami, gospodine Veljkoviću.“

„Ko je još s nama“ – upitao je Veljković.

„Austrijanci“ – odgovorio je Pašić, i mirno seo.

Pašić daje izjavu kada će biti Balkanski rat

Kada je uoči Balkanskog rata objavljena mobilizacija u Srbiji, stigla je bila u Beograd jedna deputacija iz vranjskog okruga i otišla pravo Pašiću da se izvesti, da li će odista doći do rata sa Turskom.

„Pa, ovaj, kako da vam kažem“, reći će im Pašić: „Ako predjemo granicu, biće rata!“

„A hoćemo li preći granicu.“

„Pa ako bude rata, preći ćemo!“ – odgovori Pašić.

EROZIJA DRUŠTVENIH VRIJEDNOSTI NIJE ZAOKUPILA NITI SPORT:
INCIDENTI NA ZAVRŠNICAMA KOŠARKAŠKOG KUPA HRVATSKE I
SRBIJE BACILI U DRUGI PLAN SPORTSKU KOMPONENTU, A ŠTO JE
NAJGORE, JAVNOST SE NA TO VEĆ NAVIKLA

DOBRO SMO IH SREDILI! NEGO, KOLIKO JE ONO OSTALO NA KRAJU?

Nećemo generalizirati o urušavanju "svih društvenih vrijednosti", ali neki simptomi društvenih bolesti našeg doba ipak se jasno vide na slikama koje prikazuju košarkaša koji fizički nasrće na gledatelje, ili pak navijače koji se tuku s policijom, ne mareći hoće li prekid naštetiti ekipi za koju, reklo bi se, bezrezervno navijaju. I zato ne čudi poruka obitelji Radivoja Koraća, koja u slučaju novih izgredata u natjecanju koje nosi ime slavnog košarkaša, najavljuje povlačenje prava na korištenje njegova imena u tu svrhu

Piše: HRVOJE PRNJAK

Radivoj Korać i Krešimir Ćosić. Takvi su to velikani bili da jedva stanu u istu rečenicu. Ali, nisu oni vrijedni spomena samo zbog košarke.

Evo, vjerojatno niste znali da je upravo Korać (1938.-1969.), tamo početkom šezdesetih godina prošlog stoljeća, nakon gostovanja u Njemačkoj, donio u studio Radio Beograda ploču tada još relativno slabo poznatih Beatlesa, zahvaljujući čemu je njihov prvi veliki singl "Love Me Do" prvi put emitiran u ovdašnjem eteru. Paula Anku i njegovu legendarnu "Dianu" otkrio je na isti način pak Borislav Bora Ivkov, prvi omladinski prvak svijeta u šahu. Takvi su to asovi bili...

Krešimir Ćosić (1948.-1995.) je pak, po povratku sa školovanja u SAD-u, osnovao mormonsku zajednicu u Hrvatskoj, ali i osvojio sve što se u tadašnjoj amaterskoj košarci osvojiti moglo. Slučajno? Neće biti.

Korać, ubojiti ljevoruki šuter poznat i pod

nadimkom Žučko, volio je glazbu, knjige, ponajviše Crnjanskog i Lalića, likovnost, kazalište. U operi je bio redovan gost. I Korać i Ćosić bili su izuzetno skromni ljudi, sjećaju se oni koji su ih imali priliku poznavati, zarazne dobrote i optimizma. Po Koraću je 1971. FIBA imenovala kup koji je bio ekvivalent nogometnom Kupu UEFA sve do promjene sustava klupskog natjecanja najboljih u Europi, odnosno osnivanja nove kontinentalne krovne organizacije, ULEB-a. Ćosić je i službeno uvršten među 50 osoba koje su najviše doprinijele Euroligi. Posthumno je, 1996. godine, primljen u prestižnu Kuću slavnih košarkaša (Basketball Hall of Fame), i to kao tek treći neamerikanac u povijesti...

Dakle, nije ni najmanje čudno da se po ovoj dvojici iznimnih sportaša danas nazivaju nacionalna kup natjecanja košarkaša u Srbiji, odnosno, Hrvatskoj. Zapravo, kad čovjek razmisli, i dobro je da se Jugoslavija raspala, jer inače ne bi bilo mjesta za obojicu u nazivu nacionalnog kupa; opet, s druge strane, da

nije postojala država u kojoj je upravo košarka imala prilično zavidno mjesto, pitanje je bi li ikad do kraja "istesali" takvi sportski asovi i ljudske veličine pune vrline kao što su Korać i Ćosić. Slučajno? Neće biti.

Završni turnir hrvatskog košarkaškog kupa u zagrebačkoj dvorani Dražena Petrovića završio je incidentima: igrači Cedevite, koja je nakon produžetka poražena od Cibone, napustili su teren prije dodjele nagrada, a njihov trener Aco Petrović nije se pojavio na presici. Marko Tomas, košarkaš Cedevite pokušao fizički se obračunati s grupicom navijača Cibone, posebno s jednim gledateljem koji ga je uporno verbalno provocirao tijekom utakmice. Gledatelj se u medijima idućih dana žalio na bolove u glavi, najavio tužbu protiv razjarenog košarkaša koji je, bio isprovociran ili ne, ipak izabrao pogrešnu metu i loš način da iskaljivanje nezadovoljstva ishodom turnira. Jer, igrač nema što tražiti na tribinama, baš kao što niti navijačima nikad i nipošto nije

mjesto na terenu. U danima nakon finala, mediji su uglavnom govorili samo o tom incidentu. Malo tko je primijetio da završni turnir dokazao da tek 33-godišnji Danijel Lutz, po nekima "priručno rješenje" na klupi Cibone, zaslužuje sve čestitke za osvojeni trofej s ekipom koja je samo koji tjedan ranije izgledala kao demotivirana, razbijena vojska. Slučajno? Neće biti. Krešimira Ćosića nitko nije posebno spominjao. Slučajno?

Svega koji dan kasnije, u Kragujevcu je odigran završni turnir Kupa Radivoja Koraća, u finalu su igrali Crvena zvezda i Partizan. Svega je tu bilo, no, pred kraj treće četvrtine, došlo je do gužve na tribinama, neki su navijači utrčali i na parket, bačena je dimna bomba, intervenirala je žandarmerija i utakmica je prekinuta. Nastavljena je sutradan pred praznom dvoranom, u pomalo mučnoj atmosferi, pobijedila je Zvezda, ali malo tko je govorio o tome. Počeo je rat priopćenjima, međusobno "gađanje" teškim riječima. Od uobičajenih optužbi na temu namjernog izazivanja prekida pa do teških međusobnih optužbi o kriminalnim poslovima!

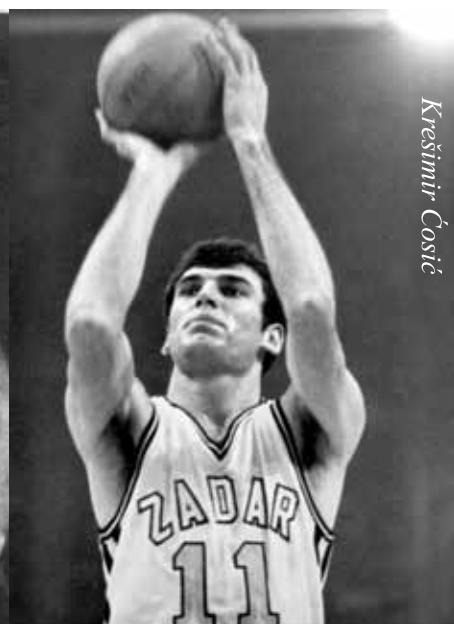
"Vidjeli ste izjavu predsjednika Zvezde da Partizan vrši torturu 12 godina. Ako je to tačno, moraju se procesuirati ljudi koji su u Partizanu. Ali ako nije, Ćović treba snositi odgovornost za Kosovo, Agrobanku i za druge stvari i izjave koje daje", kazao je predsjednik Partizana Duško Vujošević u verbalnom ping-pongu koji je potrajao koji dan nakon utakmice, podsjećajući na aferu koju je Ćović imao kao nekadašnji čelnik Koordinacijskog centra za Kosovo i Metohiju od 2001. do 2005. godine, kada je pronevjereno 459 milijuna dinara iz državne blagajne.

"Ako je riječ o procesuiranju, onda moram kazati da Vujoševića vjerovatno treba procesuirati i ispitati o sljedećoj temi – gdje je slika 'Morski pejzaž'. Kao dodatak, treba provjeriti i gdje je slika 'Na krivoj dasci klizači' Hieronymusa Boscha. Čini mi se da se europska policija za umjetnička djela raspitivala za te slike, pa nije loše da se to objasni", uzvratilo je Ćović.

Reagirala je i ministrica omladine i sporta dr. Alisa Marić, najavivši - cinici bi rekli, po tko zna koji put - "širu društvenu akciju protiv nasilja", istaknuvši da ju posebno smeta "ratnička retorika" između dvaju klubova. Podsjetila je i kako je u listopadu prošle godine formiran Nacionalno vijeće za borbu protiv nasilja u sportu, na

Radivoj Korać

Krešimir Ćosić

Nije ni najmanje čudno da se po ovoj dvojici iznimnih sportaša danas nazivaju nacionalna kup natjecanja košarkaša u Srbiji, odnosno Hrvatskoj. Zapravo, kad čovjek razmisli, i dobro je da se Jugoslavija raspala, jer inače ne bi bilo mjesta za obojicu u nazivu nacionalnog kupa; opet, s druge strane, da nije postojala država u kojoj je upravo košarka imala prilično zavidno mjesto, pitanje je, bi li se ikad do kraja "istesali" takvi sportski asovi i ljudske veličine pune vrlina kao što su Korać i Ćosić

čijem čelu su premijer Ivica Dačić i prvi potpredsjednik Vlade Aleksandar Vučić... Očito, bez nekih naročitih rezultata.

U Hrvatskoj, incident koji je zasjenio i kup i ime po kojemu to natjecanje nosi ime, nije izazvao neki veći verbalni rat, no na koncu su kažnjeni ratoborni Tomas, sa četiri utakmice zabrane i 20.000 kuna, a Cedevita s ukupno 36.000 kuna kazni. Ćosićevu udovicu Ljerku i djecu nitko ništa nije pitao o izgredima ispod minimalne razine fair playa, ali vjerujem da još nisu isprali okus gorčine nakon takvog finala.

No, zato je progovorio Koraćev brat Đorđe, koji nije mogao prešutjeti viđeno na finalu u Kragujevcu: "Bilo mi je jako teško, ne samo meni, već i mojoj obitelji... Obezvrijedili su Kup Radivoja Koraća, koji se od 1972. do 2002. godine održavao i kao veliko međunarodno natjecanje. Žalosno je bilo gledati ono divljaštvo, smatram da bi policija morala uhititi izgređnike, a Savez, koji čine odgovorni i pametni ljudi, trebao bi se potruditi da se to više ne ponovi". Usto, dodao je da će obitelj velikog košarkaša, ukoliko

se ne stane na kraj huliganizmu u natjecanju koje nosi Žučkovo ime, zatražiti da se kup više ne zove po njemu!

Dakako, bilo bi više nego ishitreno generalizirati pa zaključiti da je ovo dokaz kako u sportu više nema vrlina i građanskog odgoja. Iskreno, nisam pristaša niti samosažalijevanja i "teorija korote" koje na probleme i izazove sadašnjosti odgovaraju emocionalno obojenim zaključcima "kako je prije sve bilo bolje". Ali, neki simptomi društvenih bolesti našeg doba ipak se i te kako jasno vide na slikama koje prikazuju košarkaša koji nasrće na gledatelje, ili pak navijače koji se tuku s policijom, ne mareći hoće li prekid naštetiti ekipi za koju, reklo bi se, bezrezervno navijaju. Slučajno? E, neće biti! Samo, da se razumijemo, iza toga ne stoje bilo kakve mračne teorije međunarodne urote, već prije svega urušavanje nekih društvenih normi i vrijednosti...

Ne znam kako će to završiti, ali zato znam da Ćosić i Korać, kao i sve što su predstavljali, nemaju ama baš nikakve veze s tim.■

INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE ZA ZAŠTITU LJUDSKIH PRAVA I PRAVA NACIONALNIH MANJINA

► Pučki pravobranitelj

Štiti ustavna i zakonska prava građana pred državnim i lokalnom upravom, te središnje tijelo nadležno za suzbijanje diskriminacije
Opatička 4, Zagreb
Tel: +3851 48 51 855
Fax: +3851 63 03 014
E-mail: ombudsman@ombudsman.hr
www.ombudsman.hr

► Savjet za nacionalne manjine RH

Krovno tijelo koje povezuje institucije i interese nacionalnih manjina na državnoj razini
Mesnička 23, Zagreb
tel. 01/4569-286
fax. 01/ 4569-297
e-mail: savjet.nac.manjine@vlada.hr
www.savjet.nacionalne-manjine.info

► Ured za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH

Stručna služba Vlade koja se bavi zaštitom, promocijom i poštivanjem ljudskih prava i prava nacionalnih manjina u RH
Mesnička 23, 10 000 Zagreb
Tel: 01 4569 358
Fax: 01 4569 324
E-mail: nacionalne.manjine@vlada.hr

► Hrvatski helsinški odbor za ljudska prava

Promiče zaštitu ljudskih prava, demokratskih institucija i vladavine prava, te pomaže žrtvama kojima su ljudska prava ugrožena
Miramarska 11b, Zagreb
Tel: +3851 46 13 630
Fax: +3851 46 13 650
hho@hho.hr
www.hho.hr

► Srpsko narodno vijeće

Nacionalna koordinacija vijeća srpske nacionalne manjine i manjinska samouprava Srba u Hrvatskoj
Ilica 16, Zagreb
Tel: +3851 48 86 368
Fax: +3851 48 86 372
E-mail: ured@snv.hr
www.snv.hr

► Srpski demokratski forum

Najstarija organizacija Srba u Hrvatskoj koja se bavi zaštitom i promocijom ljudskih prava i prava nacionalnih manjina
Ilica 16, Zagreb
Tel: +3851 49 21 862
Fax: +3851 49 21 827
E-mail: zagreb-sdf@sdf.hr
www.sdf.hr

► Srpsko kulturno društvo „Prosvjeta“

Krovna organizacija koja promovira kulturu i stvaralaštvo Srba u Hrvatskoj
Berislavićeva 10, 10000 Zagreb
tel/fax. 01/4872-480
e-mail: skdprosvjeta@skdprosvjeta.com
www.skdprosvjeta.com

► Privrednik

Srpsko privredno društvo
Preradovićeva 18/1, Zagreb
Tel: +3851 48 54 478
Fax: +3851 48 54 478
E-mail: ured@privrednik.net
www.privrednik.net

► Zajedničko vijeće općina Vukovar

Štiti ljudska, građanska i manjinska prava srpske etničke zajednice u istočnoj Slavoniji
Eugena Kvaternika 1, Vukovar
tel: +385 32 422 750
fax: +385 32 422 755
e-mail: zvo@vu.t-com.hr
www.zvo.hr

► GONG

Potiče građane na aktivnije sudjelovanje u političkim procesima
Trg bana J. Jelačića 15/IV, Zagreb
Tel: (01) 4825-444; Fax: (01) 4825-445;
E-mail: gong@gong.hr
www.gong.hr

► Projekt građanskih prava Sisak

Pružna besplatnu pravnu pomoć građanima u zaštiti njihovih ljudskih i građanskih prava
Rimska 6, Sisak
Tel: +385 44 571 752
Fax: +385 44 521 292
E-mail: pgp-sisak@crpsisak.hr
www.crpsisak.hr

► Ženska mreža Hrvatske

Lošinskih brodograditelja 33, Mali Lošinj
Tel/Fax: +385 51 233 650
koordinatrica@zenska-mreza.hr
www.zenska-mreza.hr
Predstavlja 50-ak organizacija koje se bave zaštitom i promocijom prava žena

► Koalicija za promociju i zaštitu ljudskih prava

Savez nevladinih organizacija koje rade na ostvarivanju i unapređenju ljudskih prava, razvoju demokracije i vladavine prava
Gornjodravska 81, Osijek
Tel: +385 31 284 320
Fax: +385 31 284 321
E-mail: lsc@os.t-com.hr
www.lsc.hr

Članice koalicije:

Centar za građanske inicijative

Poreč, Partizanska 2b
Tel: +385 52 428 586
Fax: +385 52 452 746
E-mail: cgiporec@zamir.net
www.cgiporec.hr

Centar za mir, nenasilje i ljudska prava

Osijek, Trg Augusta Šenoae 1
Tel: +385 31 206 886
Fax: +385 31 206 889
E-mail: centar-za-mir@centar-za-mir.hr
www.centar-za-mir.hr

Centar za mir, pravne savjete i psihosocijalnu pomoć

Vukovar, Fra Antuna Tomaševića 32
Tel: +385 32 413 319
Fax: +385 32 413 317
E-mail: centar-za-mir@vk.t-com.hr
www.center4peace.org

Dalmatinski odbor solidarnosti

Split, Šetalište Bačvice 10
Tel/Fax: +385 21 488 944
E-mail: info@dos.hr
www.dalmatinski-odbor-solidarnosti.hr

HOMO Pula

Pula, G. Martinuzzi 23
Tel: +385 52 505 976
Fax: +385 52 506 012
E-mail: homo@pu.t-com.hr

Organizacija građanske inicijative Osijek

Tel/Fax: +385 31 582 290
www.ogi.hr

Odbor za ljudska prava Karlovac

Karlovac, Vraniczanyjeva 6
Tel: +385 47 600 634
Fax: +385 47 616 365
E-mail: chr-ka@ka.t-com.hr
www.sigmacentar.hr

Srpski demokratski forum

www.sdf.hr

Udruženje za mir i ljudska prava Baranja

Bilje, Petefi, Šandora 78
Tel/Fax: +385 31 750 892
E-mail: baranja@inet.hr
www.udruzenje-baranja.hr

► Kuća ljudskih prava

Selska 112c, Zagreb
Tel: +3851 64 13 710
Tel/fax: +3851 64 13 711
kontakt@kucaljudskihprava.hr
www.kucaljudskihprava.hr
Osnovana u cilju promicanja, razvitka i unaprjeđenja zaštite ljudskih prava
Osnivači Kuće ljudskih prava su:
Centar za mirovne studije
Documenta - Centar za suočavanje s prošlošću
Grupa za ženska ljudska prava B.a.B.e.
Građanski odbor za ljudska prava
Udruga za promicanje istih mogućnosti
Udruga za zaštitu i promicanje mentalnog zdravlja